



ปริตสาร



สถาบันปริต พนมยงค์

ฉบับวันปริต ๓๓ พฤษภาคม ๒๕๔๔



เบื้องหลังรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ แผนทำลายธรรมศาสตร์



Siam Frame



Mr. Sawat Patiparnprasert
Managing Director

Making Memories Unforgettable

with Siam Frame Industry Company Limited
and Siam Frame Group Company Limited.
A Magnificent Range of Genuine Wooden
Picture Frames. Leading Manufacturer and
Exporter of Genuine Wooden Picture Frames.



Jigsaw Fr
Our top

"SIAM FRAME" the new look for the new millennium



SIAM FRAME INDUSTRY CO., L



SIAM FRAME GROUP CO., L

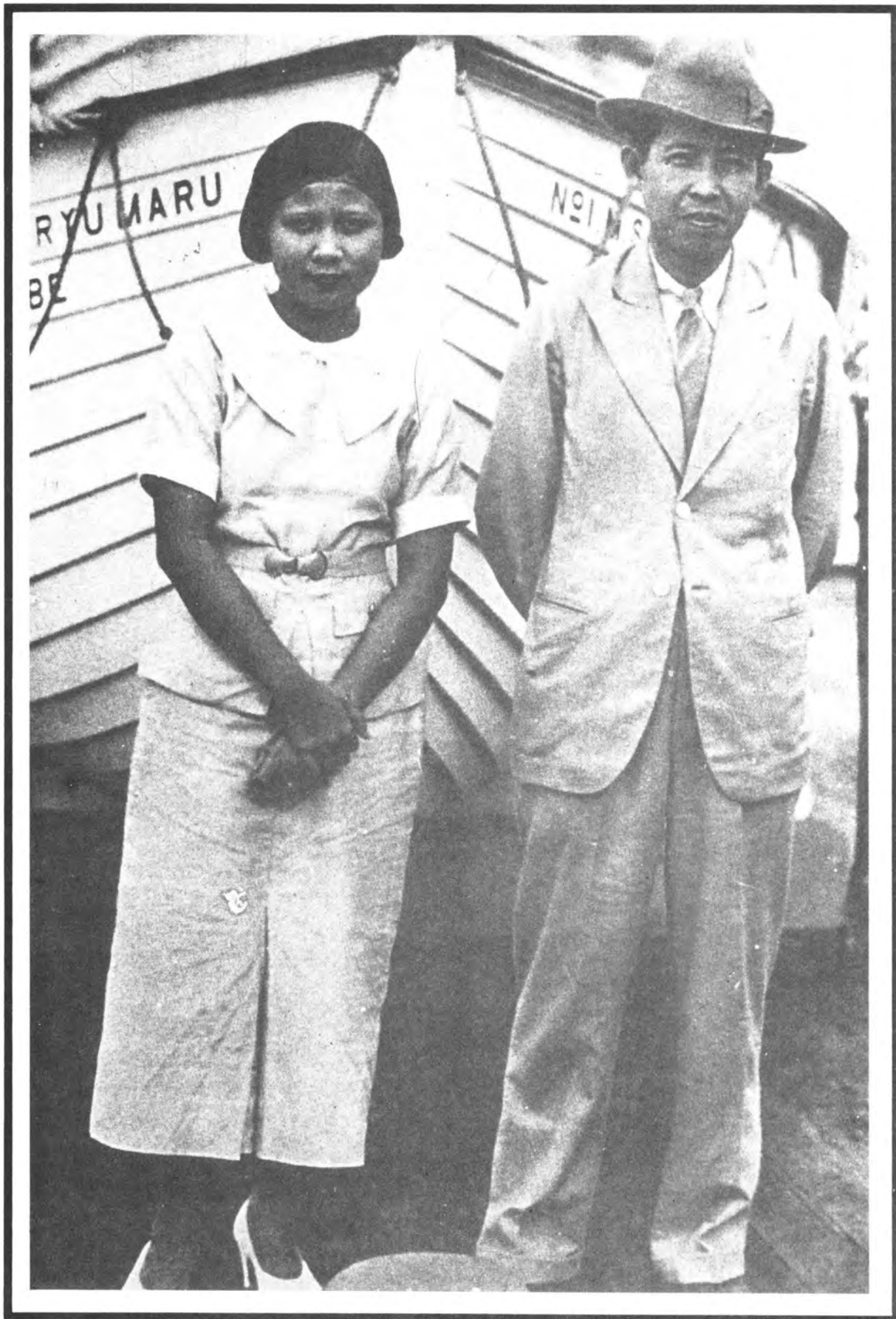
59/9 Soi Damrong 1, Sukhapiban 1 Road, Bangkae, Bangkok 10

Tel: 454-2486, 454-2658, 454-3848-52 Fax: 413-2098, 454-

E-mail: siamfbkk@ksc.th.com, satitsfi@ksc.th.com

Website: www.siamframgroup.com



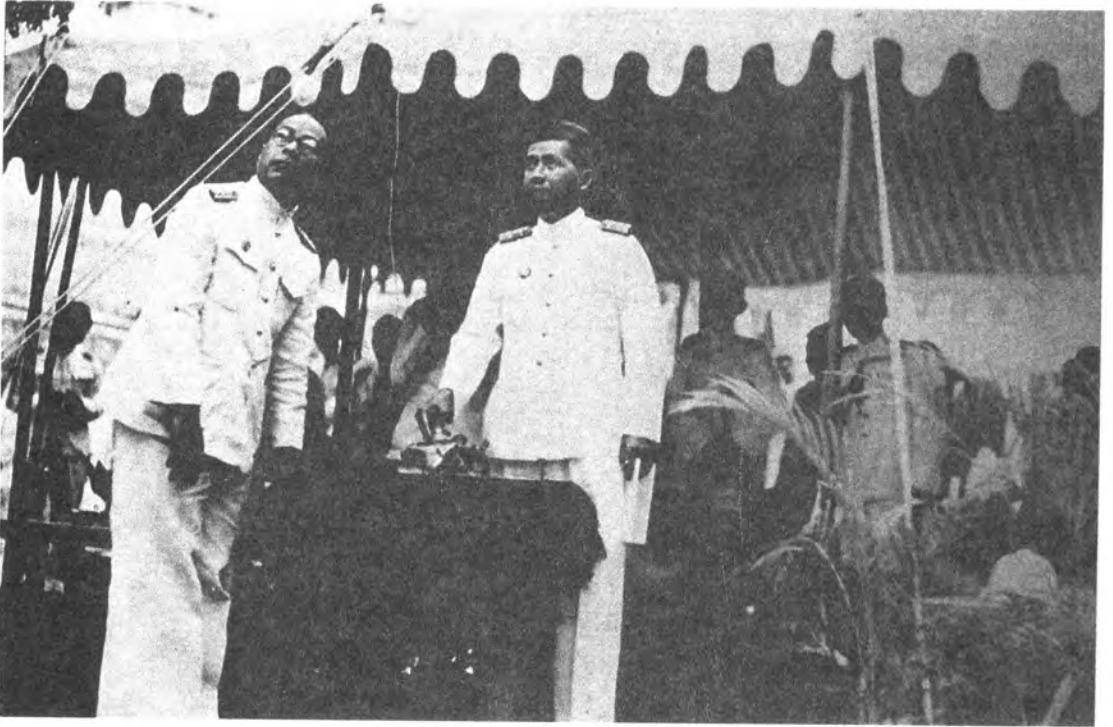




เข้าเยี่ยมคำนับนายกรัฐมนตรีโจวเอินไหล กรุงปักกิ่ง พ.ศ. 2508



นายปรีดี พนมยงค์ เดินทางไปเยี่ยมโฮจิมินห์ ณ กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม พ.ศ. 2509



นายปรีดีเป็นผู้วางรากฐานสำคัญในการจัดตั้งธนาคารกลางหรือเรียกในสมัยนั้นว่า ธนาคารชาติไทย เพราะตระหนักว่าไทยจะต้องมีสถาบันการเงินระดับชาติ แม้ว่าจะได้รับการคัดค้านจากหลายฝ่ายอย่างไม่จำเป็น ในภาพขณะทำพิธีเปิดสำนักงานธนาคารชาติไทยเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2483



ทอดกฐินที่จังหวัดพระตะบอง เมื่อครั้งไปเยือนกัมพูชา เมื่อ พ.ศ. 2488

สารบัญ

รัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490 ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์	1
การเรียกร้องมหาวิทยาลัยคืนจากทหาร เจลีเยว พิศลยบุตร	6
ไตรลักษณ์ทางความคิดของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ดร.เกษียร เตชะพีระ	15
คือผู้เป็นแบบอย่าง สุโข สุวรรณศิริ	20
หม่อมตะคืออาวุธชิ้นใหม่ของลัทธิเสรีนิยมใหม่ กมล กมลตระกูล	23
ดร.ปรีดี พนมยงค์กับการปฏิวัติ ไสว สุทธิพิทักษ์	28
ท่านปรีดีกับศาลปกครอง ดร.โกคิน พลกุล	64
ยุทธการทำลายธรรมศาสตร์ พ.ศ.2490-2495 สัมพันธ์ พึ่งประดิษฐ์	79

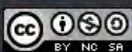
บรรณาธิการแถลง



www.pridi-phoonsuk.org



ChangeFusion OPENBASE.in.th



เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-NonCommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทวิตไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา นำมาไปไว้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

รัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490

โดย “ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์”



ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ อภิศาสตร์กุลแต่เสรีไทยผู้วายชนม์
ในวาระครบรอบ 50 ปี

เหตุการณ์ในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 ได้ล่วงเลยมาเกือบ 54 ปีแล้ว วันที่ หักเหชีวิตทางการเมืองและเริ่มต้นชีวิต ผันผวนของนายปรีดี พนมยงค์ เรื่องราวในวันนั้นยังคงอยู่ในความทรงจำของข้าพเจ้าเสมอมา

ในวันนี้ ด้วยวัย 90 ปี ข้าพเจ้า ทบทวนเหตุการณ์นั้นหลังด้วยใจอันสงบ มิได้โกรธแค้นหรือคิดอาฆาตมาดร้ายต่อผู้ใด ขณะเดียวกัน จำลึกถึงทุกท่านที่เสี่ยง

ภัยอันตรายช่วยเหลือนายปรีดีให้พ้นภัยในครั้ง กระนั้นด้วยความขอบคุณ บันทึกฉบับนี้เป็น เพียงความทรงจำของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ ปราบปรามให้สาธารณชนและผู้สนใจได้ ติดตามเสี้ยวหนึ่งในประวัติศาสตร์อย่างตรง ไปตรงมาตามที่เป็นอยู่ มิได้บิดเบือนหรือ ประูแต่งแต่ประการใด

เพื่อให้ผู้อ่านกระจ่างความเป็นมา ของเหตุการณ์ในตอนนั้น ข้าพเจ้าจำเป็นต้องลำดับเรื่องราวของนายปรีดี ก่อนเกิด รัฐประหาร 2490 พอสังเขป

นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีครั้งที่ 3 จนถึงวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2489 การลาออกจากตำแหน่งนี้ เพราะ เหตุได้ตรากตรำทำงานฉลองคุณประเทศชาติมาเป็นเวลานานพอสมควร รู้สึกว่า ออนามัยเสื่อมโทรมลง ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจของรัฐได้เต็มที่ แต่กระนั้น ด้วยการ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ไว้ใน ฐานะรัฐบุรุษอาวุโส จึงมีหน้าที่รับปรึกษาราชการแผ่นดิน เพื่อความวัฒนาถาวรของชาติ สืบไป

ระหว่างวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2489-20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2490 นายปรีดี ได้รับเชิญจากประเทศสัมพันธมิตร ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ฯลฯ ไป เยือนประเทศนั้นๆ ในฐานะที่เป็นผู้นำ ขบวนการเสรีไทย และแขกผู้มีเกียรติของ ประเทศสัมพันธมิตร ซึ่งได้รับการต้อนรับ อย่างดีจากผู้นำของประเทศเหล่านั้น

ครั้นเมื่อกลับมาประเทศไทย นาย ปรีดียังคงพำนักอยู่ในทำเนียบท่าช้าง ถนน พระอาทิตย์ ซึ่งเป็นบ้านพักของทางราชการ ตั้งแต่ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทน พระองค์ ศาลาริมน้ำเป็นเสมือนห้องรับแขก ต้อนรับญาติมิตรและบรรดาลูกศิษย์ลูกหา นายปรีดีมีค้อยได้ออกไปนอกบ้านเท่าใดนัก จะไปก็แต่งงานเผาศพ

ตอนสายๆ ของวันที่ 7 พฤศจิกายน 2490 หลวงอดุลยเดชจรัส ผู้บัญชาการ ทหารบกได้มาหานายปรีดี อยู่สนทนากันที่ ศาลาน้ำเป็นเวลานาน พอหลวงอดุลยฯ กลับไป ข้าพเจ้าถามนายปรีดีว่าหลวงอดุลยฯ มาทำไม

เพราะโดยปกติแล้ว หลวงอดุลยฯมักจะมาเวลา กลางคืน นายปรีดีเล่าให้ฟังว่า หลวงอดุลยฯ มาแจ้งเรื่องข่าวจะมีรัฐประหาร นำโดย พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ ซึ่งหลวงอดุลยฯ บอกว่า ได้จัดการเรียบร้อยแล้ว

ในวันนั้น ข้าพเจ้าไปนอนฝัน กลับ มาบ้านไม่สบาย เป็นไข้ เข้านอนแต่หัวค่ำ

คืนนั้น หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ นายกรัฐมนตรีและหลวงอดุลยฯ มารับประทาน อาหารค่ำกับนายปรีดี เพื่อปรึกษาข้อราชการ ต่อมาราวเที่ยงคืน แสงไฟสาดส่องเข้ามายัง ห้องนอน ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของบ้าน ด้านถนน พระอาทิตย์ แสงไฟสว่างจ้า ประกอบกับ เสียงดังกระหึ่มของเครื่องยนต์ที่จอดอยู่ บริเวณด้านนอกของประตูทางด้านเหนือของ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ทำให้ข้าพเจ้าตื่นขึ้นมาด้วยความตกใจรีบลุก ออกมานอกห้องบริเวณห้องโถง วิทยุวางอยู่บนโต๊ะ ลมพัดหนังสือพิมพ์ปลิวตกอยู่บนพื้น ปรากฏว่านายปรีดี ซึ่งธรรมดา มักจะนั่งฟัง วิทยุและอ่านหนังสือพิมพ์อยู่บริเวณนี้ ข้าพเจ้ารีบลงมาชั้น 2 ซึ่งเป็นทั้งห้องสมุด และห้องรับแขก เห็นนายปลั่ง มีจุล นักศึกษา มธก. ที่คุณปรอง พหูชนม์ อดีตผู้ว่าราชการ หลายจังหวัดฝากฝังไว้ให้อยู่ในความดูแล ยืนอยู่ที่ถนนหน้าตึก ข้าพเจ้าถามไปว่า

“ท่านอยู่ไหน?”

ปลั่ง มีจุล ตอบว่า

“ท่านไปแล้วครับ”

เป็นกลางจรดถึงยั้งไว้ใส่ตัวตึก ข้าพเจ้า ไม่มีเวลาถามต่อไปว่า “ท่านไปไหน? ไปกับใคร?” รีบกลับไปห้องนอนของลูกๆ ที่ชั้น 3

เรียกลูกๆ มารวมกันในห้องนอนทิศเหนือ
ด้านริมหน้า เฝื่อนวันนั้น ชูชาน สิงหเสนี
บุตรสาวของหลวงสิริราชไมตรีซึ่งเป็นเพื่อน
ของลูกๆ มาค้างที่บ้านด้วย

“ที่นี่มีแต่ผู้หญิงกับเด็ก อ่าอย่าง!”
ข้าพเจ้าตะโกนร้องสวนเสียงปืนกล

เสียงปืนสงบลง ทหารยศนายร้อยนำ
ทหารเข้ามาในท่าเนียบ

“พวกเราจะเปลี่ยนรัฐบาล” นาย
ทหารผู้นั้นบอกข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าท้วงทันทีว่า

“ทำไมมาเปลี่ยนที่นี่ ทำไมไม่ไป
เปลี่ยนที่สภาเล่า?”

ทหาร 4-5 นาย ตรวจค้นบ้าน
หมายจะตรวจหานายปรีดี

ประมาณ 4 นาฬิกา หลวงอดุลย มา
ที่ท่าเนียบท่าช้าง

“ผมจัดการเรียบร้อยแล้ว ผมให้พวก
เขาไปอยู่ที่ป้อมพระสุเมรุ” หลวงอดุลย บอก
ให้ข้าพเจ้าอุ่นใจว่าไม่มีเหตุการณ์ร้ายแรง ต่อ
มาไม่นาน หลวงวิวัฒน์ฯ แม่ทัพท่านหนึ่งก็
มาตามทุกซุ้ม รุ่งเช้า หนังสือพิมพ์ฉบับ
ต่างๆ มาทำข่าว มีสเตอร์ Mc Donald จาก
Bangkok Post ยังได้นำคำให้สัมภาษณ์ของ
ข้าพเจ้าตีพิมพ์ในฉบับวันรุ่งขึ้น

คุณฉลบชลีย์ พलगูร คุณประยงค์
ฟิ่งสุนทร (วีระไวทยะ) และญาติมิตรรุดมา
เยี่ยม

ช่วงสาย ร.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ
นำทหารมาตรวจค้นบ้านอีกรอบหนึ่ง ทั้งค้น
ทั้งรื้อเอกสารที่มีอยู่ เป้าหมายยังคงเป็นการ
ค้นหานายปรีดี

คุณฉลบชลีย์ กัลยาณมิตรของ
ครอบครัวได้แสดงความกล้าหาญ โดยการ
ถลาถันไม่ให้ ร.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ กับ
พวกเข้าไปรื้อค้นบริเวณโรงรถที่เป็นมุมอับ
ตามอำเภอใจ โดยให้คนในบ้านทำข้างเป็น
สักขีพยานด้วย

ในที่สุด คณะรัฐประหารก็คว้าน้ำเหลว
ไม่สามารถนำนายปรีดีติดมือกลับไปด้วย
จึงถอยกลับไป

คุณฉลบชลีย์ได้เล่าเหตุการณ์ใน
วันนั้นว่า

“7 พฤศจิกายน พ.ศ.2490 ดิฉันค้ำ
ที่โรงเรียน พอเช้าตรู่ 8 พฤศจิกายน ได้ข่าว
รัฐประหาร ก็รีบไปที่บ้านท่าช้าง พบว่าท่าน
ปรีดีปลอดภัยและลงเรือหนีไปแล้วตั้งแต่
ตอนกลางคืน ดิฉันก็เลยค้างอยู่กับคุณพูนศุข
ตลอดมา จนกระทั่งวันที่ ร.อ.ชาติชาย
ชุณหะวัณ พาพรรคพวกไปค้นบ้าน คุณ
พูนศุข ต้อนรับเขาอย่างดี เชิญให้เขาตรวจ
ตามสบาย แต่ท่านไม่พูดอะไรมาก ดิฉันเอง
ไปโต้ตอบกับคุณชาติชาย ซึ่งกลับไปโดย
ไม่ได้ผลอะไร”*

เมื่อเห็นว่าอยู่ท่าเนียบท่าช้าง
ไม่ปลอดภัย ขนาดตัวติดด้านห้องพระยังโดน

* ฉลบชลีย์ พलगูร : “ทำไมดิฉันจึงรักและบูชาท่านปรีดี พนมยงค์” จากหนังสือ “วันปรีดี 11 พฤษภาคม 2535”

กระสุนปืนกลเจาะเข้ารั้งนกระจอก ข้าพเจ้า จึงพาลูกๆ หนีร้อนไปพึ่งเย็นที่บ้านท่าเขม ซึ่งเป็นบ้านของเจ้าพระยารามราฆพ

บ้านท่าเขมอยู่ไม่ไกลจากท่าเนียบท่าช้างนัก ปัจจุบันเป็นโรงพิมพ์ธนบัตรของธนาคารแห่งประเทศไทย

ท่านเจ้าของบ้านอนุญาตให้ข้าพเจ้า กับลูกๆ พักที่เรือนฉนวนวาริรัตน์ ซึ่งเป็นที่พำนักของหลวงสุขุมภัยประดิษฐ์กับภรรยา

กลางวันกลับมาที่ท่าเนียบท่าช้าง กลางคืนไปค้างที่บ้านท่าเขม ต่อมาข้าพเจ้า ย้ายมาบ้านป้อมเพชร ถนนสีลม ซึ่งเป็นบ้านของคุณแม่ข้าพเจ้า

หลังจากเหตุการณ์ในคืนนั้น ข้าพเจ้า ยังไม่ได้ข่าวนายปรีดีเลย รุ่งขึ้น วันที่ 9 พฤศจิกายน มีสเตอร์ Doll ที่ปรึกษาการคลังของรัฐบาลสยามที่คุ้นเคยกับนายปรีดีและข้าพเจ้าเป็นอย่างดีมาพบ และแจ้งให้ทราบ ว่านายปรีดีอยู่อย่างปลอดภัยที่กรมสรรพากรบางนา อีกไม่นาน นายปรีดีได้ไปหลบภัยที่กรมนาวิกโยธิน สัตหีบ ด้วยความช่วยเหลือของ พล.ร.ต. ทหาร ขำหิรัญ อดีตผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475

ข้าพเจ้าจึงเดินทางไปพบนายปรีดีที่ สัตหีบ และได้ถามการผจญภัยในคืนวันที่ 8 พฤศจิกายน

นายปรีดีเชื่อตามที่หลวงอดุลย ซึ่งบอกไว้เมื่อค่ำของวันที่ 7 พฤศจิกายนว่า “ผมจัดการทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว” จึงไม่ได้เฉลียวใจและเตรียมใจว่าจะมีเหตุการณ์ร้ายแรงประชิดตัว

ปกตินายปรีดีนอนตึกอยู่แล้ว ขณะนั่งอ่านหนังสือพิมพ์ ท่ามกลางความเงียบตึกสงบ แสงไฟจากรถถัง เสียงสายพานรถถังกระทบพื้นถนน ทำให้นายปรีดีคิดว่า คณะรัฐประหารเอาจริงแน่ ไม่มีเวลาปลุกข้าพเจ้า มาบอกกล่าวใดๆ จากห้องสมุดชั้น 2 ลงบันไดเล็กไปด้านหลังตึกที่อยู่ริมน้ำเจ้าพระยา โชคช่วยนายปรีดี เรือจ้างลำหนึ่งจอดอยู่ไม่ไกลจากศาลาริมน้ำ นายปรีดีพร้อมด้วย ส.ต.อ.บัว กลางการ ส.ต.อ.สิงห์โต ไทรย้อย และพลตำรวจจูล แสงจักร ได้ลงเรือจ้างลำนั้น

เรือจ้างลอยล่องกลางลำน้ำเพื่อดูเหตุการณ์พักหนึ่ง แล้วจึงไปบ้านขุนลิขิต-สุรการ (ตั้ง ทรรพวง) อดีตข้าราชการสำนักพระราชวังและอดีตเสรีไทย ที่อยู่หัวมุมปากคลองบางกอกน้อย ตรงกันข้ามกับสถานีรถไฟบางกอกน้อย

นายปรีดีไม่ได้มีเงินติดตัวมาด้วย จึงต้องขอยืมเงินขุนลิขิตฯ นอกจากนั้นขุนลิขิตฯ ยังได้ให้หมวกสักหลาดมาใบหนึ่งเพื่อใส่อำพราง ซึ่งก็ได้ผล ขนาดนั่งเรืออีกลำหนึ่งผ่านหน้าบ้านหลวงอนุการสารบรรณ (ละมุนสังขพิชัย) ผู้เป็นญาติข้าพเจ้ากำลังอาบน้ำที่ท่าหน้า ยังจำนายปรีดีไม่ได้เลย ขุนลิขิตฯ กับบุตรชายช่วยกันแจวเรือพานายปรีดีผ่านลำคลองต่างๆ จนในที่สุดพามาส่งที่พระราชวังเดิม อันเป็นที่ตั้งของกองทัพเรือ

จากนั้น นายปรีดีได้ไปพักพิงที่กรมสรรพากร บางนาระยะสั้นๆ ก่อนที่จะขึ้นเรือยามฝั่งขนาดเล็กไปยังกรมนาวิกโยธิน สัตหีบ

ข้าพเจ้าขอคัดข้อความตอนหนึ่งในหนังสือ “ชีวิตผันผวนของข้าพเจ้า และ 21 ปีที่ลี้ภัยในสาธารณรัฐราษฎรจีน” ที่นายปรีดีเขียนไว้เป็นการจบบันทึกนี้

“คืนวันเดียวกับที่เกิดรัฐประหาร ข้าพเจ้าได้หลบหนีทหารที่ล้อมรอบบ้านพักออกไปได้อย่างหวุดหวิด และข้าพเจ้าได้ไปพักอาศัยอยู่กับเพื่อนทหารเรือที่ฐานทัพเรือสัตหีบอยู่ระยะเวลาหนึ่ง เพื่อหลีกเลี่ยงการต่อสู้อะหว่างคนไทยด้วยกันเอง ข้าพเจ้าจึงตัดสินใจเดินทางออกจากเมืองไทย ลี้ภัยไปอยู่ในสิงคโปร์ก่อน โดยรอคอยเวลาที่เหมาะสมในการเดินทางกลับสู่บ้านเกิดเมืองนอนอย่างสันติ

ข้าพเจ้าพร้อมด้วยเพื่อน ได้ไปพบนาวาเอกสแตรทฟอร์ด เดนิส ซึ่งเคยร่วม

ต่อสู้อะหว่างสงคราม ภายใต้การนำของลอร์ด เมานท์แบตเตน และขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเรือของสถานเอกอัครราชทูตอังกฤษ เพื่อขอให้ติดต่อกับทูตอังกฤษ แจ้งให้ทราบถึงความประสงค์ของข้าพเจ้า ในการเดินทางไปสิงคโปร์ในฐานะผู้ลี้ภัยทางการเมือง นาวาเอกเดนิส และนาวาเอกการ์เดส ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเรืออเมริกัน ได้ร่วมมือกันนำข้าพเจ้าออกจากท่าเรือกรุงเทพฯ จนกระทั่งออกไปยังทะเลเล็กโดยเรือยนต์ของการ์เดส ซึ่งนำโดยการ์เดสเอง พร้อมด้วยภรรยาและน้องภรรยา ต่อมาเราก็ลงเรือบรรทุกน้ำมันของอังกฤษมุ่งหน้าไปยังสิงคโปร์กับตันเรือบรรทุกน้ำมันและเจ้าหน้าที่ประจำเรือได้ต้อนรับเราอย่างอบอุ่น และอำนวยความสะดวกอย่างดียิ่ง”

กุมภาพันธ์ 2544



ระหว่างศิลปินกับเงินตรา

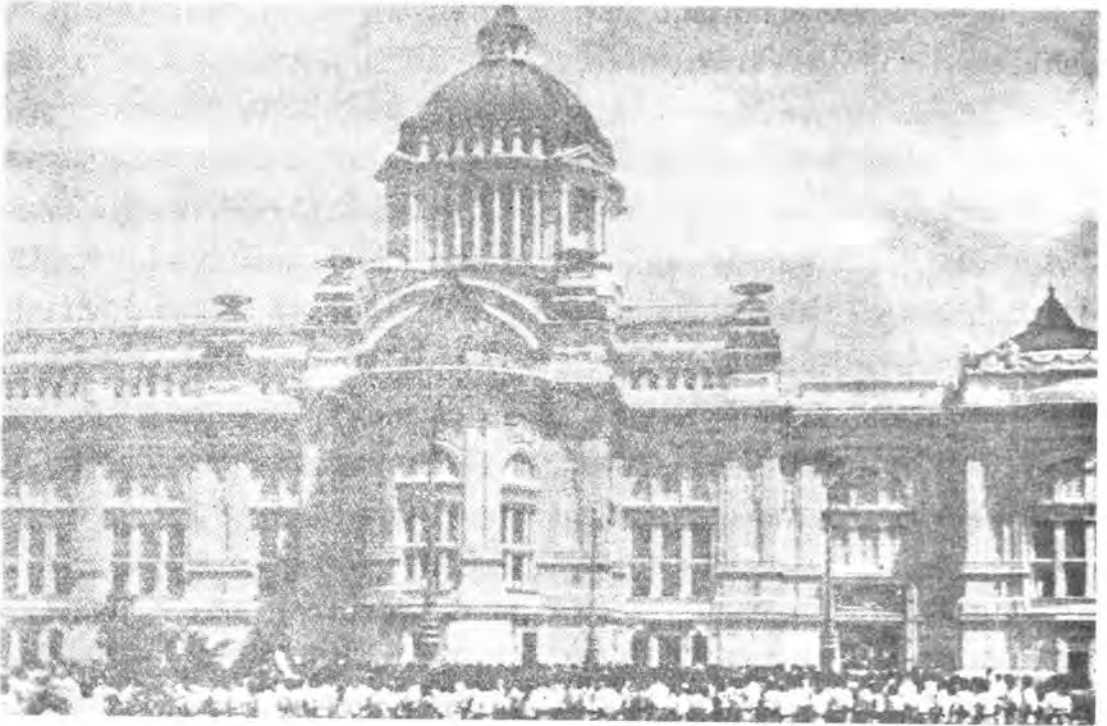
ครั้งหนึ่ง ยอร์ช เบอ์นาค ฮอว์ (ค.ศ.1856-1950) นักเขียนบทละครชาวไอริชชื่อก้องโลกเดินทางไปเยือนฮอลลีวูดในโอกาสที่ทางเมโทรโกลด์วินเมเยอร์ ตกลงจะสร้างเรื่องละครของเบอ์นาค ฮอว์เป็นภาพยนตร์ เมื่อลูอีส บี.แมเยร์ผู้ยิ่งใหญ่ของเมโทรได้พบเบอ์นาค ชอบก็พยายามชี้แจงถึงความตั้งใจของตนที่จะสร้างภาพยนตร์จากบทละครของฮอว์ให้เป็นภาพยนตร์ที่มีคุณภาพยอดเยี่ยมที่สุดสำหรับการสร้างภาพยนตร์สมัยนั้น ฮอว์มีสีหน้าไม่สู้จะเข้าใจคำชี้แจงของลูอีส บี แมเยร์ และก็ได้ชักไชร์โล่เสียงอยู่นานเอาการ ผลสุดท้าย ฮอว์ก็ลุกขึ้นยืนด้วยท่าทางหัวเสีย อุทานว่า

“เลิกพูดกันได้แล้ว เราพูดกันตั้งนาน ยังไม่เข้าใจกันเลย คุณมัวพูดแต่เรื่องศิลป์บ้าง บอจๆ ทั้งๆ ที่ผมต้องการพูดอยู่เรื่องเดียวคือเรื่องเงิน เข้าใจไหม?”

“นายหมึก” ราบราม

การเรียกร้องมหาวิทยาลัยคืนจากทหาร

โดย "เฉลียว พิศลยบุตร"



เรากำลังยืนอยู่บนเส้นทางแห่งการต่อสู้เพื่อธรรมะ อย่างสุจริต และเปิดเผย ปราศจาก
อาวุธและแม่กระทั่งพรุสวาจา!...กำลังของเรา คือ ธรรมะ และความสามัคคี!

...เมื่อผิดหวังจากคำตอบของฝ่ายรัฐบาล นักศึกษาร่วม 3 พันคน ก็กระจายกำลังออก
รายน้อมตีกรัฐสภาและแล้วสำเนียงแห่งการต่อสู้เรียกร้องก็ก้องกังวานขึ้น "ต้องการพบจอมพล!"
"โดมของเรา ชีวิตของเรา เอาคืนมา!!"

บทความนี้เพิ่งเปิดเผยเป็นครั้งแรก
นับตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2494 ซึ่งเป็น
วันที่นักศึกษาธรรมศาสตร์เดินขบวนไปยัง
รัฐสภาเพื่อเรียกร้องมหาวิทยาลัยคืนจากทหาร

ความเบื้องต้น

ในปี พ.ศ.2494 ผู้เขียนกำลังศึกษาอยู่
ในคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีปีที่ 5
ในขณะนั้นรุ่นของผู้เขียนยังไม่มีหลักสูตรการ

ศึกษาชั้นปริญญาตรี จำได้ว่าเพิ่งจะมีในชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 เท่านั้น สำหรับหลักสูตรการศึกษาวិชาการบัญชีห้าปีนั้นทางมหาวิทยาลัยได้กำหนดให้รับประกาศนียบัตรชั้นสูงทางการบัญชีเทียบเท่าปริญญาโท ส่วนผู้จบการศึกษาปีที่ 3 กำหนดให้ได้รับประกาศนียบัตรทางการบัญชีเทียบเท่าชั้นปริญญาตรี ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงสามารถทำงานในขณะที่ศึกษาชั้นปีที่ 5 ได้ โดยทำงานที่องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก (อผศ.) ขณะเดียวกันก็ได้รับการแต่งตั้งจากผู้อำนวยการ อผศ. ให้เป็นผู้แทนไปเป็นกรรมการอยู่ธนาคารแห่งประเทศไทย (เป็นชื่อในสมัยนั้นมีผลสำรวจเอกหลวงอดุลย์เดชจรัส เป็นประธานกรรมการผลสำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ เป็นกรรมการ อผศ.เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่) (หุ้นนี้ได้มาโดย

คณะรัฐประหารบังคับซื้อจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมทั้งหุ้นของธนาคารเอเชียด้วย) นอกจากนี้ผู้เขียนยังทำหน้าที่เป็นสมุหบัญชีของบริษัทประจวบเทรคดิง ซึ่งประกอบกิจการชุดแรกที่เหมืองปิล็อคจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีพลเอกพระประจวบปัจฉิมกิจ ผู้อำนวยการ อผศ.เป็นเจ้าของ ในปี 2494 ผู้เขียนเป็นรองหัวหน้าคณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี โดยมีคุณเจตน์ นาคเสวี (เสียชีวิตแล้ว) เป็นหัวหน้าคณะ เนื่องจากคุณเจตน์ ยอมรับว่าตนไม่ถนัดที่จะกระทำกิจกรรมของมหาวิทยาลัย จึงขอร้องให้ผู้เขียนช่วยปฏิบัติหน้าที่แทนให้ด้วย (ขณะนั้นผู้เขียนยังมีตำแหน่งอะไรในคณะกรรมการนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)



นี่คือภาพในเช้าของวันพฤหัสบดีที่ 11 ตุลาคม 2494 ขบวนนักศึกษา ม.ธ.ก. เกือบ 3,000 คน กำลังทยอยเข้าสู่บริเวณรัฐสภาเสมือนคลื่นของกองทัพประชาชนที่มุ่งหน้าเข้าขี้อาย ทำลายฝ่ายอธรรม

กบฏแมนฮัตตันกับการยึดมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ของทหาร

เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2494 ทหารเรือกลุ่มหนึ่งโดยการนำของ น.ต.มนัส จารุกา ได้ทำการปฏิวัติโดยถือโอกาสในช่วงที่อเมริกา ส่งมอบเรือขุดแมนฮัตตันให้แก่รัฐบาลไทยที่ ทหารราชวณิชรัฐ โดยมีจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับมอบ ทหารเรือได้จับตัวจอมพล ป.พิบูลสงครามนำไปขังไว้ใน เรือรบหลวงศรีอยุธยา ภายหลังจากนั้น จอมพลฟื้น รณนภากาศ ฤทธาคนี ได้สั่งให้ เครื่องบินมาทำการโจมตีเรือหลวงศรีอยุธยา ซึ่งถูกกักอยู่แถวบริเวณนี้เรื่อยๆ ทหารราชวณิชรัฐ เนื่องจากไม่สามารถเปิดสะพานพุทธออกไปได้ ลุกกระเปิดตึกที่ห้องพระ ซึ่งคุมขังจอมพล ป.ไว้และเรือได้จมลง จอมพล ป.กระโจนลงแม่น้ำแล้วว่ายไปขึ้นที่พระราชวังเดิม ทำให้ รอดตายอย่างหวุดหวิด ภายหลังจากกลุ่ม ทหารเรือที่ทำการปฏิวัติตกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ เนื่องจากรัฐบาลในยุคนั้นถือว่ามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์เป็นขุมกำลังมันสมองของ อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ อีกทั้งหลวงธำรง นาวาสวัสดิ์ ซึ่งเป็นทหารเรือก็เป็นพวกเดียวกับอาจารย์ปรีดี ดังนั้นจึงที่กักตัวทหารเรือ ต้องเป็นพวกอาจารย์ปรีดี ด้วยเหตุนี้ฝ่าย รัฐบาลจึงส่งทหารบุกเข้ายึดมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์เป็นผลให้มหาวิทยาลัยต้องถูก ปิดลงทันที ครั้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2494 รัฐบาลก็ประกาศกฎอัยการศึก ห้ามชุมนุม ทางการเมือง เมื่อมหาวิทยาลัยถูกปิด นัก ศึกษาที่ตกอยู่ในสภาพเปรียบเสมือนคนตกงาน เคว้งคว้างไม่มีอนาคต ไม่มีใครทราบว่ามีอะไร

มหาวิทยาลัยจะเปิดทำการสอนได้ และจะ เปิดได้ที่ไหน เมื่อไรจะจบการศึกษา

นักศึกษาต้องจุดตะเกียงเรียน

ด้วยความเดือดร้อนดังกล่าวคณะกรรมการนักศึกษาจึงได้ร้องเรียนและเร่งเร้า ให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยหาสถานที่เรียนให้ ใหม่ อย่างน้อยก็เป็นการชั่วคราว ในที่สุด ทางมหาวิทยาลัยก็สามารถยืมสถานที่ของ เนติบัณฑิตยสภาและโรงเรียนเตรียม อุดมศึกษาของจุฬา โดยคณะพาณิชย์ศาสตร์ และการบัญชี คณะเศรษฐศาสตร์ คณะ รัฐศาสตร์ และปริญญาโท ซึ่งมีนักศึกษามาก ที่สุด เรียนอยู่ที่โรงเรียนเตรียมอุดม ส่วน คณะนิติศาสตร์เรียนที่ตึกเนติบัณฑิตยสภา โดยเปิดสอนภายหลังการเลิกเรียนเลิกใช้งาน ของนักเรียนและเจ้าของสถานที่คือเรียน ตั้งแต่ตอนเย็นไปจนถึง 20.00-21.00 น. เนื่องจากสมัยนั้นเวลากลางคืนไฟฟ้ามักดับ อยู่เนื่องๆ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องจุดตะเกียง เรียนหนังสืออีกทั้งสถานที่ก็คับแคบ นัก ศึกษาจึงขาดเรียนไปประมาณร่วม 50% ทหารเตรียมชื่อธรรมศาสตร์เป็นที่ตั้งกรม ผสมที่ 21

ระหว่างที่ทหารยึดมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์นั่นเองก็มีข่าวลือออกมาว่า กองทัพบกเสนอนคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2494 ขอซื้อสถานที่ของมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ที่ทหารยึดเอาไว้ ด้วยจำนวนเงิน 5 ล้านบาท โดยอ้างเหตุผลต่างๆ ว่า ที่ๆ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตั้งอยู่ขณะนี้เคย เป็นของทหารบกมาก่อนบ้าง ทหารจำเป็น



นักศึกษากำลังนั่งฟังการโต้ตอบกระทู้ “กรณียึดครอง ม.ธ.ก.” ใบหน้าเหล่านั้นเคร่งขรึมและเต็มไปด้วยความมุ่งมั่น ดวงตาของเขาฉายแววแห่งความครุ่นคิดและความเคียดแค้น สมอของเขากำลังขบคิดและสับสน และจิตใจของเขาเต็มไปด้วยความกระวนกระวายและความชิงชัง!

ต้องใช้เป็นที่ตั้งของหน่วยทหารเพื่อรักษาความปลอดภัยให้แก่พระบรมมหาราชวังบ้าง เพื่อรักษาความปลอดภัยให้แก่สถานีรถไฟ ผังธนบุรีบ้าง และเพื่อใช้เป็นที่ตั้งกรมผสมที่ 21 ซึ่งกลับจากสมรภูมิเกาหลีบ้าง อีกทั้งต่อมาภายหลังได้ทราบว่า คณะกรรมการที่ตั้งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีให้พิจารณาเรื่องนี้ ได้มีมติเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2494 ให้ขายสถานที่ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้แก่ทหารบก ส่วนสถานที่เรียนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะได้จัดหาสถานที่ให้ใหม่ต่อไป

นักศึกษาประชุมปรึกษากันเพื่อเรียกร้องมหาวิทยาลัยคืน

ด้วยความยากลำบากในการเรียนประการหนึ่ง เวลาสอบไล่ประจำปีกำลังย่างใกล้เข้ามา แต่ไม่มีสถานที่พอจะให้นั่งทำการสอบอีกประการหนึ่ง และข่าวการอนุมัติขายมหาวิทยาลัยให้แก่ทหาร ซึ่งหมายถึงนัก

ศึกษาจะต้องทุกข์ยากเช่นนี้อีกหลายปีกว่า จะสร้างสถานที่เรียนใหม่เสร็จเรียบร้อย ประกอบกับเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2494 ได้มีการยกเลิกประกาศกฎอัยการศึก ดังนั้นผู้แทนคณะต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยหัวหน้าคณะยกเว้นคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีผู้เขียนรับทำหน้าที่แทนหัวหน้าคณะ นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาคนอื่นๆ เข้าร่วมหลายคน พวกเราได้นัดพบปะสังสรรค์กันตอนเย็นๆ ที่โรงเรียนเตรียมอุดมบ้าง ที่เนติบัณฑิตยสภาบ้าง เรื่องที่พูดจากันส่วนใหญ่ปรับทุกข์กันถึงความทุกข์ยากที่ต้องผจญในระหว่างการฟังคำบรรยายเฉพาะอย่างยิ่ง นักศึกษาหญิงรู้สึกไม่ปลอดภัยในการเดินทางกลับบ้าน และข่าวทหารจะขอซื้อมหาวิทยาลัย ครั้งหนึ่งคุณพรชัย แสงชัยซ์ (เสียชีวิตแล้ว) ได้นำข่าวมาบอกที่ประชุมว่า ตนกับเพื่อนสามารถติดต่อกับคุณแพทยโชติनुชิต ซึ่งเป็น สส.ธนบุรีในขณะนั้น โดย

สส.เพทหาย อาสาจะตั้งกระทู้ถามรัฐบาลใน
รัฐสภา ต่อมาภายหลังคุณพรชัยก็ส่งข่าวให้
ทราบว่ารัฐบาลกำหนดตอบกระทู้ในรัฐสภา
วันที่ 11 ตุลาคม 2494 หลังจากนั้นผู้แทน
นักศึกษาและนักกิจกรรมก็ได้ส่งข่าวบอก
เพื่อนฝูงต่อๆ กันไปให้ไปพบกันที่รัฐสภาใน
ตอนเช้า

การเตรียมตัวของผู้เขียนสำหรับวันที่ 11 ตุลาคม 2494

ในปี 2494 ผู้เขียนมีอายุ 26 ปี มี
ตำแหน่งงานและประสบการณ์พอสมควร
อีกทั้งอายุค่อนข้างจะมากกว่าบรรดาผู้แทน
นักศึกษาที่มาประชุมกันตอนเย็นๆ แม้คุณ
พรชัยจะช่วยหาทางให้ สส. ได้ตั้งกระทู้ใน
รัฐสภา แต่มีอาจารย์ผู้หนึ่งให้ข้อสังเกตกับ
ผู้เขียนว่า “แม้จะตั้งกระทู้ก็ไม่เกิดประโยชน์
อะไร ถ้ามกัันไปตอบกันมา สามเพลงก็ตกม้า
ตาย” คำเตือนนี้คงอยู่ในหูผู้เขียนตลอดเวลา
ผู้เขียนคิดว่าน่าจะต้องทำอะไรสักอย่างหนึ่ง
ที่ให้การเดินทางไปฟังกระทู้ของ สส.เพทหาย
ได้เกิดประโยชน์ แต่ผู้เขียนก็ยังคิดไม่ออกว่า
จะทำอะไร บรรดาผู้ที่มาประชุมกันก็ไม่มีใคร
เสนอความเห็นอย่างไร ทุกคนพูดและตั้งใจ
อยู่อย่างเดียวว่าจะต้องชักชวนกันไปรัฐสภา
ให้ได้ พระสยามเทวาธิราชทรงคุ้มครอง
ธรรมศาสตร์ ก่อนหน้าการตอบกระทู้ ผู้เขียน
ได้เดินทางไปเหมืองปิ ลือคกับพลเอก
พระประจนปัจจนึก ซึ่งขณะนั้นนอกจาก
เป็นผู้อำนวยการอมศ.แล้วยังดำรงตำแหน่ง
ประธานสภาอีกด้วย ขณะนั่งรถยนต์จาก
กรุงเทพฯ ไปจังหวัดกาญจนบุรี อยู่ๆ คุณพระ



หากว่า การต่อสู้ในวันนั้นไม่มีกำลังของ
นักศึกษาหญิงร่วมขบวนการอยู่ด้วยแล้ว ผลของ
การต่อสู้อาจจะพลิกไปเป็นอีกรูปหนึ่งก็ได้ และ
การต่อสู้คงจะไม่สัมฤทธิ์ผลดังที่เราได้รับอยู่!

ประจนก็ได้เล่าถึงความสัมพันธ์ของท่านกับ
จอมพล ป.พิบูลสงคราม สมัยที่ต้องตกทุกข์
ได้ยาก เพราะพ้นจากตำแหน่งราชการมา
ด้วยกัน ระหว่างฟังเรื่องราวต่างๆ พระประจน
เล่า ทันใดนั้นผู้เขียนก็เกิดความคิดขึ้นมาได้
ว่า วันไปฟังกระทู้จะต้องหาทางดึงตัวจอมพล
ป.พิบูลสงครามมาพบกับนักศึกษาให้ได้ แต่
การที่เด็ดๆ อย่างผู้เขียนทำอย่างไรจึงจะดึง
ตัวจอมพล ป.มาได้ และถ้าดึงมาแล้ว ทำ
อย่างไรถึงจะให้จอม ป.ยอมคืนมหาวิทยาลัย
ได้ การที่จะออกศึกจำเป็นต้องรู้เขารู้เราฉันใด
การจะไปพบจอมพล ป.ก็ต้องรู้จักอุปนิสัย
ใจคอของจอมพล ป.ฉันนั้น เมื่อคิดขึ้นมาได้
เช่นนี้ผู้เขียนจึงหลอกลอกถามภูมิหลังต่างๆ ของ
จอมพล ป. กับคุณพระประจน โดยทำเป็นว่า

สนใจในตัวผู้นำของประเทศเสียจริง ๆ ขณะที่ถามจะมีคำชมเชยจอมพล ป. พวงทำยอยู่เรื่อย ๆ คุณพระประจนจึงขบใจมีอะไรก็มากน้อยนำมาเล่าหมด ตอนหนึ่งคุณพระประจนจุดแสงสว่างให้เกิดในสมองของผู้เขียนอย่างที่จะลืมเสียมิได้ และด้วยความขอบพระคุณอันสุดซึ้ง ท่านเล่าว่า “ท่านจอมพล ป. เป็นคนพูดเก่ง สามารถโน้มน้าวจิตใจให้คนฟังคล้อยตามได้เป็นอย่างดี เวลาที่ลือตั้งใจจะไปพูดเรื่องอะไรที่ลือหวังจะเอาประโยชน์จากท่าน ถ้าท่านไม่เล่นด้วย ท่านจะชวนลือพูดเรื่องอื่นๆ ให้ลือฟังจนลือลืมเรื่องที่ลือหวังจะพูดกับท่าน” คำแนะนำนี้มีค่าเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเตรียมตัวเข้าพบจอมพล ป. ของผู้เขียน

เคล็ดลับสามประการสู่ความสำเร็จในการเรียกร้องธรรมศาสตร์คืน

ครั้นถึงวันที่ 11 ตุลาคม นักศึกษาต่างทยอยกันเข้าสู่รัฐสภาทางประตูด้านหลัง ตั้งแต่เช้า คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชีมีนักศึกษามากกว่าเพื่อน เฉพาะอย่างยิ่งมีนักศึกษาสาวที่เป็นบุตรของคนใหญ่คนโตในคณะรัฐบาล เช่นบุตรสาวของพลโท ส.สวัสดิเกียรติ ผู้รักษาการแทนผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย บุตรสาวของขุนประเสริฐสุภมาตรา อาจารย์เอนิมหาวิทยาลัย บุตรสาวของหลวงวิจิตรวาทการ และอื่นๆ พวกเรามาชุมนุมกันอยู่ด้านหลังพระที่นั่งอนันตสมาคมซึ่งเป็นสภาผู้แทนราษฎรในสมัยนั้น ครั้นถึงเวลาประมาณ 9.30 น. สส. เพทายก็เริ่มออกมาตั้งกระทู้ถาม พลโท ส.สวัสดิเกียรติ รับ

หน้าที่ตอบกระทู้ ไม่ว่าจะถามอย่างไร ผู้ตอบคงยืนกระต่ายขาเดียวว่าจะยังไม่ยอมคืนธรรมศาสตร์ให้ และบอกไม่ได้ว่าจะคืนให้เมื่อไร คำตอบของพลโท ส.สวัสดิเกียรติทำเอาลูกสาวอุทานออกมาว่า “คุณพ่อไม่น่าจะตอบอย่างนี้เลย” ในที่สุดเมื่อถามกันไปตอบกันมาสามครั้ง เรื่องก็จบลงดังที่อาจารย์ผู้นั้นเตือนผู้เขียนไว้แล้วว่า สามเพลงตกม้าตายทันที

เมื่อกระทู้จบลง ผู้เขียนได้สังเกตคณะกรรมการนักศึกษาคณะพาณิชย์ศาสตร์การบัญชีให้บอกนักศึกษาทุกคนออกไปชุมนุมกันด้านหน้ารัฐสภา นักศึกษาต่างเดินทยอยกันไปด้านหน้ารัฐสภาตามคำบอกของเพื่อนๆ พร้อม ๆ กันนั้นตำรวจรัฐสภาก็ออกมาไล่ให้ออกไปจากบริเวณรัฐสภา ทันใดนั้นมีนักศึกษากลุ่มหนึ่งได้มาตะโกนชวนนักศึกษาให้ไปชุมนุมกันที่บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า เพื่อฟังคำปราศรัยของ ส.ส. เพทาย เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ผู้เขียนจึงต้องกระโจนออกมาขวางกลุ่มผู้ชักชวนเหล่านั้นทันที ผู้เขียนได้ตรงเข้าไปพูดกับนักศึกษากลุ่มนั้นว่า “ผมขอใจที่พวกคุณช่วยให้คุณเพทายตั้งกระทู้ในรัฐสภาได้ บัดนี้พวกคุณหมดหน้าที่แล้ว ต่อไปนี้ขอให้ทำหน้าที่ของผม” แล้วผู้เขียนก็หันมาสั่งบรรดากรรมการของคณะกรรมการคณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชีว่า ส่งพวกไปกันประตูอย่าให้นักศึกษาออก พร้อม ๆ กับตะโกนบอกนักศึกษาที่ชุมนุมกันอยู่ว่า

“นักศึกษาทั้งหลาย พวกเราจะไม่ออกไปไหนจนกว่าจะได้ธรรมศาสตร์คืนมา ขอให้



“ม.ธ.ก. สำแดงกำลัง” จอมพล จำนวนต่อเงื่อนไขและข้อเรียกร้องต่อสู้ของนักศึกษา
“คืน ม.ธ.ก. ให้แก่ พวกคุณลูกหลานทั้งนั้น” และนี่คือชัยชนะของขบวนการ 11 ตุลาคม 2494!

พวกเรานั่งอยู่กลางสนามนี้ เราจะต้องพบ
จอมพล ป.พิบูลสงครามนายกรัฐมนตรีให้ได้”
เสียงตะโกนของผู้เขียนได้รับการตอบสนอง
เป็นอย่างดี นักศึกษานั่งชุมนุมกันอยู่ลาน
สนามด้านหน้าของรัฐสภา

เคล็ดลับข้อที่หนึ่งผ่านไปคือเราต้อง
ไม่หลงกลนักการเมือง ถ้านักศึกษาออกไป
ชุมนุมที่ลานพระบรมรูปใครจะได้รับประโยชน์
แล้วพวกเรากลับไปชุมนุมกันจะได้อะไร

ทันใดนั้นเอง สส. เพิ่ม วงศ์ทองเหลือ
สส.ของจังหวัดทางภาคเหนือได้เดินตรงเข้า
มาพบผู้เขียนพร้อมกับรับอาสาจะพาไปพบ
จอมพล ป.พิบูลสงคราม เนื่องจากผู้เขียน
เป็นสมุห์บัญชีของบริษัทประจันเทเรตต์

ดังนั้นจึงมีหน้าที่นำเข้คมาให้คุณพระประจัน
เซ็นเป็นประจำ จึงทราบว่าจะทางเข้าออก
พระที่นั่งอนันตสมาคมทั้งด้านหน้าและด้านหลัง
ขณะที่สส.เพิ่มจะพาขึ้นไปบนดึกทางด้านหน้า
ผู้เขียนจึงขอให้พรรคพวกไปดักด้านหลัง
และสั่งว่าถ้าจอมพล ป.ลงด้านหลังให้รีบวิ่ง
มาบอกด้วย สส.เพิ่มพาไปพบจอมพล ป. ซึ่ง
ขณะนั้นกำลังยืนคุยอยู่กับพลตำรวจเอกเผ่า
ศิริยานนท์ และคณะรัฐมนตรีครบครันเมื่อ สส.
เพิ่มแนะนำตัวผู้เขียน ผู้เขียนก็ตรงไปกราบ
แทบเท้าท่าน พลางวิงวอนขอให้ท่านลงมา
พบเพื่อปลอบขวัญนักศึกษาสักหน่อย ขณะที่
หลวงพิบูลทำท่าล้งเลอยู่ก็มีเสียงผู้ใหญ่ข้างๆ
คนหนึ่งพูดขึ้นมาว่า “ท่านไปพบเด็กๆ เขา

สักหน่อย” หลวงพิบูลจึงตัดสินใจกล่าวออกมาว่า “พบก็พบ” แล้วก็เดินลงจากตึกทางด้านหน้า

เมื่อจอมพล ป. มายืนอยู่หน้ากลุ่มนักศึกษาที่หนึ่งชุมนุมรออยู่นั้น ท่านก็เริ่มจะใช้เวลาของท่านพลางกล่าวว่า “ไม่มีอะไรลูกหลานกันทั้งนั้น” คำสอนของคุณพระประจันกระตุนให้ผู้เขียนไม่หยุดรอซำriebอกมาซีแจงกับจอมพล ป. ทันที โดยเล่าให้ฟังถึงความทุกข์ยากต่างๆ ที่นักศึกษาต้องประสบอยู่ในขณะนั้น จอมพล ป. พยายามจะชักแม่น้ำทั้งห้ามาล้อม ผู้เขียนไม่ยอมหลงกล ตั้งหน้าเป็นฝ่ายชกถามลูกเดียวโดยไม่ยอมให้จอมพล ป. หันเหไปทางอื่น ถึงขั้นที่จอมพล ป. จ้องมองหน้าผู้เขียน เสมือนกับจะพูดว่า “อ้ายเด็กคนนี้ซำriebู้ทันฉันเสียจริงๆ ในที่สุดผู้เขียนก็บ้อนคำถามว่า “ทหารได้ยึดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไว้นานแล้ว นี่ก็ใกล้จะสอบไล่แล้วเมื่อไรท่านนายกจะสั่งให้ทหารคืนมหาวิทยาลัยให้เสียที” จอมพล ป.ตอบว่า “คืนชิตต้องคืนให้” ผู้เขียนรุกเร็ว “เมื่อไหร่ครับเมื่อไหร่” จอมพล ป.ถามว่า “จะสอบเมื่อไร” ผู้เขียนจึงตอบว่า “เดือนธันวาคมนี้” “คืนให้เดือนธันวาคมนี้แน่นอน” จอมพล ป.ตอบเมื่อสิ้นเสียงตอบของจอมพล ป. ผู้เขียนจึงตะโกนเพื่อให้สื่อมวลชน ซึ่งไปร่วมทำข่าวอยู่ด้วยได้เป็นสักขีพยานว่า “นักศึกษาทั้งหลาย บัดนี้ท่านจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีได้รับปากว่าจะคืนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้ในเดือนธันวาคมนี้แน่นอน” สิ้นเสียงตะโกนของผู้เขียน บรรดานักศึกษาที่ไปชุมนุมก็ปรบมือร้องไชโยกันด้วยความดีใจ

(ในทางปฏิบัตินักศึกษาได้กลับเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยวันที่ 5 พฤศจิกายน 2494)

เคล็ดลับข้อที่สองคือผู้เขียนไม่ปล่อยให้ให้นักศึกษาคนอื่น ๆ ได้ชกถามหรือพูดอะไรเลย เพราะถ้าปล่อยเช่นนั้นจะต้องเข้าลิศจอมพล ป. ทันที วิธีที่จะทำเช่นนั้นได้ก็โดยฉวยโอกาสที่ผู้เขียนยืนอยู่ใกล้ชิดจอมพล ป. ที่สุดทำหน้าที่ชี้แจงและชกถามเสียเอง แต่ผู้เดียวเมื่อจอมพล ป. จะพาหลงทางก็ไม่ยอมให้จอมพล ป. พูด จะรีบตั้งคำถามชกเสียก่อนทันที

เคล็ดลับประการสุดท้ายการควบคุมกลุ่มนักศึกษาประมาณสองพันคนนั้นเป็นเรื่องไม่ง่าย อาศัยที่นักศึกษาส่วนใหญ่ที่ไปในวันนั้นเป็นนักศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และมีคณะกรรมการศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีช่วยเป็นกลไกให้แก่ผู้เขียน ระบบอาวุโส (seniority) แม้จะถูกเพื่อนนักศึกษาคณะอื่นๆ ตั้งข้อรังเกียจ แต่เมื่อถึงเวลาจำเป็น ระบบนี้ก็ช่วยให้เพื่อนนักศึกษาเคารพและเชื่อฟังรุ่นพี่ได้เป็นอย่างดี

เป็นธรรมเนียมของคนไทยเมื่อเจ้าของให้ใช้สถานที่เรียนแล้ว วันที่จะอำลาจากก็จำเป็นต้องกล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึกให้แก่ผู้ใหญ่ของสถาบันนั้น เนื่องจากผู้เขียนมีงานทำอีกทั้งยังเป็นกรรมการธนาคาร ฉะนั้นเพื่อนนักศึกษาจึงขอให้ผู้เขียนควักกระเป๋า ซึ่งรวมทั้งด้านเนติบัณฑิตยสภา ร.อ.ปราโมทย์ ธนพุทธ (ยศขณะนั้น) ได้มาขอร้องให้ผู้เขียนช่วยออกเงินให้ด้วย ภายหลังจากพวกเรากลับเข้ามาในมหาวิทยาลัยและ

มีงานเฉลิมฉลองกันในปีต่อมา ผู้เขียนเห็นใครต่อใครเขาเขียนบทความลงในหนังสือที่ระลึก 11 ตุลาคมบ้าง หนังสือของคณะบ้าง เมื่ออ่านแล้วก็ต้องพยายามทำใจ ใครจะเขียนจะพูดอย่างไรเป็นเรื่องของเขา แต่ความจริงเป็นอย่างไรราย่อมรู้อยู่แก่ใจ เพื่อนนักศึกษาที่ไปร่วมชุมนุมและมีใจเป็นธรรมย่อมเป็นพยานได้ อีกทั้งตัวเราเองก็ได้หวังอะไรจากการทำงานในครั้งนี้ ขอเพียงให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์ ขอให้ได้ธรรมศาสตร์คืนมาก็พอใจแล้ว

นิสัยและความประพฤตินี้ชอบเสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวมนี้ผู้เขียนมีความยินดีที่จะกล่าวว่า เป็นมรดกที่ได้รับจากสถาบันอันทรงเกียรติคือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั่นเอง ผู้เขียนต้องขอขอบคุณคณะกรรมการนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี พ.ศ.2495 ที่ได้กรุณาแต่งตั้งให้ผู้เขียนได้เป็นรองประธานนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยมีคุณมารุต บุณนาค เป็นประธานคณะกรรมการ อีกทั้งยังแต่งตั้งให้ผู้เขียนเป็นปฏิคมของคณะกรรมการนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และประธานเชียร์อีกด้วย (ปีที่ผู้เขียนเป็นประธานเชียร์ของมหาวิทยาลัยได้จัดประกวดเครื่องแต่งกายชุดเชียร์ ซึ่งประเสริฐเจริญลาภได้ทีหนึ่ง จัด

ขบวนรถคณะต่างๆ นำโดยรถธรรมจักรตามด้วยโตม ขณะหยุดพักครึ่งเวลามีการแสดงชุดชนวีรสเปน โดยมีคุณไพฑูรย์ พร้อมด้วยนักศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์ฯ) เท่านั้น ก็ซาบซึ้งใจในการเห็นคุณค่าของคณะกรรมการนักศึกษา อยู่แล้ว ผลตอบแทนอันเป็นรูปธรรมในทางลบที่ผู้เขียนได้รับจากการเรียกร้องธรรมศาสตร์คืนก็คือ เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2495 ตำรวจได้ไปจับกุมตัวผู้เขียน ณ ที่ทำงาน พร้อมกับตั้งข้อหาอย่างฉกฉกรรจ์คือเป็นขบถ และนำไปโยงเข้ากลุ่มกำลังของ น.ค.มนัส จารุ สอบสวนมีแต่การนำภาพที่ผู้เขียนยื่นอยู่ใกล้ชิดกับจอมพล ป.มาซักถาม กับภาพประกอบแฟนซี พยายามค้นหาว่าใครอยู่เบื้องหลัง ใครเสี้ยมสอน

เรื่องทั้งหมดนี้นักศึกษาที่อยู่ในเหตุการณ์วันนั้น เฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการนักศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์ การบัญชีที่ไปร่วมชุมนุมในวันนั้นคงจะจำเหตุการณ์ได้เป็นอย่างดีว่า บทบาทของผู้เขียนที่กล่าวมาแล้วเป็นความจริงเพียงไร ขอภัยที่ไม่อาจกล่าวนามเพื่อนร่วมงานในครั้งนั้น เพราะเกรงว่าถ้ากล่าวไม่ครบหมดทุกคน คนที่มีได้กล่าวถึงจะเสียใจ

“ไตรลักษณ์ทางตามติดของ ดร.ปรีดี พนมยงค์”

โดย “ดร.เกษียร เตชะพีระ”

“ถ้าราษฎรโง่ เจ้าก็โง่ เพราะเป็น
คนชาติเดียวกัน”

ปรีดี พนมยงค์

“ประกาศคณะราษฎรฉบับที่ 1”

24 มิถุนายน พ.ศ. 2475

ในบรรดาข้อเขียนมากมายหลาย
หลากของอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ชิ้นที่
“มี feeling ที่สุด” -ตามคำป่น ของสุชาติ
สวัสดีศรี ฉายา สิงห์สนามหลวงเจ้าสำนัก
ช่างวรรณกรรม-ก็คือ “ประกาศคณะราษฎร
ฉบับที่ 1” ซึ่งพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา
หัวหน้าคณะราษฎร นำออกอ่านต่อแถวทหาร
หน้าพระที่นั่งอนันตสมาคมเมื่อก่อนการเปลี่ยน
แปลงการปกครองเช้าตรู่วันที่ 24 มิถุนายน
พ.ศ.2475 และคุณสุพจน์ ตำนตระกูล

ปัญญาชน สังคมนิยม ยุคหลังสงครามโลก
ผู้บุกเบิกหรือฟื้นฟูเกียรติประวัติและผลงานของ
อาจารย์ปรีดีมาเผยแพร่อย่างแข็งขันจริงจัง
ต่อเนื่องที่สุดหลัง 14 ตุลาคม พ.ศ.2516
เป็นต้นมา เามาอ่านซ้ำกลางงานชุมนุมช่าง
วรรณกรรม ณ สถาบันปรีดี พนมยงค์ ใน
วาระวันเปลี่ยนแปลงการปกครองและวันชาติ
เวียนมาครบ 68 ปี เมื่อเดือนมิถุนายน 2543

ในสมัยที่หลัก “นิ้วมือทั้งห้ายาว
ไม่เท่ากันฉันใด คนเราย่อมไม่เท่ากันฉันนั้น”
ยังเป็นแนวคิดและธรรมเนียมปฏิบัติครอบงำ
สังคม ถ้อยคำที่ยกมาข้างต้นและข้อความ
อื่นๆ ใน “ประกาศฯ” ฉบับนั้นนับว่าหังการ
และทำทนายอย่างยิ่ง, กบฏและอภิวัฒน์อย่างยิ่ง
ด้วยข้อความสั้นๆ เพียงหนึ่งประโยค 12 คำ
ปรีดีได้ยืนยันในหลักความเสมอภาค หลัก

*อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความเป็นปึกแผ่นเนื้อเดียวกันของชนชาติเดียวกัน และหลักประชาธิปไตยบนแผ่นดินสยาม หลังจากนั้นมา แม้ชาติไทยในความเป็นจริงจะเปลี่ยนแปลงบิดผันกลายเป็นไปอย่างไรก็ตาม แต่จินตนาการชาติไทยในฐานะชุมชนของผู้คนที่ล้วนเท่าเทียมกัน เป็นหนึ่งเดียวกัน และตั้งนั้นจึงพึงปกครองด้วยเสียงข้างมาก ก็ได้จัดขึ้นแล้วอย่างเป็นทางการและกลายเป็นวิญญูณณ์แผ่กระจายหยั่งรากฝังลึกอยู่ในใจคนทั้งแผ่นดินชนิดฆ่าไม่ตายทำลายไม่สิ้น

ท่ามกลางยุคสมัยปัจจุบันที่สภาพคนเราไม่เสมอภาคกัน ร่ำรวย-ยากจนเหลื่อมล้ำต่ำสูงกัน กลายเป็นของดีเพราะเชื่อว่าจะทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตโลกาภิวัตน์ จึงนำที่เราจะฟื้นความจำหวนรำลึกว่า ที่ตรงกำเนิดของชาติไทยสมัยใหม่ ชาติไทยเรถูกผันถูกจินตนาการจากคณะบุคคลผู้ให้กำเนิดมันว่าเป็นชาติที่เสมอภาค เป็นหนึ่งเดียวกัน และเป็นประชาธิปไตย ที่ซึ่งความไม่เสมอภาคกันของคนในชาติเป็นสิ่งอุบาทว์กาลโลก!

นักคิดนักอภิวัฒน์เจ้าของความฝันแห่งชาติดังกล่าวชื่อ ปรีดี พนมยงค์

บริบท

อาจารย์ปรีดีเกิดเมื่อปี ค.ศ.1900 (พ.ศ.2443) นั้นแปลว่าท่านก่อตัวจนสูงงอมทางความคิดระหว่าง สงครามโลก ครั้งที่หนึ่ง (ยุติลงเมื่อท่านอายุได้ 18 ปี) กับ สงครามโลกครั้งที่สอง (เริ่มต้นขึ้นเมื่อท่านอายุ 39 ปี)

หากมองเปรียบเทียบกว้างออกไป ท่านมีชีวิตร่วมรุ่นร่วมบริบทร่วมกระแส

ประสบการณ์ระดับภูมิภาค กับผู้นำชาตินิยมที่ต่อสู้กู้เอกราชในประเทศเมืองขึ้นกึ่งเมืองขึ้นอื่นๆ ของเอเชีย เช่น เยาวหราล เนห์รู นายกรัฐมนตรีคนแรกของอินเดีย (เกิด ค.ศ.1889), โฮจิมินห์ ประธานาธิบดีคนแรกของเวียดนามเหนือ (1890), ชูการ์โน ประธานาธิบดีคนแรกของอินโดนีเซีย (1901) และ อู อองซาน ผู้กอบกู้อิสรภาพของพม่าจากจักรวรรดินิยมญี่ปุ่น และอังกฤษ (เกิด ค.ศ.1916) บิดาของนางอองซานซูจี ผู้นำประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการทหารพม่าในปัจจุบัน

บุคลิกร่วมทางความคิดกว้างๆ ของผู้นำยุคกู้ชาติเหล่านี้คือ ไม่เชื่อทุนนิยมตลาดเสรี เป็นนักชาตินิยม และมีจุดยืนทางการเมืองแบบประชาธิปไตยถึงที่สุด (radical democrat) ไปจนถึงสังคมนิยม-คอมมิวนิสต์

บริบทและประสบการณ์ใหญ่ๆ ร่วมกันของพวกเขา นอกเหนือจากสงครามโลกสองครั้งก็ได้แก่การ อภิวัฒน์ประชาธิปไตยล้มราชวงศ์แมนจูในจีนเมื่อ ค.ศ.1911, การอภิวัฒน์สังคมนิยมบอลเชวิคในรัสเซียปี ค.ศ.1917, ตลาดหุ้นนิวยอร์กล่มเมื่อปี ค.ศ.1929 ซึ่งลุกลามกลายเป็นเศรษฐกิจตกต่ำไปทั่วโลก (The Great Depression) ในช่วงต้นคริสต์ทศวรรษที่ 1930 ฯลฯ

หากกล่าวให้เป็นระบบและเฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น บริบททางความคิดของอาจารย์ปรีดีคือ :-

1) ระบอบล่าอาณานิคมในระดับโลก จักรวรรดินิยมตะวันตกโดยเฉพาะอังกฤษแผ่อำนาจล่าดินแดนต่างๆ ทั่วโลกมาเป็น

เมืองขึ้น สำหรับทวีปเอเชีย มีเพียงสยามกับ ญี่ปุ่นที่ไม่ตกเป็นเมืองขึ้น ทางการเงินนั้นแม้ ยังมีรัฐบาลของตนเองปกครองแต่ก็แตกแยก ไร้สาระสาย เต็มไปด้วยเขตเช่าเขตอิทธิพล และที่ปรึกษาข้าราชการต่างชาติ ตกอยู่ในสภาพกึ่งเมืองขึ้นชัดเจน

2) ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในระดับประเทศ ซึ่งถูกวิจารณ์ว่า “เป็นดั่งมถั่ว ความเจริญ” เป็นบ่อเกิดอภิสิทธิ์และความไม่เสมอภาค ทำให้การเมืองอยู่ในสภาวะก่อนชาติ คือผู้คนถูกแบ่งแยกออกเป็นฐานันดรตามชาติกำเนิดระหว่างเจ้า-ขุนนาง-สามัญชน จนไม่บังเกิดชาติที่เสมอภาคและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแท้จริง ทั้งที่ระบอบนี้กำลังทยอยล้มระเนระนาดลงในจีน ตุรกี เยอรมนี ออสเตรีย-ฮังการี รัสเซีย เป็นต้น

3) ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ซึ่งกำลังก่อวิกฤตแผ่กว้างครอบคลุมกระทบทั่วถึงกันจากระดับโลกสู่ประเทศและจากเมืองสู่ชนบท ทำให้ผู้คนชาติต่างๆ ทั่วโลกตระหนกถึงผลร้ายด้านลบของระบบทุนนิยมตลาดเสรี เห็นชัดกับตาว่าขึ้นปล่อยเศรษฐกิจให้เป็นไปตามตลาดอย่างเดี๋ยวจึงแต่จะเกิดวิกฤต จำต้องหาทางแทรกแซง กำกับควบคุมตลาดด้วยพลังอำนาจสาธารณะส่วนรวมนอกตลาดเพื่อแก้ไขและป้องกันวิกฤต รัฐพึงมีบทบาทวางแผนและจัดการเศรษฐกิจ ให้หลักประกันความมั่นคงในชีวิตแก่ราษฎรจากความผันผวนขึ้นลงของตลาดด้วยวิถีทางและลักษณะต่างๆ นานา

อาทิ ในแบบซาย-สังคมนิยมของ สหเวียดรัสเซีย ในแบบขวา-ลัทธิทหาร

รุกรานขยายอำนาจของฟาสซิสต์อิตาลีและนาซี เยอรมัน และแบบเดินสายกลาง-รัฐสวัสดิการเคนเซียอย่างอังกฤษและอเมริกา ซึ่งต่างก็มีจุดร่วมเหมือนกันตรงให้ขยายบทบาทรัฐทางเศรษฐกิจและจำกัดหรือกำจัดการตลาดทุนนิยมเสรีแล้วแต่กรณี

ความคิด

โดยเป็นปฏิบัติการตอบสนองต่อบริบท 3 ประการข้างต้น อาจารย์ปรีดีในฐานะนักคิด จึงมีบุคลิกลักษณะ 3 ด้านที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงแนบแน่นเป็นเงาไขเสริมเติมกันและกัน ให้สมบูรณ์ ไตรลักษณ์ทางความคิดของอาจารย์ปรีดีดังกล่าวได้แก่ความเป็นนักชาตินิยม นักประชาธิปไตย และนักสังคมนิยม

1) อาจารย์ปรีดีเป็นนักชาตินิยม (nationalist) ไม่ใช่เชื้อชาตินิยม (racist) ท่านเห็นว่ารัฐชาติไทยประกอบด้วยชนหลายเชื้อชาติศาสนาที่ต่างก็เป็นเจ้าของรัฐชาติไทยเท่ากัน มีสิทธิเสรีภาพเสมอหน้ากันในฐานะราษฎร ในด้านการระหว่างประเทศ ท่านต่อสู้เพื่อยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตและสนธิสัญญาไม่เสมอภาค กับมหาอำนาจนานาประเทศ เพื่อให้สยามเป็นภาคีสมาชิกเอกราชที่เสมอภาคทางการเมืองและกฎหมายกับนานาอารยประเทศในประชาคมโลกอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม อาจารย์ปรีดียังเห็นต่อไปว่าเอกราชของชาติจะบริบูรณ์ได้ต้องครบพร้อมทุกด้านรวมทั้งเศรษฐกิจ ฉะนั้นสยามต้องดำเนินชาตินิยมทางเศรษฐกิจลดการพึ่งพาต่างชาติ พยายามพึ่งตัวเอง

เป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเองในด้านนี้ด้วย นั้นหมายถึงการพัฒนาพลังการผลิต สร้างอุตสาหกรรมแบบพึ่งตนเองแต่ในกระบวนการสร้างชาติทางเศรษฐกิจนี้ ท่านไม่เอา-ไม่เลือก เดินหนทางทุนนิยมตลาดเสรี เพราะได้เห็นบทเรียนความฉิบหายล้มเหลวมาแล้วจากโลกตะวันตกและประสบการณ์ของสยามเอง ก่อน พ.ศ.2475 ท่านจึงพยายามแสวงหาทางออกของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทุนนิยม (non-capitalist path of economic development) แบบไทยดังปรากฏในเค้าโครงการเศรษฐกิจ พ.ศ.2475

2) อาจารย์ปรีดีเป็นนักประชาธิปไตย (democrat) ที่มุ่งล้มระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ สร้างการปกครองตามหลักนิติธรรม (the rule of law) และรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism) ราษฎรเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย สถาบันกษัตริย์อยู่ใต้กฎหมาย มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาใช้อำนาจอธิปไตยในการออกกฎหมายและบริหารบ้านเมือง

อย่างไรก็ตาม “ประชาธิปไตยบริบูรณ์” สำหรับอาจารย์ปรีดีกินความกว้างไกลกว่าแค่สถาบันการเมือง และกฎหมายหากรวมถึงความอยู่รอด พ้นยากจน เสมอภาค มั่นคง และมีเสรีสุขทางเศรษฐกิจของราษฎรด้วย เพราะกล่าวให้ถึงที่สุดแล้ว นั่นต่างหากคือหลักประกันประชาธิปไตย ฉะนั้นท่านจึงพยายามผลักดันกระบวนการ อภิวัตน์ต่อเนื่องจากภาคกฎหมายและการเมืองสู่สังคมเศรษฐกิจ เพื่อขยายหลักการประชาธิปไตย

ไปให้ถึงภาคเศรษฐกิจด้วย นั้นนับเป็นท่าทีของนักประชาธิปไตยถึงที่สุด (radical democrat) ที่มุ่งบรรลุความเจริญเติบโตและมีเสรีสุขทางเศรษฐกิจโดยถึงพร้อมและเน้นหนักที่ความเสมอภาค หมายความว่าถ้าให้เศรษฐกิจเติบโตไปโดยไร้เอกราช ไม่เป็นประชาธิปไตย และไม่เสมอภาค ก็ไม่เอาเสียดีกว่า

นี่คือความแตกต่างชั้นมูลฐานโดยธาตุแท้ระหว่างอาจารย์ปรีดี พนมยงค์กับกลุ่มปกครองประเทศไทยปัจจุบัน ซึ่งยินดีหยิบบิ้นเอกราชอธิปไตยของชาติ ริดรอนอำนาจและสิทธิ์เสียงของประชาชน และให้คนในชาติ รวย-จนเหลื่อมล้ำต่างห่างกันออกไปอย่างไม่แยแส เพียงเพื่อแลกกับเศรษฐกิจฟองสบู่โป่งพองแบบไม่ยั่งยืน

3) สุดท้าย อาจารย์ปรีดียังเป็นนักสังคมนิยม เพราะท่านเห็นว่าเพื่อบรรลุเอกราชและประชาธิปไตย บริบูรณ์ สยามไม่อาจเดินหนทางพัฒนาเศรษฐกิจทุนนิยมตลาดเสรีแบบตะวันตกได้ หนทางพัฒนาเศรษฐกิจแบบไม่ทุนนิยมที่ท่านเสนอไว้ในเค้าโครงการเศรษฐกิจ 2475 คือลัทธิสหกรณ์ โดยรัฐแบบสมานฉันท์ (solidarist state co-operativism) คือให้รวมหมู่เกษตรกรเข้าด้วยกันเป็นสหกรณ์ทั่วประเทศ โดยรัฐราชการเป็นองค์กรกลางวางแผนจัดการเศรษฐกิจหลักแทนตลาดเสรีทั้งในแง่การผลิตและจำหน่ายจ่ายแจกแนวคิดของท่านในเค้าโครงฯ นี้เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของชาวนารายย่อยและเกษตรกรขนาดเล็ก

โดยเสนอทางออกให้รวมหมู่เป็นสหกรณ์ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐเพื่ออยู่รอดทนทาน ความผันผวนขึ้นลงของตลาดได้

สรุป

กล่าวโดยรวม แม้มรดกความคิดของอาจารย์ปรีดี อาจจะมีจุดอ่อนจุดบอดตรงมองไม่เห็นหรือประเมินต่ำไปซึ่งปัญหาและแนวโน้มเผด็จการของระบบรัฐราชการรวมศูนย์, มองไม่เห็นหรือประเมินต่ำไปซึ่งพลวัตในการเปลี่ยนแปลงการเมืองของพลังเศรษฐกิจ สังคมทุนนิยมไทย, ติดยึดกับแบบวิธีการพูดการเขียนทางราชการ-กฎหมายเกินไป ฯลฯ แต่ในท่ามกลางสถานการณ์ปัจจุบันที่

- 1) ประเทศไทยถูกโลกาภิวัตน์และลัทธิ

เสรีนิยมใหม่ ทางเศรษฐกิจรุกคืบเข้าตาจน

- 2) ราชอาณาจักรไทยต้องสูญเสียอำนาจอธิปไตย และสิทธิอธิปไตยทางเศรษฐกิจที่จะจัดการเปิดประเทศของตัวเองอย่างเหมาะสม (managed openness) และ 3) ชวานาย่อย และเกษตรกรรมขนาดเล็กถูกทยอยยึดฐาน ดันทุนทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและความรู้ของเศรษฐกิจพอเพียง ถูกผลักไสเข้าสู่เวทีแข่งขันเสรีให้พลั้งตลาดบดขยี้ นับวันท่าแต่เศรษฐกิจติดลบ (negative economy) จนค่อยล้มละลายตายหมู่เช่นนี้

ความคิดของปรีดีจะสะท้อนส่องชะตากรรมชาติไทยร่วมสมัยได้อย่างกระจะกระจ่างน่าอัศจรรย์!



เรื่องของผู้เผด็จการ

จอมพลพิเศษฟรานซิสโก ฟรังโก (ค.ศ. 1892-1975) เป็นผู้เผด็จการเสปญที่ปกครองประเทศโดยระบบทรราชสมบูรณแบบ เป็นที่ขึ้นชื่อลือชาทั่วไปทั้งยุโรปและโลก มีเรื่องเล่ากันว่า ครั้งหนึ่งฟรังโกเดินทางไปเยือนแอนดอร์รา รัฐขนาดเล็กที่มีเอกราชอธิปไตยโดยสมบูรณ ตั้งอยู่ติดกับเสปญทางด้านภูเขาพีเรนีส โดยฟรังโกตั้งใจจะไปอย่างเงียบๆ ไม่เป็นข่าวใดๆ ทั้งสิ้น

รัฐแอนดอร์ราที่ว่านี้มีเนื้อที่เพียง 181 ตารางไมล์ พลเมืองราว 72,000 เศษ เมื่อฟรังโกนั่งรถไฟไปถึงสถานี ก็ปรากฏว่า คณะรัฐมนตรีของแอนดอร์ราได้มารอต้อนรับอยู่ครบชุด ฟรังโกแปลกใจที่ว่า ทำไมคณะรัฐบาลแอนดอร์ราถึงรู้ได้ทั้งๆ ที่ตนปิดเป็นความลับ แต่ข้างหัวหน้ารัฐบาลแอนดอร์ราก็ไม่ยอมบอก คงพาคณะรัฐมนตรีของตนมาแนะนำทีละคน ครั้นถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการทหารเรือ พอหัวหน้ารัฐบาลแอนดอร์ราแนะนำกับฟรังโก ฟรังโกก็หัวเราะออกมา พูดขึ้นด้วยเสียงอันดังว่า “แอนดอร์รา มีแต่ที่ดินและภูเขา ไม่มีทางออกทะเลเลย ดูเหมือนจะไม่มีแม่น้ำเลยด้วย ทำไมถึงมีรัฐมนตรีทหารเรือเล่า?”

“ก็เหมือนเสปญละครับ ท่านเคาดิลโย (ผู้นำ)” หัวหน้ารัฐบาลแอนดอร์รากล่าวอย่างยิ้มแย้ม “ทำไมถึงมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมละ?”

“นายหมึก” ราบราม

คือผู้เป็นแบบอย่าง

โดย "สุโข สุวรรณศิริ"

ถ้าหากเราจะดูว่าในสังคมมนุษย์ตั้งแต่สังคมครอบครัวจนถึงประเทศชาติ ที่ไหนเป็นสังคมที่ดี ก็ต้องดูว่าในสังคมนั้นมีแบบอย่างที่ดีหรือไม่ ทั้งนี้เพราะอนุชนย่อมต้องดูแบบอย่างของผู้อาวุโส ยิ่งในระดับชาติด้วยแล้ว ผู้ปกครองประเทศก็ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชนเพื่อเขาจะเอาเป็นตัวอย่าง

ถ้าผมจะกล่าวว่า ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นแบบอย่างที่ดีของเราและคนทั่วไป คำกล่าวนี้คงเป็นที่ยอมรับกัน โดยมีข้อสนับสนุนดังต่อไปนี้

1. เป็นแบบอย่างของครอบครัวที่ดี ท่านอาจารย์ปรีดีฯ เป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่ ท่านทำให้พ่อแม่ชื่นใจและมีความสุข ไม่ว่าในด้านที่ท่านเป็นนักเรียนที่ดีและเก่ง มีความประพฤติดีเยี่ยมและมีความเสียสละ และความรับผิดชอบต่อสังคม แม้เมื่อท่านจบการศึกษาแล้วยังได้ไปช่วยบิดาท่านาเพื่อเรียนรู้ชีวิตของชาวนาด้วยตนเอง

ในด้านหัวหน้าครอบครัว ท่านอาจารย์เป็นแบบอย่างของสามีและพ่อที่ดี ที่รักภริยาและบุตรอย่างจริงใจ ครอบครัวของท่านจึงเป็นครอบครัวที่อบอุ่น ถึงแม้ในยามลำบาก ในด้านการอบรมบุตร นอกจากท่านจะให้การศึกษาที่ดีแล้ว ท่านยังให้อุดมคติแก่บุตรที่หาคำนี้ถึงสังคมเป็นเบื้องต้นด้วย

2. เป็นแบบอย่างของนักการศึกษาและอาจารย์ที่ดี การก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (มธก.) เป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกในเมืองไทย เพื่อเปิดโอกาสแก่บุคคลที่ไม่มีโอกาสได้เรียนในระดับสูง ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ทำให้ประเทศไทยมีบุคลากรที่มีความสามารถ และอุดมการณ์ไปรับใช้ประเทศชาติและสังคมเป็นที่ประจักษ์กันทั่วไป แบบอย่างนี้ผมคิดว่าน่าจะบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ที่เราโชคดีที่เคยมีนักการศึกษาที่ยิ่งใหญ่และมีวิสัยทัศน์ที่แท้จริง

เมื่อท่านทำหน้าที่อาจารย์ ท่านก็เป็นแบบอย่างของอาจารย์ที่ดี คือสอนให้ใช้ปัญญาและสอนให้นำความรู้ไปใช้โดยคำนึงถึงประโยชน์แก่สังคมเป็นที่ตั้ง

3. เป็นแบบอย่างของข้าราชการที่ดี เมื่อท่านรับราชการ ท่านก็เป็นข้าราชการที่มุ่งทำงานเพื่อประเทศชาติและประชาชน ซึ่งท่านถือว่าเป็นนาย ท่านไม่เคยแสวงหาประโยชน์จากอำนาจหน้าที่และมีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นหัวใจในการทำงาน สมควรที่ข้าราชการจะเอาเป็นแบบอย่างอย่างยิ่ง เพราะหากเรามีข้าราชการที่ไม่คิดโกง และตั้งใจทำงานเพื่อประชาชนจริงๆ บ้านเมืองจะเจริญและพลเมืองจะมีความสุข โดยไม่ต้องอาศัยคำขวัญใดๆ เลย

4. เป็นแบบอย่างของนักกฎหมายที่ดี ท่านอาจารย์เป็นนักกฎหมายโดยวิญญูณ นอกจากจะรู้ซึ่งในวิชาการแล้ว ท่านเป็นนักกฎหมายที่ไม่ยอมให้กฎหมายเป็นนาย แต่จะใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือเพื่อความเป็นธรรมจะเห็นว่าในสมัยท่านท่านได้แก้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรมหรือกดขี่คนยากจนและได้ออกกฎหมายใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรงเป็นอันมาก

5. เป็นแบบอย่างของนักเศรษฐศาสตร์และการคลังที่ดี ข้อนี้ไม่ต้องอธิบาย เพราะผลงานและวิสัยทัศน์ของท่านได้ทำให้เศรษฐกิจพัฒนาขึ้นอย่างมาก และพัฒนาไปในทางที่ถูก คือ พัฒนาโดยให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้ประโยชน์และสร้างความเป็นธรรมแก่สังคม

6. เป็นแบบอย่างของนักการทูตที่ดี ในระหว่างทำหน้าที่ด้านต่างประเทศ ท่านได้

แสดงความกล้าหาญในการแก่งสนธิสัญญาที่เราเสียเปรียบกับมหาอำนาจ และยังได้ใช้การทูตเป็นเครื่องมือกู้ชาติและป้องกันประเทศกับได้มองการณ์ไกลไปถึงสันติภาพและความร่วมมือทางภูมิภาคอีกด้วย

7. เป็นแบบอย่างของนักการทหารที่ดี ท่านอาจารย์ไม่เคยเป็นทหาร แต่สามารถบัญชาการกองบัญชาการเสรีไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไม่น่าเชื่อว่าพลเรือนอย่างท่านอาจารย์จะทำได้ดี และมีความสำเร็จและกู้ชาติไทยไว้ได้

8. เป็นแบบอย่างของนักปกครองที่ดี ท่านอาจารย์ได้เห็นความสำคัญของชนบทเป็นพิเศษ เพราะเห็นว่าประชาธิปไตยจะไปไม่รอด หากเราไม่พัฒนาคนในชนบทให้เข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตน การก่อตั้งเทศบาลทั่วประเทศก็เพื่อให้ประชาชนในระดับล่างเข้าใจการปกครองตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็ให้ผู้ปกครองระดับบนได้รับรู้ความลำบากของชาวบ้าน ข้อนี้น่าเสียดายที่คนรุ่นหลังไม่เอาอย่าง เพราะมิฉะนั้นประชาธิปไตยคงจะก้าวหน้าโดยเราคงไม่ต้องมากังวลเรื่องการซื้อสิทธิ์ขายเสียงกันเช่นปัจจุบัน

9. เป็นแบบอย่างของพุทธศาสนิกชนที่ดี ท่านอาจารย์ไม่เคยบวชแต่สนใจและศึกษาธรรมะด้วยตนเอง กับได้ใช้ปัญญาในการเลือกสนทนารวมกับพระภิกษุที่มีปฏิบัติที่ถูกต้อง ทำให้ท่านเข้าใจแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาที่ดี รวมทั้งยังได้ปฏิบัติตัวอยู่ในธรรมะอย่างเคร่งครัด ดังจะเห็นได้ว่าคติประจำตัวของท่านล้วนแต่นำมาจากพระพุทธวจนะทั้งสิ้น

10. เป็นแบบอย่างของนักการเมือง
ที่ดีข้อนี้ยังมีความสำคัญมากเพราะตลอดเวลา
ที่ท่านอาจารย์เป็นนักการเมือง ท่านมีความ
ซื่อสัตย์โดยจิตใจ ไม่ใช่โดยคำพูดอย่าง
ที่นักการเมืองเขาชอบใช้กันท่านมุ่งมั่นอยู่อย่าง
เดียวที่ทำให้ประเทศชาติเจริญ และประชาชน
มีความเป็นอยู่ที่ดีจึงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า
การเป็นนักการเมืองของท่าน แทนที่จะทำให้
ท่านร่ำรวย แต่ตรงข้ามท่านกลับจนลงจนลง
ผมจึงคิดว่า ตัวอย่างอันนี้น่าจะเป็นแบบ
อย่างที่ดีที่นักการเมืองรุ่นหลังๆ น่าจะเอา
เป็นแบบอย่างอย่างยิ่ง

ที่ผมหยิบยกคุณความดีของท่าน
อาจารย์มากล่าวโดยย่อแสดงให้เห็นอย่าง
ชัดเจนว่า ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ มี
คุณสมบัติเพียบพร้อม สมควรที่เราท่านทุก
หมู่เหล่าและอาชีพจะถือเป็นแบบอย่าง โดย
เฉพะอย่างยิ่งถ้าเป็นคนที่มีส่วนสำคัญใน
การกำหนดชะตากรรมของประชาชนด้วยแล้ว
หากเอาท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นแบบ
อย่าง ประชาชนดาดำๆ ก็จะได้อันสืบบ้าง



โฆษณา น้ำปลา

น้ำปลาโอซารส มาตราแม่หมัดหมดเมืองมา
ลองลิ้มชิมน้ำปลา จักดูดดื่มลิ้มน้ำตาล
น.ม.ส.

โฆษณา บุหรี่

ประโคนห้องระวีวาน สิกังวานสนั่นเวียง
บุรี่ห้องประเดิมเคียง ดลาดคู่ประตูลัย
มิว่าลองสักหนึ่งมวน ก็จจะชวานให้ติดใจ
สูบห้องประตูลัย บุรี่ไทยจะถาวร

โฆษณา โอวัลติน

หอกโมกขศักดิ์ ซึ่งพระลักษณะต้อง
หนูมาณรีปล่อง คันทายา
โอวัลตินร้อนเย็นแสนโอชา ดื่มได้ทุกเวลาอร่อยดี!

“นายหมึก” ราบราม

หนีอมตะ คือ อาวุธชั้นใหม่ของลัทธิเสรีนิยมใหม่

โดย “กมล กมลตระกูล”

หนีระหว่างประเทศกลายเป็นเครื่องมืออันทรงพลังของประเทศอุตสาหกรรมในการกำหนดเงื่อนไขการเปิดเสรีอย่างรอบด้านในประเทศกำลังพัฒนา โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความชอบธรรมให้การค้าและการลงทุนที่ได้เปรียบ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศของตน โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพชีวิตของแรงงานในประเทศกำลังพัฒนาที่ชนชั้นผู้นำถูกล้างสมองให้เชื่อว่า การให้อภิสิทธิ์บริษัทต่างชาติ หรือบริษัทของอภินายทุนให้มาลงทุนเพื่อการส่งออก เป็นหนทางเดียวในการนำประเทศให้พ้นจากความยากจน แต่ข้อเท็จจริงจากตัวเลขของหนีอมตะกลับพิสูจน์ว่า ความเชื่อนี้เป็นความหลงผิด

ในขณะเดียวกันหนีก็กลายเป็นภาระอันหนักหน่วงสาหัสสากรรจ์ที่ประชาชนในโลกที่ 3 จำต้องแบกรับ โดยที่ตนเองไม่ได้เป็นผู้ก่อ หรือเป็นต้นตอของปัญหาหนี้ส่วนใหญ่จำนวนดังกล่าวนี้

ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาทุกประเทศกลับเป็นข้อพิสูจน์ โดยดูได้จากตัวเลขหนี้ที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา และคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ต่ำด้อยลงตลอดเวลา และเกิดภาวะมลพิษ และระบบนิเวศน์วิทยาถูกทำลายชนิดที่ไม่อาจจะประเมินเป็นตัวเลขในการนำมาฟื้นฟูให้กลับคืนสภาพเดิมได้อีก

ในบรรดาหนี้ทั้งหลายนั้น มีหนี้จำนวนมากที่ต้องตั้งคำถามว่า ประชาชนในประเทศกำลังพัฒนาจำต้องจ่ายชำระคืนหรือไม่

หนีเหล่านี้ คือ

หนีระหว่างประเทศที่ผิดศีลธรรม (ร้ายแรง) สามารถแยกประเภทออกได้ดังนี้ คือ

1. หนีก่อโดยจอมเผด็จการ และทรราช ทั้งปวง หนีประเภทนี้โดยมากเป็นการกู้เงินมาซื้ออาวุธ เพื่อปราบปรามประชาชน
2. หนีที่เกิดจากการถูกโจมตีค่าเงิน ทำให้ค่าเงินอ่อนลง และหนีก็สูงขึ้นโดยอัตโนมัติ เช่น กรณีของประเทศไทย เมื่อปี 2540 มีหนีต่างประเทศเป็นจำนวนประมาณ 9 หมื่น 3 พันล้านเหรียญเมื่อคุณด้วยอัตราแลกเปลี่ยนในขณะนั้น ที่ 25.50 บาท ต่อ 1 เหรียญยูเอส ก็จะเท่ากับ 2.4 ล้านๆ บาท โดยประมาณ

แต่หลังจากเงินบาทถูกโจมตีค่า (Speculation) โดยสถาบันการเงินระหว่างประเทศ ค่าเงินบาทได้ลดลงเหลือ 43 บาท ต่อ 1 เหรียญ สหรัฐฯ หรือคิดเป็นเงินบาทเท่ากับ 4 ล้านล้านบาท

ส่วนต่างของหนี้ที่เป็นเงินบาทที่เพิ่มขึ้นโดยอัตโนมัติ คือ 1.6 ล้านบาท ซึ่งมากกว่ายอดการส่งออกใน 1 ปี ของประเทศไทย ซึ่งมูลค่าการส่งออกปีละ 1.4 ล้านล้านบาท

ประเทศไทยจะต้องใช้เวลาเป็น 10 ปี ในการสะสมกำไรสุทธิจากการส่งออกมาชำระหนี้ที่ผิดศีลธรรมก่อนนี้

หนี้จำนวน 1.6 ล้านล้านบาทก่อนนี้จึงถือว่าเป็นหนี้ที่ผิดศีลธรรม และประชาชนไทยไม่จำเป็นต้องจ่าย

หนี้ที่ผิดจริยธรรม (ปานกลาง) สามารถจำแนกออกได้ดังนี้

1. หนี้ที่เกิดจากการอบคิดการพัฒนาของธนาคารโลกเช่นเงินกู้ที่กู้มาเพื่อสร้างเขื่อนสร้างถนน และโครงสร้างพื้นฐานทั้งปวง รวมทั้งการสร้างนิคมอุตสาหกรรม การสร้างสนามบินบางแห่ง ซึ่งกว่าครึ่งหนึ่งเป็นโครงการที่ไม่คุ้มทุน และไม่เร่งด่วน บางโครงการสร้างเสร็จแล้วก็ใช้ไม่ได้ หรือ ใช้ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพของแผนงาน เช่น กรณีแรก คือ ท่าเรือขนส่งข้าวที่จังหวัดนครสวรรค์ หรือ กรณีที่ 2 คือ กรณีเขื่อนปากมูล ซึ่งเขียนแผนไว้ว่า สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ 147 เมกกะวัตต์ ต่อปี พอสร้างเสร็จกลับผลิตได้เพียง 47 เมกกะวัตต์ เป็นต้น ผลประโยชน์ของโครงการเหล่านี้ส่วนใหญ่ตกกับบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุน หรือส่งสินค้าเข้ามาขาย ในเขตนิคมอุตสาหกรรมชลบุรี นั้น อัตราการใช้ไฟฟ้าสูงถึงร้อยละ 90
2. หนี้ที่สถาบันการเงินปล่อยกู้อย่างไม่โปร่งใส ไม่รับผิดชอบ ประมาท และเลินเล่อด้วยความละโมภในรายได้จากดอกเบี้ย หรือ เงินค่าคอมมิสชั่น หรือ เงินใต้โต๊ะ เช่น การปล่อยกู้โดยมีข้อผูกมัดให้ซื้อปุ๋ย หรือ เครื่องมือการเกษตรอื่นๆในราคาแพง หรือการคีดดอกเบี้ยแพงเกินเหตุ เป็นต้น
3. หนี้ที่รัฐปล่อยกู้ให้กับโครงการที่รัฐสนับสนุน แต่กลับไม่สนับสนุนให้ครบวงจร เช่น ปล่อยกู้สนับสนุนการผลิต แต่ไม่ดำเนินการช่วยเหลือ ด้านการตลาด ด้านเทคโนโลยี ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการตลาดด้านการจัดการ เกษตรกรจึงต้องกลายเป็นหนี้จนท่วมหัวและจ่ายไม่ไหว ต้องไปกู้เงินนอกระบบ มาผ่อนใช้ ทำให้ชีวิตลำเค็ญมากยิ่งขึ้น เช่น กรณีการสนับสนุนโครงการ วิศวกรรมดีก ไหมหมอน มะม่วงหิมพานต์ เมล็ดทานตะวัน เป็นต้น
4. หนี้ที่กู้มาเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศน์วิทยา และสิ่งแวดล้อมที่ถูกเขื่อน หรือนิคมอุตสาหกรรมทำให้เสื่อมสภาพ หรือ เน่าเสียไป

หนี้ที่ผิดศีลธรรม จริยธรรม และละเมิดระเบียบการเงินการคลังเหล่านี้ เป็นหนี้ที่ควรได้รับการพิจารณาต่อรองให้มีการปลดหนี้เหล่านี้ออกไปอย่างสิ้นเชิง

ในอดีตที่ผ่านมาสำนักงานคณะกรรมการสนับสนุนการลงทุน (BOI) และสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ ที่เรียกกันจนติดปากว่า สภาพัฒนา ซึ่งได้รับการผลักดันจากธนาคารโลกให้ก่อตั้งขึ้นมาในประเทศกำลังพัฒนาเพื่อวางแผน และให้อภิสิทธิ์ต่าง ๆ กับบริษัทข้ามชาติก้าวเข้ามาลงทุนด้วยเงื่อนไข และสิทธิประโยชน์อันเอื้ออำนวย โดยที่ประเทศกำลังพัฒนาต้องกู้เงินจำนวนมหาศาลมาเพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานรองรับการลงทุนเหล่านี้ และเป็นที่มาของหนี้มตะของประเทศ

เนื่องจาก ประเทศกำลังพัฒนาไม่มีทุน เพราะถูกยุคล่าอาณานิคมขูดรีด ปล้นสดมภ์ไปหมด เมื่อถูกล้างสมองให้พัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อการส่งออก จึงต้องกู้เงินมาสร้างโครงสร้างพื้นฐานอย่างเกินตัวเกินกำลังและเกินความจำเป็นเพื่อรองรับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการส่งออก ดังนั้นหนี้ระหว่างประเทศจึงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ประชาชนต้องแบกภาระเป็นผู้จ่ายดอกเบี้ยจนหลังอาน

จากตารางการเป็นหนี้ของธนาคารโลก (World Debt Table, 1992, p.212) ในระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ 1970-1980 หนี้ต่างประเทศระยะยาวของประเทศที่มีรายได้ต่ำ ได้เพิ่มขึ้นจาก 2 หมื่น 1 พัน ล้านบาท มาเป็น 1 แสน 1 หมื่น ล้านบาท

หนี้ต่างประเทศของประเทศที่มีรายได้ระดับกลางได้เพิ่มจาก 4 หมื่นล้านเหรียญ เป็น 3 แสน 1 หมื่น 7 พัน ล้านบาท

ตารางการเป็นหนี้ของธนาคารโลกข้างต้นนี้ได้แสดงให้เห็นการเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง

หนี้ระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา

หน่วยล้านเหรียญ U.S.

1970	1975	1980	1985	1990	1995	1996
38,000	69,000	228,000	378,000	439,000	573,000	607,000

ในเวลาเพียง 16 ปี หนี้สินระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาเพิ่มขึ้นเกือบ 20 เท่า

หนี้ระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศอัฟริกาใต้

1970	1980	1986	1988	1991	1993	1995	1996
7	84.3	140	166	196	200.4	226	235.4

(World Bank Debt Tables, 1996, Global Development Finance, 1997.Vol. 1)

ในกรณีของกลุ่มประเทศแอฟริกาใต้หนี้ก็ได้เพิ่มขึ้น 35 เท่าในเวลาเพียง 16 ปี และสูญเสียสภาพทางเศรษฐกิจไปอย่างสิ้นเชิง

ในกรณีของประเทศเม็กซิโก ในระหว่างปี 1982-1995 มีหนี้ระหว่างประเทศ 95,000 ล้านดอลลาร์ และในช่วงเวลาเดียวกันนี้ได้จ่ายหนี้ทั้งต้นและดอกเบี้ยไปแล้วเป็นจำนวนถึง 102,000 ล้านดอลลาร์ คือมากกว่าเงินต้นเสียอีก แต่หนี้กลับเพิ่มขึ้นเป็น 197,000 ล้านดอลลาร์ในปี 1997

หนี้โดยรวมของประเทศโลกที่ 3

1961	1968	1971	1980	1986	1992	1995
21.5	47.5	70.0	567,000	1,086,000	1,419,000	1,940,000

(World Bank Debt Tables, 1996)

ในเวลา 34 ปีจากการพัฒนาตามแนวทางของลัทธิเสรีนิยมใหม่นั้น หนี้ของประเทศโลกที่ 3 ได้เพิ่มขึ้นจาก 21.5 ล้านดอลลาร์ มาเป็น 1 ล้าน 9 แสน 4 หมื่นดอลลาร์ หรือ 100 เท่า หรืออธิบายอีกอย่างหนึ่งว่า ประชาชนยากจนลง 100 เท่า

ในช่วง 34 ปีที่ผ่านมา กลุ่มประเทศในลาตินอเมริกาได้จ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยไปแล้วให้กับประเทศโลกที่ 1 เป็นจำนวน 1,662,000 ล้านดอลลาร์ แต่หนี้ก็ยังคงอยู่ที่ 1,940,000 ล้านดอลลาร์ แสดงให้เห็นว่า ประเทศกำลังพัฒนาไม่มีวันจะจ่ายได้หมดสิ้น ถ้าหากดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีตามแนวทางของธนาคารโลก

ธนาคารโลกกล่าวว่าการพัฒนาและการเติบโตทางเศรษฐกิจจะทำให้แต่ละประเทศสามารถจ่ายหนี้เงินกู้ได้หมดในระยะยาว แต่สถิติของธนาคารโลกนั้นชี้ไปในทางตรงกันข้าม

ในกรณีของประเทศไทย เมื่อปี ค.ศ.1980 ประเทศไทยมีหนี้ต่างประเทศเพียง 8,297 ล้านดอลลาร์ ยู.เอส. พอถึงปี 1995 หนี้ได้เพิ่มเป็น 56,789 ล้านดอลลาร์ ยู.เอส. (World Development Indicators, 1977) และ 93,416 ล้านดอลลาร์ ยู.เอส. ในปี 1997 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 1998)

กรณีของประเทศไทยก็ไม่แตกต่างจากภาพข้างต้น เพราะนับตั้งแต่การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรกเป็นต้นมาหนี้สินต่างประเทศของไทยเพิ่มขึ้นมาเป็นลำดับดังนี้ จนกระทั่งเกิดวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อกลางปี 2540 คือ หนี้เพิ่มขึ้นถึง 12 เท่า จะเรียกว่ายากจนลง 12 เท่า ก็ว่าได้



มหาวิทยาลัยทั้งหลายล้วนแล้วแต่เต็มไปด้วยวิชาความรู้ นิสิตนักศึกษาปีแรกนำเข้ามาในมหาวิทยาลัยแต่เพียงเล็กน้อย นิสิตนักศึกษาอาวุโสไม่ได้เอาวิชาความรู้ติดตัวออกไปด้วยเลย ด้วยเหตุนี้วิชาความรู้ภายในมหาวิทยาลัยก็เลยสะสมเพิ่มพูนมากขึ้นเรื่อยๆ

แอมบรอส ลอเวลล์ โลเวลล์ (ค.ศ.1856-1943) นักการศึกษาและนักวิทยาศาสตร์การเมืองอเมริกัน

ถ้าคุณต้องการที่จะให้ตนเองเป็นที่รักของผู้อื่น จงพยายามแสดงความผิดพลาดบกพร่องของคุณแก่พวกเขาให้มากยิ่งขึ้นกว่าคุณงามความดีใดๆ ของคุณเอง

บารอน ลิตตัน (ค.ศ.1803-1873) นักเขียนนวนิยายและบทละครอังกฤษ

ผมเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความเป็นผู้ตรงต่อเวลา แม้ว่ามันจะทำให้ผมเป็นคนไม่มีเพื่อนก็ตาม

เอ็ดเวิร์ด เวอร์วอล ลูคาส (ค.ศ.1868-1938) นักเขียนและผู้พิมพ์ชาวอังกฤษ

การที่คนเราต่อสู้เพื่อหลักการ ย่อมเป็นการง่ายกว่าจะต้องมีชีวิตอยู่ด้วยหลักการอันนั้น

อัลเฟรด แอดเลอร์ (ค.ศ.1866-1937) นักจิตวิทยาออสเตรียน

ชีวิตคือโรงพยาบาล สถานที่ซึ่งคนไข้ทุกๆ คนต้องถูกครอบงำอยู่ด้วยความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงเพียงนอน

ของคุณ

ปีแอร์ ชาร์ลส โบิดแลร์ (ค.ศ.1821-1867) กวีฝรั่งเศส

“นายหมึก” ราบราม

กรรมของราษฎรจีน

ในสมัยก่อน ราชอาณาจักรจีนมีฮ่องเต้ปกครอง ฮ่องเต้ที่ทรงอำนาจสูงสุด ขึ้นกเป็นนกก ซี่ไม่เป็นไม้ ไม่มีใครในอาณาจักรจะบังอาจโต้แย้งได้ ครั้งหนึ่ง มีม้าเร็วถือรายงานด่วนมา ทูลฮ่องเต้ บอกว่า ทางภาคเหนือมีหลายมณฑลเกิดทุพพิกขภัย ราษฎรหลายหมื่นหลายแสนอดอยากไม่มีข้าวกิน ขอให้ราชสำนักช่วยด่วน

ฮ่องเต้กริ้วเป็นกำลัง เนื่องจากตั้งแต่เป็นฮ่องเต้มา ไม่มีข่าวว่าราษฎรต้องเดือดร้อนปานนี้ ตามขุนนางทั้งหลายว่าจะแก้ปัญหากันอย่างไรวะ ขุนนางทั้งหลายก็จนปัญญา ทูลว่า ต้องไปบวงสรวงเทพยดาฟ้าดิน ฮ่องเต้ไม่พอพระทัยมาก ตวาดออกมาว่า

“อ้ายโง่! ราษฎรไม่มีข้าวกิน เอ็งก็เอาบะหมี่ให้มันกินเข้าไปซิวะ เท่านั้นที่หายอดอยาก”

“นายหมึก” ราบราม



ดร.ปรีดี พนมยงค์ กับการปฏิวัติ

๕ ไสว สุทธิพิทักษ์*

คำชี้แจง

ในบรรดาหนังสือที่วาดด้วยชีวิตประวัติและผลงานของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ อดีตนายกรัฐมนตรีนคร และรัฐบุรุษอาวุโส ตามที่ได้มีผู้เรียบเรียงและพิมพ์ออกเผยแพร่ นั้น อาจกล่าวได้ว่ายังมีน้อยนัก ทั้งนี้ เมื่อเรานึกถึงผลงานและคุณูปการอันยิ่งใหญ่ที่ท่านมีต่อชาติบ้านเมือง ซึ่งเราก็คงได้แต่หวังกันว่า จะได้มีนักศึกษาผู้สนใจศึกษาค้นคว้าชีวิตประวัติและผลงานของท่าน แล้วเรียบเรียงขึ้นเพื่อที่นามและผลงานของท่านจะได้เป็นที่รู้จักและแพร่หลายยิ่งขึ้นไป

ในบรรดาหนังสือชีวิตประวัติและผลงานของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ที่เราเห็นว่า ยังมีอยู่เป็นจำนวนน้อยนั้น มีหนังสือที่เรียบเรียงโดยคุณไสว สุทธิพิทักษ์ ธ.บ. และเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยหอการค้าที่ได้พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 และ พ.ศ. 2526 ที่ยกย่องได้ว่า มีข้อความค่อนข้างละเอียด หากแต่หนังสือนี้เมื่อรวมพิมพ์เป็นเล่มก็มีขนาดหนาเอาการ ทำให้การจัดพิมพ์แต่ละครั้งต้องลงทุนเป็นเงินจำนวนมาก หนังสือนี้จึงพิมพ์ได้เพียงสองครั้งเท่านั้น ทั้งๆ ที่ผู้ที่อ่านแล้วเห็นสมควรให้ได้มีการพิมพ์เผยแพร่ให้แพร่หลายยิ่งขึ้นไป

บัดนี้ เวลาล่วงเลยมาหลังจากการพิมพ์ครั้งที่สองเป็นเวลาถึงยี่สิบปี ผู้ที่สนใจศึกษาหนังสือเล่มนี้ก็หาอ่านได้ยาก กองบรรณาธิการปริทัศน์จึงเห็นสมควรนำเสนอข้อความบางตอนในหนังสือนี้ในปริทัศน์ เพื่อที่จะได้แพร่หลายกว้างขวางสืบต่อไป เริ่มด้วยคำนำในการพิมพ์ครั้งที่สอง พ.ศ. 2526 ชีวิตประวัติโดยสังเขปของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ตลอดจนสาเหตุแห่งการปฏิวัติ 2475 ซึ่งท่านผู้อ่านที่เป็นคนรุ่นหลังจะได้มีความเข้าใจในภูมิหลังทางเศรษฐกิจของประเทศ อันเป็นสาเหตุที่แท้จริงในการปฏิวัติครั้งนั้น โดยที่สภาพความเป็นจริงดังกล่าว คุณไสว สุทธิพิทักษ์ได้เรียบเรียงขึ้นจากข้อมูลจากการศึกษาและประสบการณ์จากชีวิตในวัยเยาว์ของท่านเองด้วย

บรรณาธิการ

*ธ.บ.เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช อดีตเลขานุการนายกรัฐมนตรีนคร (รัฐบาลพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์) และอดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยหอการค้า

ตำนาน 2526

หนังสือเล่มนี้ได้พิมพ์เป็นครั้งแรกในปี 2493 ภายใต้ชื่อ “ดร.ปรีดี พนมยงค์ กับการปฏิวัติ” เป็นหนังสือที่กล่าวถึงชีวประวัติของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ผู้เป็นหัวหน้าสายพลเรือนของคณะราษฎร และเป็นมันสมองของคณะที่ได้ทำการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน เมื่อ 24 มิถุนายน 2475 เมื่อหนังสือนี้ออกวางตลาดก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง มีผู้อ่านหลายท่านได้ตั้งข้อสงสัยว่า ข้าพเจ้าพูดความจริงตรงเกินไป แต่ก็ไม่ได้ตำหนิถึงการถือปฏิบัติหลัก “สังคมนิยม” แต่ประการใดเลย ผู้วิจารณ์หนังสือนี้คนสำคัญก็คือ ส. ธรรมยศ นักปรัชญาและนักเขียนนามอุโฆษแห่งยุค ได้วิจารณ์หนังสือนี้และนำคำวิจารณ์ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ประชากร ฉบับวันที่ 28, 29, 30 มิถุนายน และ 1, 4, 5 กรกฎาคม 2493 รวม 6 วันด้วยกัน เป็นการวิจารณ์ที่ออกจะพิสดารมากทีเดียว

อันที่จริงแล้วหนังสือที่เขียนครั้งนั้นเป็นเรื่องกึ่งชีวิต (An interim biography) ของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ และข้าพเจ้าได้เขียนขึ้นขณะที่ข้าพเจ้าลี้ภัยการเมืองไปทำมาหากินอยู่ที่สิงคโปร์ อาศัยที่ได้รวบรวมเรื่องต่างๆ ของท่านไว้ตั้งแต่ข้าพเจ้าเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ในปี 2481 และต่อมา หนังสือนั้นก็จึงออกจะละเอียดในตอนต้นและกล่าวกว้างๆ ในบางเรื่องในตอนปลาย โดยที่ในตอนปลายนั้น ข้าพเจ้าเข้าสู่การเมืองแล้วโอกาสที่จะบันทึกรวบรวมเรื่องของท่านก็น้อยเต็มที

ในปี 2492 ได้มีหนังสือ Bangkok Editor โดย Alexander McDonald บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ Bangkok Post ออกจำหน่าย หนังสือนี้ได้กล่าวถึงเรื่องของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ไว้มาก และกล่าวถึง เรื่องกรณีสวรรคต จนนายแม่ค้อยู่เมืองไทยไม่ได้ ภายหลังปี 2493 ได้มีหนังสือเกี่ยวกับ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ออกมาสู่วงการหนังสือหลายเล่ม อาทิ “ท่านปรีดี รัฐบุรุษอาวุโส” ของ ดร.เดือน บุนนาค “ชีวิตและงานของ ดร.ปรีดี พนมยงค์” ของคุณสุพจน์ ดำนตระกุล “ชีวิตและผลงานการต่อสู้ของ ดร.ปรีดี พนมยงค์” โดย ปรีชา พงศ์ภมร และในภาษาต่างประเทศก็มี Sous Development et Utopie au Siam ของ P. Fistic ซึ่ง ดร.ไมตรี เต็นอุดม ได้แปลเป็นพากย์ไทย ชื่อว่า โลกพระศรีอาริย์ของปรีดี พนมยงค์ ตลอดจนเรื่องเกี่ยวข้องกับท่าน เช่น The Devil's Discuss โดย Rayne Kruger ซึ่งต้องห้ามในเมืองไทย หนังสือนี้กล่าวถึงกรณีสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดลโดยเฉพาะ นอกจากนั้นก็ปรากฏเรื่องราวของท่านในนิตยสารต่างๆ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ ทั้งฉบับในประเทศและต่างประเทศ

การจัดพิมพ์ใหม่ครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงในทางขยายความให้ชัดเจนกว่าเก่าและเพิ่มเติมผลงานการรับใช้ชาติบ้านเมืองของท่าน ดร.ปรีดี พนมยงค์ ไว้ให้ปรากฏให้ถูกต้องที่สุดและมากที่สุดที่จะทำได้ อาทิเช่น ตอนที่ท่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 1, 2 และ 3 กรณีสวรรคต ขบวนการ 26 กุมภาพันธ์ 2492 ชีวิตในเมืองจีนและในฝรั่งเศส โดยอาศัยหนังสือและเอกสารต่างๆ ที่อ้างไว้ในท้ายเล่มของหนังสือนี้ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเรื่องในอดีตทั้งสิ้น และก็เป็นที่ยังไม่จบบริบูรณ์ ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณท่านผู้เรียบเรียงหนังสือและเอกสารดังกล่าวไว้ ณ ที่นี้ด้วย

การปฏิวัติ 24 มิถุนายน 2475 จะได้ผล ซึ่งอาจจะเป็นผลที่สมบูรณ์มากที่สุด ถ้าได้ดำเนินการอย่างมั่นคงตามหลัก 6 ประการของคณะราษฎร โดยไม่ผันแปรเรรวน และโดยเฉพาะ ก็คือ หลักที่ 6 อันเป็นหลักมูลฐานสำคัญที่สุด ซึ่งมีว่า “จะให้การศึกษาอย่างเต็มที่และทั่วถึงแก่ราษฎร” เมื่อหลักมูลฐานหรือหลักเอกสารเอนเอียงรวนเรไป หลักอื่นๆ ก็เอนเอียงรวนเรตาม หรืออาจล้มไปบ้าง ก็อาจจะมี ทั้งนี้ก็เพราะภายหลังการปฏิวัติที่ไร้เลือดแล้ว สมาชิกของคณะราษฎร มีไม่น้อยที่ได้ละทิ้งอุดมคติเดิมของตน

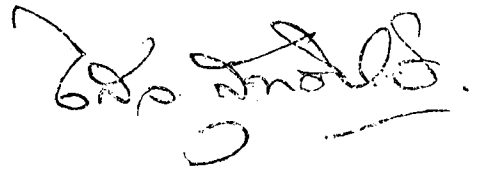
เนื่องจากข้าพเจ้าไม่ใช่ นักอักษรศาสตร์ ดังที่ ส. ธรรมยศ กล่าวและที่คนทั้งหลายทราบกันอยู่ ข้าพเจ้านิยมเขียนหนังสือแบบของข้าพเจ้า แบบไทย และได้ยกเอาระบอบการเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่ในประเทศอื่นมาให้เห็นเพื่อได้เปรียบเทียบกับของประเทศไทยเรา เนื่องจากมีเวลาจำกัด ความบกพร่องย่อมมีอยู่เป็นธรรมดา ฉะนั้น ข้าพเจ้าจำต้องขออภัยท่านที่อ่านหนังสือนี้ไว้ล่วงหน้า ณ ที่นี้ ข้าพเจ้าเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ขึ้นด้วยอาศัยสัจจะเป็นรากฐาน หากท่านไม่สบใจประการใดแล้ว โปรดให้อภัยแก่ข้าพเจ้าด้วย

ข้าพเจ้าก็เช่นเดียวกับคนไทยทั้งปวงที่มีความรักและเทอดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รวมทั้งการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความรักและการเทอดทูนดังกล่าวนั้น จะเป็นจริงขึ้นมาได้ก็โดยการเสียสละ อย่างน้อยก็เสียสละความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว อย่างมากก็เสียสละชีวิต การที่คิดหรือพูดว่ารักและเทอดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยแต่ไม่ทำหน้าที่ของตนตามกฎหมาย เท่าที่จะสามารถทำได้ เท่าที่จะเสียสละได้ ก็นับได้ว่าเป็นการทำลายสถาบันนั้นๆ อย่างหนึ่ง และถ้าปรากฏว่า มีชนหมู่ใดคณะใดแสดงการผูกขาดการรักและเทอดทูนสถาบันทั้ง 4 นั้น แต่หมู่เดียว คณะเดียว และแสดงออกให้ปรากฏว่า ชนหมู่อื่นคณะอื่นในชาติตรงกันข้ามกับตนขึ้นมาแล้ว ความหยานะก็จะเกิดขึ้นแก่ชาติเราอย่างแน่นอน ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่อาศัยสัจจะเป็นหลัก นั่นก็คือ การใช้เหตุผลโดยชอบธรรม ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ถ้าใช้อย่างอื่นแทนเหตุผลโดยชอบธรรม ก็เป็นประชาธิปไตยไปไม่ได้ ประชาธิปไตยจะมีได้ก็เพราะทุกคนรู้จักรับผิดชอบในการใช้สิทธิควบคู่ไปกับการปฏิบัติหน้าที่ของตน

วิกฤติการณ์ทางการเมืองของโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทวีปเอเชีย ภาค
อาคเนย์ ทำให้ประเทศไทยมีส่วนต้องเผชิญกับวิกฤติการณ์นี้ด้วย ไทยรัฐนาวากำลังเผชิญ
คลื่นลมทางการเมืองภายนอกประเทศอย่างแรง อย่างที่ไม่เคยเผชิญมาก่อน ความสมัครสมาน
สามัคคีของคนในชาติและการเสียสละประโยชน์ส่วนตน การไม่มีพวกเขาพวกเรา การมี
ผู้บริหารประเทศดูจนายเรือที่สามารถและมีสายตาไกลเท่านั้น ที่จะทำให้ไทยรัฐนาวาฟันฝ่า
วิกฤติการณ์นี้ไปได้ ไม่จมลงสู่ก้นทะเลลึก คือ ความหายนะโดยแน่นอน

ข้าพเจ้าขอถือโอกาสนี้ยืนยันต่อท่านผู้ร่วมชาติไทยกับข้าพเจ้าว่า เราคนไทย
“ตายได้ตรงไตรรงค์ ดีกว่าธงอื่นใด”

ในที่สุดข้าพเจ้าขอเรียนให้ทราบเจตนาของข้าพเจ้าในการอนุญาตให้พิมพ์หนังสือนี้
ครั้งนี้ว่า “เพื่อนำรายได้จากการจำหน่ายหนังสือนี้ไปใช้ในการสาธารณกุศลทั้งสิ้น”



ความรักคืออะไร?

คือความต้องการที่จะหนีไปเสียจากตนเอง

ปีแอร์ ชาร์ลส โบต์แลร์ (ค.ศ. 1821-1867) กวีฝรั่งเศส

เขาเป็นคนที่พร้อมจะทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อคนยากคนจนโดยแท้ เว้นเสียแต่ว่าจะให้เขาลง
จากหลังของคนยากคนจนเหล่านั้น

เลฟ ตอลสตอย (ค.ศ. 1828-1910) นักเขียนนวนิยายรัสเซีย

ในการเทศน์ของเขาแต่ละครั้ง เขาไม่เคยคิดค่าตอบแทนอะไรเลย และมันก็มีค่าสมควรกันแล้ว
มาร์ค ทเวน (ค.ศ. 1835-1910) นักเขียนอเมริกัน

ความคิดก็เหมือนหนวด ผู้ชายเราจะมีมันได้ก็ต่อเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว
วอลแตร์ (1694-1778) กวีและนักเขียนคนสำคัญของฝรั่งเศส

ความรักเป็นฤดูใบไม้ผลิชั่ววันหนึ่งสำหรับผู้หญิงแต่เป็นฤดูใบไม้ร่วงชั่ววันหนึ่งสำหรับผู้ชาย
เฮเลน โรแลนด์ (ค.ศ. 1876) นักเขียนและคอลัมนิสต์อเมริกัน

เราเรียนรู้จากประวัติศาสตร์ว่า เราไม่ได้เรียนรู้อะไรเลยจากประวัติศาสตร์
เกออร์ก วิลเฮล์ม เฟรดริค เฮเกล (ค.ศ. 1770-1831) นักปรัชญาเยอรมัน

“นายหมึก” รบราม

ดร.ปรีดี พนมยงค์

ดร.ปรีดี พนมยงค์ เป็นชาวอำเภอกรุงเก่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้กำเนิดจากตระกูลชนสามัญชนกลาง เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2443 ณ บ้านหน้าวัดพนมยงค์ ตำบลวาสุกรี บุพการีของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ทุกคน คือ บิดาชื่อ เสี่ยง และมารดาชื่อ ลูกจันทน์ พนมยงค์ ปู่ชื่อ เกิดย่าชื่อ คุ่ม दाชื่อ เบ็ก มีบรรดาศักดิ์เป็นหลวงพาณิชย์พัฒนากรและยายชื่อ เล็ก ล้วนแต่ประกอบกรการกสิกรรมทำนาและการค้าขายเล็กๆ ทั้งสิ้น ไม่มีคนใดที่รับราชการเป็นเจ้านายใหญ่โต และคนในตระกูลพนมยงค์นี้ ก็มีแต่ ดร.ปรีดี พนมยงค์ กับน้องชายอีกคนหนึ่ง คือ นายกลิ่ง พนมยงค์ (หลวงอรรถกิติกำจร) เท่านั้น ที่เข้ารับราชการ

ในวินาทีที่ได้กำเนิด มารดาของท่านป่วยหนัก ไม่มีใครนึกว่าเด็กชายปรีดี พนมยงค์จะมีชีวิตอยู่ ทุกคนที่อยู่ ณ ที่นั้นได้หันไปเอาใจใส่กับมารดาของท่าน แต่แล้วญาติผู้หนึ่งได้กลับมามองดูและเห็นว่าเด็กชายปรีดี พนมยงค์ยังมีชีวิตอยู่ จึงได้รับการเลี้ยงดูต่อมา

เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) อดีตผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้กล่าวถึงบิดาของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ คือ นายเสี่ยง พนมยงค์ ว่า “เป็นผู้สนใจในกสิกรรม และที่สนใจที่สุดคือการทำนาดูเหมือนว่า พบกันกับข้าพเจ้าครั้งไรที่จะไม่พูดกันถึงเรื่องทำนาเป็นไม่มี แต่ถึงว่าจะฝักใฝ่ในการทำนาอยู่มากก็จริง นายเสี่ยง พนมยงค์ มิได้ละเลยที่จะสงเคราะห์และให้การศึกษแก่บุตรเลย พยายามส่งบุตรเข้าศึกษาเล่าเรียน...”

เมื่อเด็กชายปรีดี พนมยงค์มีอายุ 5 ขวบ บิดาได้ส่งเข้าเรียนหนังสือในโรงเรียนใกล้ๆ บ้าน คือ เริ่มเรียนที่บ้านนายแสง และต่อมาที่บ้านหลวงปราณีประชาชน แล้วย้ายไปเรียนในโรงเรียนวัดรวก โรงเรียนวัดศาลาปูนจนกระทั่งถึง พ.ศ. 2454 บิดามารดาได้ส่งเด็กชายปรีดี พนมยงค์เข้ามาเรียนหนังสือต่อที่โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร จังหวัดพระนคร และได้พำนักอยู่กับพระภิกษุแห่งวัดนั้น ในระยะนี้ปรากฏว่าเด็กชายผู้นี้ค่อนข้างซุกซน และชอบกีฬาฟุตบอลอยู่บ้าง จนถึงกับวันหนึ่งได้ประสบอุบัติเหตุจากการ

เล่นฟุตบอลตามลำพัง ศีรษะได้ฟาดลงกับพื้นลานหินถึงสลบ พระภิกษุในวัดมาพบเข้าและนำตัวไปพยาบาล ด้วยเหตุที่ฐานะของบิดามารดาไม่อาจจะให้บุตรของตนศึกษาเล่าเรียนในกรุงเทพฯ ต่อไปได้และประกอบกับเหตุอื่นๆ เมื่อเด็กชายปรีดี พนมยงค์เรียนมาได้เพียงปีเดียวและสอบไล่ชั้นเตรียมของโรงเรียนนั้นก็ต้องกลับไปบ้านเดิมและเข้าเรียนต่อในโรงเรียนตัวอย่างกรุงเก่า คือโรงเรียนประจำจังหวัด เรียนอยู่ 3 ปีก็สอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ 6 เมื่อเริ่ม พ.ศ. 2458 จึงได้มีโอกาสเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ อีกครั้งหนึ่งโดยบิดามารดานำมาฝากให้อยู่อาศัยในอุปการะของพระวิชิตมนตรี (สุด กุณฑลจินดา) เสด็จบั้นทิตสยาม พ.ศ. 2442 ต่อมาได้ย้ายไปอยู่ในอุปการะของมหาอำมาตย์ตรีพระยาชัยวิชิตวิศิษฏ์ธรรมธาดา (ขำ ณ ป้อมเพ็ชร) ซึ่งเป็นญาติผู้ใหญ่ กล่าวคือย่าของนายเสียง พนมยงค์ เป็นพี่ร่วมบิดามารดาเดียวกันกับย่าของพระยาชัยวิชิตฯ เด็กชายปรีดี พนมยงค์ได้เข้าเรียนต่อในโรงเรียนสวนกุหลาบ แต่เรียนอยู่เพียง 6 เดือนก็ลาออกจากโรงเรียนนั้น ขณะนั้นมีอายุ 16 ปี เมื่อเริ่ม พ.ศ. 2460 ได้เข้าเรียนกฎหมายในโรงเรียนกฎหมายของกระทรวงยุติธรรม ด้วยเป็นผู้ที่มีอุปนิสัยขยันหมั่นเพียร และค่อนข้างฉลาด เพียงสองปีครึ่งก็สอบไล่ได้เป็นเนติบัณฑิตสยามชั้น 1 อันเป็นชั้นสูงสุด

ในระยะเวลาต่อมาใกล้ๆ กับที่สำเร็จวิชากฎหมายสยามนั่นเอง นายปรีดี พนมยงค์ เสด็จบั้นทิตอายุเพียง 19 ปี ก็ได้แสดงความปรีชาสามารถและเชี่ยวชาญในทางกฎหมาย

ให้ประจักษ์แก่มหาชนและมหาชนได้เริ่มรู้จักชื่อ นายปรีดี พนมยงค์ ตั้งแต่บัดนี้ โดยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คือ ได้มีคดีขึ้นศาลยุติธรรมเรื่องหนึ่ง โดยอัยการสมุทพรปรากรเป็นโจทก์ฟ้อง นายลิ้มซุนหงวน ลิ้มปิจาติคหบดีใจบุญแห่งเมืองนครศรีธรรมราชเป็นจำเลยโดยข้อหาว่า เรือสำเภของจำเลยได้ชนพลับพลาที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสวยหาย คดีนี้เป็นคดีใหญ่ที่สำคัญ จำเลยอยู่ในฐานะเสียเปรียบมาก นายปรีดี พนมยงค์ได้ขออนุญาตเข้าว่าความแก้ต่างจำเลย ในชั้นต้นที่นายปรีดี พนมยงค์ได้รับก็คือความพิศวงและการเยาะเย้ยจากทนายความเก่า ผู้ซึ่งมีอาวุโสและมีฝีมือในการว่าความ แต่ก็ไม่กล้ารับว่าคดีนี้ ในที่สุดของการว่าความ ทนายความหนุ่ม ปรีดี พนมยงค์ได้พิสูจน์ความสามารถและเชี่ยวชาญในวิชากฎหมายและการว่าความให้ประจักษ์แก่มหาชนโดยจำเลยเป็นผู้ชนะคดีนี้ตั้งแต่ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ตลอดทั้ง 3 ศาล นายปรีดี พนมยงค์ว่าความคดีนี้เป็นคดีแรก และเป็นคดีสุดท้าย ต่อมาก็ได้เข้ารับราชการในตำแหน่งเสมียนโท กรมราชทัณฑ์ กระทรวงนครบาล คือ กระทรวงมหาดไทยในปัจจุบันนี้

เมื่อเริ่มปี พ.ศ. 2463 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ โปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงยุติธรรมจัดการสอบแข่งขันนักเรียนเพื่อรับทุนเล่าเรียนหลวงไปศึกษากฎหมายต่อในประเทศฝรั่งเศส มีผู้สมัครเข้าสอบแข่งขันครั้งนี้มาก ล้วนแต่เป็นบุตรเจ้าขุนมูลนาย และก็มีนายปรีดี พนมยงค์ ลูกราษฎรสามัญแห่งอยุธยาด้วยผู้หนึ่ง ผลการสอบปรากฏว่า

นายปรีดี พนมยงค์ ได้รับคะแนนสูงสุดและแสดงความรู้อย่างดีเยี่ยม ฉะนั้นในวันที่ 21 สิงหาคม 2463 จึงได้ย้ายจากกรมราชทัณฑ์ มาเป็นนักเรียนหลวง และโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงยุติธรรมส่งไปศึกษากฎหมายเพิ่มเติม ณ ประเทศฝรั่งเศส ในชั้นต้นได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเมืองกัน (Caen) ก่อน แล้วต่อมาได้ย้ายไปยังมหาวิทยาลัยกรุงปารีส

ในประเทศฝรั่งเศสนี้เอง นายปรีดี พนมยงค์เกือบประสบอุบัติเหตุครั้งหนึ่ง คือวันหนึ่งขณะที่นั่งรถไฟแบบโบราณประตูเปิดออกข้างมากับหลวงวิจิตรวาทการ กลับจากการไปรับประทานอาหารในกรุงปารีสเพื่อกลับที่พักนั้น ได้เกิดมีความจำเป็นจะต้องออกไปยังห้องอื่น และโดยที่ไม่ทราบว่าเป็นรถไฟแบบโบราณ จึงเปิดประตูจะก้าวออกไป ซึ่งหมายความว่า ก้าวออกไปให้ตกรถซึ่งกำลังวิ่ง พอดีเจ้าหน้าที่ประจำรถได้ถลันเข้าขวางไว้ทันท่วงทีหาไม่ก็ต้องได้รับอันตรายถึงแก่เสียชีวิตก็เป็นได้

นายปรีดี พนมยงค์ได้เข้าศึกษาในคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยเมืองกัน (Caen) เป็นเวลา 3 ปี สอบไล่ได้เป็น Licencié en Droit แล้วย้ายไปศึกษาต่อในคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงปารีสอีกเป็นเวลา 2 ปี ในปี ค.ศ. 1927 อันเป็นปีสุดท้ายได้เสนอวิทยานิพนธ์ชื่อ Du Sort des Sociétés de Personnes en cas de Décès d'un Associé (Etude de droit français et de droit comparé) แปลว่า ในกรณีที่หุ้นส่วนคนหนึ่งถึงแก่ความตาย สถานะของห้างหุ้นส่วนส่วนบุคคลจะเป็นอย่างไร (ศึกษาตามกฎหมายฝรั่งเศสและ

กฎหมายเปรียบเทียบ)ต่อมหาวิทยาลัย แล้วก็ได้รับปริญญาเอกทางนิติศาสตร์เกียรตินิยมดีมาก (Docteur en Droit, Tres bien) เนื่องจากได้ศึกษาวิชานิติศาสตร์มาตั้งแต่ปีที่ 1 จนถึงชั้น Licencié en Droit ปริญญาเอกที่ได้รับนี้จึงเป็นปริญญาเอกของรัฐคือเป็น Docteur d'Etat ไม่ใช่ด็อกเตอร์ของมหาวิทยาลัย (Docteur de l'Université) นายปรีดี พนมยงค์ เป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับปริญญานี้

ระหว่างที่ศึกษาอยู่ในประเทศฝรั่งเศสนี้ นายปรีดี พนมยงค์ ได้รับความอุปการะจากศาสตราจารย์ Laydecker เป็นอันมาก เพื่อแสดงความกตัญญูทวดที่ต่อท่านศาสตราจารย์ผู้นี้ นายปรีดี พนมยงค์ จึงได้อุทิศผลงานแห่งวิทยานิพนธ์นี้บูชาพระคุณของท่าน

นอกจากได้รับปริญญาเอกทางนิติศาสตร์แล้ว นายปรีดี พนมยงค์ ยังสอบไล่ได้รับประกาศนียบัตรชั้นสูงระดับปริญญาโททางเศรษฐศาสตร์ Diplome d'Etudes Supérieures d'Economie Potitique อีกด้วย

ชีวิตของ ดร.ปรีดี พนมยงค์นั้น เป็นชีวิตของลูกราษฎรสามัญ คนจนอย่างคนไทยทั้งหลาย ในขณะที่เยาว์วัยก็เติบโตขึ้นภายใต้สิ่งแวดล้อมคือท้องไร่ท้องนา ได้รับการศึกษาเบื้องต้นจากโรงเรียนวัดและเป็นเด็กวัดตั้งแต่นั้นเอง แต่ด้วยเป็นคนมีมานะขยันหมั่นเพียรบากบั่นต่อการศึกษาเล่าเรียนและด้วยความประพฤติดี จึงได้รับความก้าวหน้าในการศึกษาในชีวิต และมีส่วนสำคัญในความเป็น

อยู่ของชาติไทยในเวลาต่อมา

ดร.ปรีดี พนมยงค์ กลับจากประเทศฝรั่งเศสถึงกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2470 ได้เข้ารับราชการต่อไปและในระยะปีหนึ่งก็ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงประดิษฐ์มนูธรรม ความสำคัญของตำแหน่งราชการคือ เลขาธิการกรมร่างกฎหมาย มิได้มีมากกว่าอาจารย์สอนกฎหมายในโรงเรียนกฎหมายเลย ซึ่งตำแหน่งอาจารย์โรงเรียนกฎหมายนี้เอง ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้มีโอกาสดำเนินงานเพื่อการปฏิบัติตามอุดมคติของตนที่มีอยู่ตั้งแต่เป็นนักเรียนอยู่ในประเทศฝรั่งเศสสำเร็จลุล่วงไป จากความคิดมาเป็นการตระเตรียมแล้วก็ลงมือทำการปฏิวัติ-สำเร็จ

ภายหลังการปฏิวัติเปลี่ยนรูปการปกครองแล้ว ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้เริ่มที่จะให้มีการปฏิรูปการเศรษฐกิจและการสังคมให้เป็นไปตามอุดมคติแห่งการปฏิวัติ แต่ได้เกิดอุปสรรคอย่างใหญ่หลวงขึ้น อำนาจบริหารกลับไปอยู่ในมือของคณะขุนนางเก่า ซึ่งเป็นศัตรูทางการเมืองของคณะปฏิวัติ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ และได้ออกจากประเทศไทยไปพร้อมกับภรรยาเข้าสู่ชีวิตซั้วระยะหนึ่ง และเมื่อคณะปฏิวัติอันประกอบด้วยบุคคลที่ยังยึดมั่นอยู่ในอุดมคติยึดเอาอำนาจคืนมาสู่ปวงชนอีกครั้งหนึ่ง ดร.ปรีดี พนมยงค์ และภรรยาก็ได้เดินทางกลับสู่ปิตุภูมิ เข้าร่วมในการบริหารประเทศ สร้างประมวลกฎหมายให้สมบูรณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชในการศาลยุติธรรม สร้างรากฐานแห่งระบบราชการ

บริหารไว้ในกระทรวงมหาดไทย แก่ไขสนธิสัญญากับนานาชาติให้ประเทศไทยได้คืนมาซึ่งเอกราชและอธิปไตยอันสมบูรณ์ในกระทรวงต่างประเทศ และต่อมาในกระทรวงการคลัง ได้สร้างความมั่นคงให้แก่ชาติ ด้วยการสร้างระบบภาษีอันเป็นธรรมแก่สังคม สร้างความมั่นคงให้แก่ระบบเงินตราและระบบการคลังของชาติ เพียงระยะเวลา 3 ปีงานตามโครงการเศรษฐกิจของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้สำเร็จลุล่วงไปเป็นส่วนมาก “ทำเท่าที่จะทำได้”

การแตกสามัคคีของคณะปฏิวัติ 24 มิถุนายน โดยบางคนได้ละทิ้งอุดมคติ ได้ปรากฏมีแผนการลอบฆ่าขึ้น ฆ่าผู้ที่กุมอำนาจบริหารในขณะนั้นให้หมด คนแรกคือ พ.อ.หลวงพิบูลสงคราม รัฐมนตรีกลาโหม ซึ่งได้ถูกยิงที่ท้องสนามหลวง และเป้ากระสุนนัดต่อไปก็คือ ดร.ปรีดี พนมยงค์ แต่ในวันนั้นเคราะห์ดีที่นักหนา ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้ออกจากที่นั่นไปก่อนเกิดเหตุเพียงไม่กี่นาที ไม่เช่นนั้นคงจะโดนเข้าแน่ ผู้ที่วางแผนการฆ่านั้น เมื่อจอมพล ป. เป็นนายกรัฐมนตรี เขาก็ได้รับตำแหน่งเป็นใหญ่เป็นโตเหมือนกัน

เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ภาวะสงคราม โดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี มีนโยบายในทางร่วมมือกับญี่ปุ่น ดร.ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เริ่มคิดและดำเนินการกู้ชาติไทย ซึ่งท่านถือว่าเป็นแต่ “การรับใช้ชาติ” เท่านั้น และการรับใช้ชาติของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ร่วมมือกับคนไทยที่รักชาติทั้งหลายได้ประสบผลสำเร็จ ประเทศไทย

ได้คืนเข้าสู่สถานะเดิมเมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้ เอกราชและอธิปไตยของชาติได้รับการกู้ไว้ เพราะการกระทำของชาวไทย อันมี ดร.ปรีดี พนมยงค์ เป็นหัวหน้าใหญ่ ยิ่งกว่านั้นการกระทำครั้งนี้ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้รับยกย่องจากนานาชาติที่รวมเป็นสหประชาชาติอย่างมาก คุณความดีอันนี้ก็คือ คุณความดีของชาติไทย ประเทศไทยได้กลับเข้าอยู่ในสังคมแห่งนานาชาติอีกครั้งหนึ่ง

ถึงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 ได้มีการรัฐประหารเกิดขึ้นและศัตรูทางการเมืองพวกเก่าที่เคยทำให้ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ระหกระเหินจากประเทศไปเมื่อครั้งก่อนโน้น ประกอบกับ “พวกใหม่” แม้จะเคยเป็นเพื่อนร่วมน้ำสาบานกันมาได้เข้ามามีอำนาจและเป็นรัฐบาล ดร.ปรีดี พนมยงค์ก็ต้องออกจากประเทศไทยไปอีกครั้งหนึ่ง และเพื่อเห็นแก่ความสงบจึงได้ขอร้องมายังบรรดาศิษย์และเพื่อนสหายทั้งหลายที่ยึดมั่นอยู่ในอุดมคติอันเดียวกัน ให้ระงับการใช้กำลังอาวุธต่อสู้หรือขัดขวางอันจะนำมาซึ่งความพิพาทในหมู่ราษฎรไทยด้วยกัน เหตุการณ์ได้เป็นไปด้วยความสงบตามเจตนาของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ทุกประการ

งานอันยิ่งใหญ่อันหนึ่งของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ อันเป็นสิ่งที่เป็ญคู่และเป็นหลักประกันระบอบประชาธิปไตยในแผ่นดินไทย ให้มั่นคงดำรงอยู่ชั่วกาลปาวสานต์ คือ สถาบันอันหนึ่งคือมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ก่อรุ่งเรืองสมบูรณ์เขตต์ประเทศไทย สถาบันอันนี้จัดให้มีการศึกษาชั้นอุดมศึกษาแก่ราษฎรไทยเป็นตลาดวิชาที่ผู้มีการกำลัง

ทุนทรัพย์น้อยจะแสวงหาเอาได้ในทางนิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ การทูต การบัญชี ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้ทุ่มเทกำลังและสติปัญญาแรงกายในงานชิ้นนี้มามากมาย ตลอดเวลาจนมีความเจริญรุ่งเรือง และโดยที่ท่านดำรงตำแหน่งผู้ประศาสน์การของมหาวิทยาลัยคนแรก และเพียงคนเดียว จนมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยนี้

ในด้านชีวิตส่วนตัว ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้สมรสกับคุณพูนสุข ณ ป้อมเพ็ชร ธิดาของพระยาชัยวิชิตวิศิษฏ์ธรรมธาดา เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2471 มีบุตรธิดาด้วยกัน 6 คน ชีวิตในครอบครัวเป็นชีวิตที่มีความผาสุกด้วยอุดมคติ สถานการณ์ทางการเมืองได้ทำให้ท่านต้องจากครอบครัวของท่านไปเสมอๆ ถ้าดูทางฐานะ ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองปรากฏว่า ดร.ปรีดี พนมยงค์ มีทรัพย์สินสมบัติอยู่บ้าง จากการที่แต่งตำหรับตำราและพิมพ์กฎหมายจำหน่าย ถึงกับมีโรงพิมพ์เล็กๆ ของตนเอง แต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองตลอดเวลา 17 ปี ดร.ปรีดี พนมยงค์ ไม่เคยมีรายได้ทางอื่น นอกจากเงินเดือนอย่างเดียว และในที่สุดทรัพย์สินที่สะสมไว้ โรงพิมพ์ก็ได้ละลายเปลี่ยนมือเจ้าของ เพราะเป็นสมบัติกะฝักเดียว ดร.ปรีดี พนมยงค์ไม่เคยมีบ้านอยู่อาศัยของตนเอง ไม่มีเงินที่จะสร้างบ้าน และไม่มีใครสร้างบ้านให้ท่านเพราะไม่เคยใช้ตำแหน่งหน้าที่ราชการให้เป็นประโยชน์ใดๆ เฉพาะตัวแก่ใครๆ ฉะนั้นเมื่อพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ราชการ ต้องออกจากบ้านของราชการท่าน

และครอบครัวก็ต้องไปอาศัยบ้านมารดาของ ภรรยาของท่านอยู่ตลอดมา ส่วนบุตรและ ธิดาทุกๆ คน ก็ได้ศึกษาเล่าเรียนอยู่ใน โรงเรียนและในมหาวิทยาลัยในเมืองไทย ถ้าเด็กๆ เหล่านี้จะได้มีโอกาสไปศึกษาเล่า เรียนในต่างประเทศเช่นบุตรของผู้อื่นแล้ว ความรู้และความเฉลียวฉลาดของเขาเท่านั้น ที่จะช่วยให้เขาไปได้อย่างที่บิดาของเขาเคย ได้รับมาแล้ว ลำพังบิดาของเขาแล้วไม่มี กำลังทุนทรัพย์พอที่จะส่งเขาไปเล่าเรียนได้

ในยุคนี้ มีบุคคลที่ข้าพเจ้ามีความ เคารพนับถือหลายคน ได้ปรารภถึง ดร.ปรีดี พนมยงค์ ข้อหนึ่งที่เขาตำหนิ ดร.ปรีดี พนม ยงค์ อย่างที่เขาไม่อาจให้อภัยได้ก็คือ การที่ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ไม่รู้จักเลี้ยงพรรคพวก และบริวารและไม่รู้จักเลี้ยงตัวเอง เขากล่าวว่า เมื่อ ดร.ปรีดี พนมยงค์มีตำแหน่งหน้าที่ ราชการใหญ่โต ไม่เหลียวแลลูกน้องและ พรรคพวก ไม่อุ้มชูเลี้ยงเขาให้มั่งมีศรีสุข ปล່อยให้เขาสร้างตัวเองตามความสามารถ ของเขา ไม่รู้จักปูนบำเหน็จความชอบ ไม่รู้จักที่จะให้เหรียญตราเขา ไม่รู้จัก กอบโกยเอาเงินของแผ่นดินมาแจกจ่าย แบ่งปันเลี้ยงดูพรรคพวก เพื่อให้เขาจงรัก ภักดีต่อตน เพื่อจะได้มีอำนาจราชการ อยู่ยาวนานและมั่นคง ในยุคปัจจุบันนี้เขาเลิกกิน อุดมคติกันแล้ว ใครขึ้นกินอุดมคติเป็นอยู่ ไม่ได้ คำของผู้ที่กล่าวต่อข้าพเจ้าเช่นนี้ ข้าพเจ้าไม่ทราบจะตอบว่าอย่างไร ข้าพเจ้า และเพื่อนฝูงเคยได้ทราบและรู้สึกสลดใจ เศร้าใจกันมาครั้งหนึ่ง คือเมื่อตอนที่ ดร.ปรีดี พนมยงค์ พ้นจากตำแหน่งผู้สำเร็จราชการ

แทนพระองค์และตอนนั้นเริ่มระยะที่ศัตรู ทางการเมืองของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ขึ้นสู่อำนาจ ดร.ปรีดี พนมยงค์ จะต้องออกจาก ทำเนียบของราชการไปอยู่ที่อื่น พวกเรา ทราบดีว่า ท่านไม่มีบ้านอยู่ของท่านเอง ท่านไม่มีโอกาสที่จะแสวงหาเงินทองตลอด เวลา มา ท่านจะไปอยู่ที่ไหน และในที่สุดเรา ได้ทราบว่าท่านได้สั่งให้ชนของเข้าไปเก็บที่ บ้านของมารดาภรรยาของท่าน เราจึงหวัง ว่าท่านและครอบครัวคงจะไปพำนักอยู่ที่นั่น แต่พอดีได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ เป็นรัฐบุรุษอาวุโส และให้พำนักอยู่ในทำเนียบ ราชการต่อไป เรื่องที่เห็นชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง ก็คือ ตอนที่ท่านได้รับใช้ชาติร่วมกับคนอื่น จัดตั้งและดำเนินการขบวนการเสรีไทย เพื่อ กวาดล้างญี่ปุ่น นำประเทศไทยเข้าสู่สถานะ เดิม การงานครั้งนั้นยิ่งใหญ่ไพศาลและทำอยู่ ตลอดเวลา 4 ปี เลี้ยงกำลังคนหลายแสนคน แต่ในที่สุดได้ใช้เงินของชาติไป 8 ล้านบาท ถ้าเป็นคนอื่น ซึ่งมุ่งจะกอบโกยทรัพย์ที่ราษฎร สละให้มาจากแรงเหงื่อแรงกายของเขา คงจะ ถือโอกาสแสดงว่าได้จ่ายไปมากกว่านั้น เอา ให้ถึง 80 ล้านบาท ถึงเพียงนี้ สมาชิกแทน ราษฎรซึ่งประกอบด้วยศิษย์ด้วยเพื่อนเป็น ส่วนมาก และเป็นผู้ที่ร่วมในการทำงานกู้ชาติ ครั้งนี้ด้วยกัน ก็คงจะสมรู้ร่วมคิดกันโกง ราษฎรได้ ราษฎรผู้เป็นเจ้าของเงินกำลังปลื้ม ปิติอยู่ด้วยสันติภาพ ปลื้มปิติอยู่ด้วยเอกราช และอธิปไตยของชาติที่ได้คืนมาใหม่ๆ คงจะ ไม่สนใจกับเรื่องเงินเรื่องทอง ด้วยการที่ ดร.ปรีดี พนมยงค์เป็นผู้ระมัดระวังเรื่องการ ใช้เงินของราษฎรคือจ่ายแต่น้อยและให้ได้ผล

จากการจ่ายมากที่สุดเช่นนี้ ทำให้บุคคลบางคนที่ร่วมในการทำงานคราวนั้นรู้สึกไม่พอใจ ผิดหวัง เพราะมีบางคนเสนอขอเบิกชุดใช้เงินทรงตั้ง 4 แสน 5 แสน ไม่มีใครเขาจ่ายให้ คนที่หวังลาภ หวังยศ หวังทรัพย์สินเช่นนี้จึงในเวลาต่อมากลายเป็นศัตรูให้ร้ายต่อ ดร.ปรีดี พนมยงค์ อยู่ร่ำไป และคอยแสวงหาโอกาสกระทำการเพื่อไปกอบโกยเงินทองของราษฎรโดยตนเอง

อุดมคติกินไม่ได้ แต่ ดร.ปรีดี พนมยงค์ยังยืนยันอยู่เสมอว่า “ผมทำงานให้ชาติตามอุดมคติ และด้วยอุดมคติ” และคนที่จะร่วมงานใดๆ กับ ดร.ปรีดี พนมยงค์ได้และร่วมกันได้ตลอดไปก็เพราะผู้นั้นยึดมั่นอยู่ในอุดมคติและด้วยอุดมคติ เช่น ดร.ปรีดี พนมยงค์เท่านั้น หวังอย่างอื่นไม่ได้เลย

ในหนังสือ Siam in Transition นายเคนเนท เปอรี แลนดอน ได้กล่าวถึงชีวประวัติของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ไว้อย่างย่อๆ ว่า

"The Leaders of The Revolution"

Luang Pradist Manudharm is usually reggraded as the brains of the revolution. His name was original Nai Pridi Paonmyong....

Luang Predist was born of a typical Siamese family of considerable means and influence. He went through the regular Siamese schools and finally studied law at Law School, where he received the degree of Barrister-at-Law. He then went on to France where he studied until he received

the degree of Doctor of Law. He also studied economics and received a high degree in that department. When he returned to Siam he became a professor of law at Law School. He was appointed to the position of Secretary of the Department of Legislative Redaction. He also became Secretary of the Bar Association. After the revolution he was a member of the first State Council. In 1938 he was the Minister of Foreign Affairs, later in the year becoming Minister of Finance.

At the time of the revolution Luang Pradist was about thirty years old. In appearance he is a typical Siamese slim, strong, with heavy black hair cropped close in the German style. His face is unremarkable except for his very healthy looking skin and unusually brilliant eyes, which are partly veiled under heavy lids. He is direct and friendly in his personality and has a manner that wins men. He is tremendously active mentally and physically, and the author of numerous books. His mind is extraordinarily brilliant. He has been the leader of the democratic and civilian group within the revolutionary party.

Another outstanding leader, who supplied the force to carry out the well-drawn plans of Luang Pradist, was Phya Bahol-Balayusasena.....etc."

นอกจากนั้นแล้ว หนังสือพิมพ์ Thai Pictorial ฉบับวันที่ 24 มิถุนายน ค.ศ. 1941 ยังได้กล่าวถึง ชีวิตประวัติของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ไว้อีกว่า

"Luang Pradist Manudharm began life with no gifts from the gods. In his early childhood, he struggled for education and it was by sheer hard work alone that he won a scholarship given by the Minister of Justice to study law in Paris twenty years ago. After five years of assiduous work, he returned home a full fledged Docteur en Droit.

As one of the leaders in the original coup d'etat of June 1932, Luang Pradist is responsible for the unbelievable progress attained by modern Thailand. But more than that, he will go down in history as a great law-giver who formulated the Municipality Administrative Act 1933, when he was Minister of Interior. As a statesman, he succeeded, during his office at the Ministry of Foreign Affairs, in raising

the name and honour of Thailand in the family of powers, by revising formal unequal treaties with foreign Powers, thus giving her whatever rights a free and independent country should possess. As a wise financier, he formulated the Revenue Code and also created the National Bank of Thailand, financing the country with skilful management through a period of immense national reconstruction. In academic sphere, he is the creator of the University of Moral and Political Sciences, a temple of learning, imparting democratic education to the youths of Thailand.

At forty-one, he has served the country more than the country could ever expect. But the country will always need a man of wisdom and genius for organization. Luang Pradist Manudharm, who is respectfully and affectionately known as the "ACHARN" or the "PROFESSOR", will remain ingrained in the everlasting memory of the Thais"

บทที่ 1
สาเหตุแห่งการปฏิวัติ

ตอนที่ 1

วิวัฒนาการแห่งการเมืองและการเศรษฐกิจ

ระบบการปกครองสมบูรณาญาสิทธิราชอันมีพระมหากษัตริย์ทรงอำนาจเด็ดขาดอยู่เหนือกฎหมายบ้านเมืองซึ่งใช้บังคับแก่ราษฎร และโดยใช้พระราชวงศ์หรือบรรดาขุนนางทั้งหลายเป็นเครื่องมือในการดำเนินการบริหารปกครองราชภูมินั้น ก่อนปี พ.ศ. 2475 มีอยู่ไม่กี่ประเทศในโลก กล่าวโดยเฉพาะในเอเชียซึ่งดินแดนของชุมชนเชื้อชาติชาวเอเชียทั้งหลายเป็นส่วนมากอยู่ในความครอบครองของชาติผิวขาวแล้ว ก็มีแต่ประเทศไทยประเทศเดียวเท่านั้น ระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชเช่นว่านี้ แม้พระมหากษัตริย์จะทรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรมและจริยวัตรธรรมก็ตาม ก็เป็นการเหมาะสมแต่เพียงสมัยหนึ่ง และสมัยนั้นก็คือสมัยที่ราชภูมียังมิได้รับการศึกษาพอสมควร หรือน้อยหนึ่งเมื่อความเป็นมนุษย์ของราชภูมียังถูกกดไว้ภายใต้อำนาจของผู้ปกครองจนราชภูมิจำลองจะแสดงสิทธิของการเป็นมนุษย์ได้ ถ้าหากราชภูมิต่างมีความรู้สึกถึงสิทธิอันนั้นของตน เมื่อประเทศไทยได้มีความสัมพันธ์กับนานาชาติหรือชาติที่มีความเจริญรุ่งเรืองในบรรดาวิทยาการต่างๆ รุ่งเรืองในอารยธรรมและวัฒนธรรม สิทธิของการ

เป็นมนุษย์ของราษฎรไทยก็เริ่มไหวตัวขึ้น เริ่มรู้สึกถึงผลที่ตนได้รับจากการดำเนินการปกครองของบรรดาขุนนางทั้งที่อาศัยอำนาจแห่งพระมหากษัตริย์และมีไซ่ สิทธิแห่งมนุษย์ชนได้เตือนใจราษฎรให้คิดถึงความเจริญรุ่งเรืองของราษฎรเองและของประเทศชาติ การปกครองของประเทศที่ราษฎรมีส่วนและมีเสียงในการปกครอง ไม่ว่าจะเป็นการปกครองตนเองโดยตรง หรือมีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดก็ตาม ได้เตือนใจราษฎรไทยที่จะต้องเข้ามามีส่วนและมีเสียงในการปกครองประเทศมาช้านาน

การปฏิวัติในประเทศไทยได้มีมาหลายครั้งหลายหนแล้ว การที่เรียกว่าการปฏิวัตินั้นก็ไม่ตรงกับความหมายนัก อันที่จริงการปฏิวัติที่เคยเป็นมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา หรือในตอนกรุงธนบุรีเป็นแต่การปราบดาภิเษก คือใช้กำลังคนและอาวุธเข้าขับไล่หรือพ่ายกษัตริย์เสีย แล้วตั้งตนขึ้นเป็นกษัตริย์แทนเท่านั้น แต่การคิดล้มราชบัลลังก์ในปี พ.ศ. 2455 หรือ ร.ศ. 130 นั้นเป็นเงาของการปฏิวัติโดยราษฎรพอที่จะเรียกได้ว่าอย่างแท้จริงครั้งหนึ่ง ในสมัยนั้นพระบาท

สมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ แม้จะเป็นกษัตริย์ที่ทรงอำนาจเด็ดขาดในการปกครองเพียงไรก็ตามมิได้ใช้อำนาจนั้นโดยพระองค์เองทั้งสิ้น กล่าวคือ ทรงแต่งตั้งขุนนางซึ่งขุนนางเหล่านั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับราษฎรเป็นผู้ดำเนินการบริหารราชการแผ่นดินถึง 8 กระทรวงในกระทรวงทั้งหมดที่มีอยู่ 12 กระทรวง การกระทำของพระมงกุฎเกล้าฯเช่นนี้ได้ก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่พระบรมวงศานุวงศ์อื่นๆ ที่ต้องการจะมีอำนาจ พระมงกุฎเกล้าฯทรงฝึกฝึกับขุนนางหรือราษฎรมากขึ้นเพียงใด ก็ยิ่งเพิ่มความไม่พอใจแก่พระบรมวงศานุวงศ์เหล่านั้นขึ้นเพียงนั้น

ในตอนปลายรัชสมัยของพระมงกุฎเกล้าฯ พระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์ที่ไม่พึงพอใจพระมงกุฎเกล้าฯได้ออกจากประเทศไทยไปพำนักอยู่ในยุโรปและส่วนมากอยู่ในประเทศฝรั่งเศสอย่างผาสุกและสำราญ คณะเจ้ากลุ่มนี้ได้คิดกันที่จะล้มบัลลังก์พระมงกุฎเกล้าฯ โดยยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินขับไล่พระมงกุฎเกล้าฯออกจากราชสมบัติ แล้วอัญเชิญเจ้านายองค์อื่นที่คณะตนเห็นชอบขึ้นเสวยราชแทนต่อไป เจ้าองค์หนึ่งคือ ม.จ.นักขัตตมงคล กิตติยากร ได้ร้องเพลงปฏิวัติของชาติฝรั่งเศส แต่การคิดของคณะเจ้าในยุโรปเพื่อการนี้ยังไม่ได้ทันปรากฏผลออกมาเป็นการกระทำ พระมงกุฎเกล้าฯก็เสด็จสวรรคตเสียก่อนพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ได้สืบราชสมบัติต่อมา

นายปรีดี พนมยงค์ ออกจากเมืองไทยไปศึกษาในประเทศฝรั่งเศสตั้งแต่ปี พ.ศ. 2463 อันยังเป็นรัชสมัยแห่งพระมงกุฎเกล้าฯ

อยู่ในประเทศฝรั่งเศสนั้นนายปรีดี พนมยงค์ ได้พำนักอยู่กับศาสตราจารย์ผู้หนึ่งของตน ที่ชานนครปารีส และได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเมืองกิง และมหาวิทยาลัยกรุงปารีส อันเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในภาคพื้นยุโรป

นายปรีดี พนมยงค์ ในการศึกษาอยู่นอกจากจะสนใจในวิชานิติศาสตร์แล้ว ยังสนใจและศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ และการเมืองเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาค้นคว้า การอบรมสั่งสอนจากศาสตราจารย์ผู้เชี่ยวชาญในทางนิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ ระบอบการปกครอง เรื่อง “รัฐ” และ “หน้าที่ของรัฐ” ได้ก่อกำให้นายปรีดี พนมยงค์ เกิดความคิดใหม่ๆ ขึ้นเป็นอันมาก ได้เห็นชัดเจนว่า วิวัฒนาการทางระบอบการปกครองที่เป็นมาที่ดี ระบอบการเศรษฐกิจที่เป็นมาที่ดี จากยุคต้นของประวัติศาสตร์ จนถึงยุคปัจจุบัน ประเทศใดที่ราษฎรผู้เป็นเจ้าของอธิปไตยที่แท้จริงได้เข้ามามีส่วนมีเสียงในการปกครอง และดำเนินเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมืองให้เหมาะสม ประเทศนั้นย่อมต้องมีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นยิ่งกว่าประเทศที่มีพระมหากษัตริย์ปกครองทรงสิทธิและอำนาจเด็ดขาดแต่ผู้เดียว

นายปรีดี พนมยงค์ แม้จะอยู่ในต่างประเทศห่างไกล ก็พยายามสดับตรับฟังเหตุการณ์ข่าวคราวจากประเทศไทยอยู่เสมอมาจากเพื่อนฝูงในเมืองไทย และจากเพื่อนหรือผู้ที่คุ้นเคยในสถานทูตไทยในกรุงปารีส และได้นำเอากรณีหรือพฤติการณ์ต่างๆ ที่เป็นมาในเมืองไทยเข้าปรับกับหลักวิชาการ

แล้วเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่ได้มีการ
วิวัฒน์เปลี่ยนแปลงในทางการปกครองและ
เศรษฐกิจ เมื่อมีข้อสงสัยอะไรก็ได้ปรึกษา
ได้ตามศาสตราจารย์ของตนอยู่เป็นเนืองนิจ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่เรียกตาม
วิถีทางแห่งเศรษฐกิจว่าเป็น “ประเทศกสิกรรม”
ราษฎรไทย 99 คนใน 100 คน ประกอบการ
กสิกรรม และร้อยละ 99 ของผู้ที่ประกอบการ
กสิกรรมนั้น ก็คือการทำนาข้าว วิธีทำนาของ
ราษฎรไทย เมื่อเริ่มวันที่ 1 ของวันสร้างกรุง
รัตนโกสินทร์ สืบต่อมา จนถึงสมัยที่นายปรีดี
พนมยงค์ เป็นนักเรียนโรงเรียนวัดรวก วัด
ศาลापูนของกรุงเก่า และต่อมาจนกระทั่ง
บัดนี้เป็นอยู่อย่างใดก็เป็นมาอย่างนั้น กสิกร
ยังมีชีวิตอยู่อย่างเดิม ใช้วิธีทำนาและประกอบ
กิจเลี้ยงชีพอย่างเดิมคือมีชีวิตอยู่ตามแบบ
พริมิตีฟ และการประกอบการแบบพริมิตีฟ
ไม่มีประเทศกสิกรรมประเทศใดที่จักเจริญ
รุ่งเรืองได้ วิวัฒนาการของการเศรษฐกิจ
แสดงให้เห็นชัดว่า ประเทศกสิกรรมและ
อุตสาหกรรม หรือประเทศอุตสาหกรรมแต่
อย่างเดียว โดยการกระทำของผู้ปกครอง
ประเทศคือรัฐบาล ริเริ่มดำเนินการ หรือ
ควบคุมแทรกแซง ประเทศเหล่านั้นได้ประสบ
ความเจริญรุ่งเรือง ส่วนราษฎรเล่า รัฐบาลก็
ได้เอาใจใส่ปกครองให้มีชีวิตดีขึ้น มีความสุข
สมบูรณ์ขึ้น นายปรีดี พนมยงค์ ได้พิจารณา
ระบอบการเศรษฐกิจของประเทศไทย ภายใต้
รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชอย่างใกล้ชิดต้องแก้
ทุกด้านทุกมุมและเห็นว่ามีทางเดียวที่จะเป็นไป
คือ คงอยู่อย่างนั้น ประเทศชาติและราษฎร
ไม่เจริญรุ่งเรืองไม่สุขสมบูรณ์ และยิ่งกว่านั้น

ก็คือ จะต้องเดินไปสู่ความวิบัติในวันหนึ่ง
ข้างหน้าโดยแน่แท้

ระบอบการปกครองที่ราษฎรมีสิทธิ
และมีเสียงในการปกครองนั้นก็คือ ระบอบ
ประชาธิปไตย ระบอบประชาธิปไตยที่มี
รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครอง
แต่โดยที่นายปรีดี พนมยงค์ มีความจงรัก
ภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และสำนักอยู่เสมอ
ว่าราษฎรไทยทุกๆ คนมีความจงรักภักดีต่อ
พระมหากษัตริย์เช่นเดียวกับตนที่มีความ
รู้สึกอยู่ ฉะนั้นเมื่อความคิดได้เกิดขึ้นว่า ถึง
เวลาแล้วที่ราษฎรไทยจะควรเข้ามีสิทธิและมี
เสียงในการปกครอง ถึงเวลาแล้วที่ราษฎร
ไทยจะควรได้ปกครองตนเอง นำประเทศชาติ
ไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง โดยมีรัฐธรรมนูญ
เป็นกฎหมายสูงสุด กำหนดรูปของการ
ปกครองและวิธีบริหาร กับทั้งดำเนินนโยบาย
เศรษฐกิจอันเหมาะสมแก่ประเทศและ
สถานการณ์ การเศรษฐกิจนี้เป็นปัญหา
อันสำคัญที่สุด สำคัญยิ่งกว่าปัญหาการ
ปกครองเป็นปัญหาเกี่ยวกับชีวิตและความสุข
สมบูรณ์ของประเทศชาติและของประชาชน
โดยเฉพาะปัญหานี้อยู่เหนือปัญหาการ
ปกครองเสียอีก อย่างไรก็ตามทั้งสอง
ประการนี้ จะทำได้ หรือมีขึ้นได้ก็โดยการ
ปฏิบัติเท่านั้น เพราะในขณะนั้นไม่มีคว้นหลง
หรือชาวกระเซ็นกระสายออกจากราชสำนัก
เลย ว่า พระมหากษัตริย์จะทรงพระราชทาน
รัฐธรรมนูญให้แก่ราษฎรอย่างที่ประเทศอื่นๆ
เช่น ญี่ปุ่น ซึ่งพระเจ้ามัตสึโหได้ได้พระราชทาน
รัฐธรรมนูญให้แก่ราษฎรเลย และด้วยความ
จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ที่มีดีมีค่าอยู่

ในจิตใจเช่นนี้ นายปรีดี พนมยงค์ จึงเลือกระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญยิ่งกว่าแบบอื่นคือ **ราชาเป็นธำรงแห่งประเทศชาติ** “The King is the symbol of the country” นี่คือทางที่ นายปรีดี พนมยงค์ ได้เลือก

การคิดล้มราชบัลลังก์พระมงกุฎเกล้าฯ โดยคณะเจ้ากลุ่มหนึ่งนั้น นายปรีดี พนมยงค์ ได้ทราบโดยตลอด แต่ไม่ใช่ทางที่เขาจะสนใจหรือประหลาดใจ เพราะการล้มราชบัลลังก์ เช่นนั้น มีปรากฏในประวัติศาสตร์ชาติไทยหลายครั้งหลายหนมาแล้ว และแต่ละครั้งไม่มีความหมายหรือมีสิ่งใดๆ ดีขึ้นแก่ราษฎรเลย

ขณะที่นักเรียนไทยในกรุงลอนดอน ได้จัดตั้งสมาคมนักเรียนขึ้นภายใต้การควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดของทูตนั้น ในฝรั่งเศส คณะนักเรียนไทยได้จัดตั้งสมาคมของตนขึ้นเหมือนกัน และได้รับการสนับสนุนจากทูตไทยเป็นอย่างดี พระองค์เจ้าจรัญศัคดี กฤดากรราชทูตได้ตรัสแก่บรรดานักเรียนไทยว่า ในลอนดอนทูตเขาคุ่มสมาคมนักเรียนอย่างเต็มที่ แต่ที่ปารีสจะปล่อยให้เสรีและให้นักเรียนคุมกันเอง สมาคมนักเรียนไทยในกรุงปารีสนี้เป็นที่รวมของนักเรียนไทยทั้งที่เป็นเจ้าและเป็นคนสามัญ เพื่อความรื่นเริงสามัคคี และแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ในการประชุมปีแรกของสมาคมเพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารนั้น ที่ประชุมนักเรียนซึ่งมีพวกเจ้าเป็นสวณมาก ได้ลงมติเลือก ม.จ.เจริญใจ จิตรพงศ์ โอรสในกรมพระนริศฯ เป็นประธาน และนายปรีดี พนมยงค์เป็นเลขาธิการของสมาคม ต่อรุ่งปี

ขึ้นนายปรีดี พนมยงค์ จึงได้รับเลือกเป็นประธาน เมื่อนายปรีดี พนมยงค์เป็นประธานสมาคมนักเรียนนั้น โอกาสนั้นนับว่าเหมาะแล้วที่เขาควรจะมีเริ่มเตรียมการตามความคิดของเขา คือ การปฏิวัติ โอกาสมีจริง แต่เขายังไม่มีเพื่อนฝูงคนใดที่ไว้วางใจพอจะแสดงความคิดของเขาออกมาได้ นายปรีดี พนมยงค์ทราบดีว่า ภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น กษัตริย์มีอำนาจเด็ดขาดเพียงใด ทั้งในกรุงปารีสนั้นเล่าก็เต็มไปด้วยพวกของกษัตริย์คือพวกเจ้า และลูกขุนนางอันภักดีต่อกษัตริย์ แม้จะมีลูกคนสามัญเช่นเดียวกับตนอยู่บ้างก็ไม่แน่ใจว่าพอที่จะแพร่พรายความคิดของตนแก่เขาเหล่านั้นได้โดยปลอดภัย แต่กระนั้นในขณะที่รอเพื่อพบเพื่อนร่วมใจนั้น ประธานสมาคมนักเรียนไทย ได้เริ่มสร้างความคิดและความรู้สึกทางการเมืองให้แก่เพื่อนนักเรียนไทย

ที่ทำการของทูตไทยในกรุงปารีสมีตึกอยู่ 2 หลัง ตึกไม่เป็นที่ประหลาดอันใดที่ประธานสมาคมนักเรียน คือ นายปรีดี พนมยงค์ ผู้ซึ่งเป็นนักเรียนการเมืองและการเศรษฐกิจ จะให้ความรู้และความเข้าใจในระบอบการปกครองแก่เพื่อนนักเรียนในระบอบการปกครองของอังกฤษ ซึ่งมีพระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ ปรีดี พนมยงค์ สมมุติตึกหลังหนึ่งคือที่ทำการทูตเป็นสภาขุนนาง (House of Lords) และตึกอีกหลังหนึ่งเป็นสภาสามัญ (House of Commons) หรือสภาผู้แทน และภายในตึกที่สมมุติเป็นสภาสามัญนี้เอง นักเรียนไทยได้มีการประชุมได้เถียงความคิดความเห็นกันทั้งในทาง

เศรษฐกิจและทางการเมือง และไกลยิ่งกว่านั้นอีกก็คือ การวิจารณ์และตำหนิการกระทำของทูตอันมีต่อนักเรียนอันเป็นคนสามัญอีกด้วย วิธีการของประธานสมาคมผู้นี้ มิใช่ได้รับการยกย่องจากบรรดานักเรียนที่เป็นบรรดาคณาสมาชิกเท่านั้น แม้นักเรียนที่เป็นเจ้าตลอดจนข้าราชการในสถานทูตนั้นเองก็นิยมเลื่อมใสและชอบ ข้าราชการในสถานทูตถึงกับเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามวิธีการอันนี้ของนายปรีดี พนมยงค์ ก่อให้นักเรียนที่เป็นพวกเจ้าเริ่มรู้สึกว่าเป็นภัยต่อราชบัลลังก์และต่อคณะเจ้าขึ้นแล้ว วันหนึ่ง ม.จ.นักขัตตมงคล ได้พูดแก่นายปรีดี พนมยงค์ว่า “ปรีดี แกจะทำให้พวกเจ้าป่นปี้เสียแล้ว” นายปรีดี พนมยงค์ มิได้กล่าวตอบคำของเจ้าผู้นี้แต่ประการใด แต่คำว่า “แก” นั้น ได้กระทบต่อความรู้สึกของเขาอย่างแรง นายปรีดี พนมยงค์รู้สึกถึงความเหลื่อมล้ำต่ำสูงระหว่างบุคคลนั้นยังคงมีอยู่ระหว่างบุคคลเช่นนี้เอง จาก ม.จ.นักขัตตมงคลเจ้าองค์หนึ่ง ไม่ต้องสงสัยพระองค์เจ้าจรัญศัคดี ราชทูตอีกองค์หนึ่งย่อมจะต้องรู้และตั้งแต่นั้น การเคลื่อนไหวของนายปรีดี พนมยงค์ ก็ถูกลอบสังเกตจากพระองค์เจ้าจรัญศัคดีเรื่อยมา

นายปรีดีพนมยงค์รู้สึกตัวอยู่ดีว่าคณะเจ้าในกรุงปารีสมีความรู้สึกต่อเขาอย่างไร แต่เขาก็มียอมหยุดยั้ง ตระเตรียมงานตามความคิดของเขา นายปรีดี พนมยงค์ ได้เริ่มวิธีการใหม่ นั่นคือ เขาได้ชี้ให้บรรดานักเรียนเห็นถึงวิธีการอันอยู่ดีธรรมดา ที่บรรดานักเรียนไทยได้รับการกระทำของทูต อาทิเช่น

ในเรื่องเงินที่ได้รับเป็นค่ากินอยู่และค่าการศึกษา ซึ่งทางกรุงเทพฯ อนุมัติให้มาก แต่ทูตจ่ายให้น้อย แทนจะไม่พอใช้จ่ายตามความจำเป็น แม้จะกระหม่อมกระหม่อมอย่างที่สุด ยิ่งกว่านั้น ยังจ่ายให้ในอัตราแลกเปลี่ยนที่ไม่เป็นธรรมอีกด้วย นักเรียนไทยและแม้นักเรียนที่เป็นพวกเจ้าก็เห็นพ้องกับข้อเสนอของนายปรีดี พนมยงค์ เห็นความไม่เป็นธรรมที่ตนได้รับจากทูตทั้งยังได้คิดกันที่จะแสวงหาความยุติธรรมในโอกาสต่อไป

ในปีที่นายปรีดี พนมยงค์ เป็นประธานสมาคมนักเรียนอยู่นั้นเอง ได้มีหนุ่มไทยรูปร่างหน้าตาเป็นฝรั่งคนหนึ่ง ซึ่งจากเมืองไทยไปอยู่ยุโรป ยังมีได้ศึกษาเล่าเรียนแต่อย่างใด หนุ่มไทยผู้นั้นคือนายประยูร ภมรมนตรี ต่อมานายประยูรเดินทางจากสวิตเซอร์แลนด์ไปศึกษาในกรุงปารีส และได้รับการแนะนำจากนายด้วลพานุกรม นักเรียนไทยในสวิตเซอร์แลนด์ ให้ไปรู้จักกับนายปรีดี พนมยงค์เพื่อนสนิทของตน นายประยูรได้รู้จักกับนายปรีดี พนมยงค์ครั้งนี้ เป็นครั้งแรก เมื่อระยะเวลาล่วงเลยมาพอสมควร นายปรีดี พนมยงค์ได้เริ่มขยายความรู้สึกนึกคิดของเขามือยื่นออกมาอย่างเปรยๆ ตามปกติให้นายประยูรฟัง นายประยูร ภมรมนตรีเริ่มแสดงความรู้สึกของตนอันเกี่ยวกับระบอบการปกครองและการเศรษฐกิจของประเทศไทยออกมาให้นายปรีดี พนมยงค์ ทราบ การแสดงออกของนายประยูร ภมรมนตรี เปิดช่องทางให้แก่ นายปรีดี พนมยงค์ ที่จะแสดงความคิดของตนออกมายิ่งกว่าคราวที่แล้ว และต่อจากนั้นทั้งสองคนได้สนทนากัน

ถึงเหตุการณ์และสถานการณ์ของประเทศไทย ทั้งในทางการเมืองและการเศรษฐกิจโดยทั่วๆ ไปทุกๆ ปัญหาเรื่องเหล่านี้ นายประยูร ภมรมนตรีมีความเห็นพ้องและสอดคล้องด้วยกันทั้งสิ้น และในที่สุด นายปรีดี พนมยงค์ ก็ได้กล่าวแก่นายประยูร ภมรมนตรีว่า การที่จะแก้ไขและบำรุงการเศรษฐกิจของชาติไทยได้นั้น จะทำได้ก็ต่อเมื่อประเทศไทยได้มีการปกครองโดยมีรัฐธรรมนูญ เช่น ประเทศอื่นๆ แล้วเท่านั้น และจะมีรัฐธรรมนูญได้ก็โดยการปฏิวัติเท่านั้น เพราะสถานการณ์ในเมืองไทยขณะนี้ไม่มีทางอื่นที่จะทำได้ นายประยูร ภมรมนตรีมีความเห็นพ้องด้วยอย่างเต็มที่ จากวันนั้นนายปรีดี พนมยงค์คงปล่อยคำพูดของเขาให้ล่วงเลยตามเวลาไปหลายเดือน เพื่อดูท่าทีของนายประยูร ภมรมนตรีต่อไป ในที่สุดเมื่อเห็นว่าจะไม่ไวใจนายประยูร ภมรมนตรีได้อย่างแท้จริงแล้ว บุคคลทั้งสองก็ได้พบกันอีกครั้งหนึ่งและต่างได้ให้สัตย์ปฏิญาณต่อกันว่าจะซื่อสัตย์ต่อกันในการดำเนินการตามความคิด เพื่อก่อตั้งคณะที่จะทำการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองแผ่นดิน และอีกก็ครั้งหนึ่งที่นายปรีดี พนมยงค์ได้ชี้แจงและย้ำต่อนายประยูรว่า การเปลี่ยนแปลงการปกครองของเราครั้งนี้ จุดใหญ่ก็คือเพื่อปฏิรูปการเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ใช่จะเปลี่ยนแปลงเพียงการปกครองบนแผ่นกระดาษเท่านั้น นายประยูร ภมรมนตรีได้ให้คำรับรองโดยหนักแน่น และกล่าวว่าทุกสิ่งทุกอย่างเขาเห็นด้วย และยอมยกให้นายปรีดี พนมยงค์เป็นผู้คิดทำทั้งนั้น

จากนายประยูร ภมรมนตรีเพื่อนร่วมความคิดร่วมปฏิญาณคนแรก นายปรีดี

พนมยงค์ได้เผยความคิดของเขาต่อ ร.ต.ทัศนัย มิตรภักดี นักเรียนนายทหารม้าแห่งไซมูร์ ผู้ซึ่งมีความคิดเห็นอย่างเดียวกัน ตรงกันอย่างที่สุด และจาก ร.ต.ทัศนัย มิตรภักดี ร.ท.แปลก ขิตตะสัจจะ นักเรียนโรงเรียนปืนใหญ่พองแดลโบล ก็ได้เข้ามาร่วมความคิดร่วมการกระทำด้วย บัดนี้ นายปรีดี พนมยงค์มีเพื่อนร่วมตายสามคนแล้ว และเขาต้องการเพื่อนอีก เพื่อนที่จะร่วมตายเพื่ออุดมคติอันเดียวกัน นายปรีดี พนมยงค์ ได้พบกับนักเรียนช่างกลผู้หนึ่งคือ นายควง อภัยวงศ์ แต่ตนายปรีดี พนมยงค์คงให้ความสนิทชิดชอบอย่างที่มีอยู่ระหว่างเพื่อนฝูงทั้งหลายคือเป็นส่วนตัวเท่านั้น นายปรีดี พนมยงค์รู้สึกว่าการที่ทริยาและประวัติของนายควง อภัยวงศ์ เท่าที่ทราบในเวลานั้นยังหาสมควรที่จะเปิดเผยความคิดของเขาให้ทราบได้ไม่ นายปรีดี พนมยงค์คิดที่จะหาเพื่อนนักเรียนไทยในประเทศอังกฤษต่อไป แต่ทำอย่างไรจะได้พบกับบรรดาเพื่อนนักเรียนเหล่านั้นเล่า

ขณะที่รอโอกาสเพื่อดำเนินการชักชวนแสวงหาเพื่อนร่วมตาย และด้วยความคิดแน่วแน่ว่าจะต้องทำการปฏิวัติ นายปรีดี พนมยงค์ได้แสวงหาความรู้เพื่อการนี้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น คือเตรียมให้พร้อมมีอะไรบ้างที่จะต้องทำ และมีอะไรอีกที่จะต้องทำ และจะต้องทำอย่างไร ทำด้วยวิธีใดจึงจะให้ความคิดของตนสำเร็จโดยเรียบร้อย ระหว่างนั้นในกรุงปารีส นักศึกษาชาวญวนได้คบคิดกันเพื่อแสวงหาเอกราชให้ชาติของตน คือปลดแอกฝรั่งเศสไปให้พ้น และในฐานะที่นายปรีดี พนมยงค์เป็นนักศึกษาที่กว้างขวาง

ทั้งได้รับการชมเชยจากศาสตราจารย์และ
ผู้ประศาสน์การอยู่เสมอๆ ทั้งเป็นนักศึกษา
ชาวเอเชียด้วยกันได้ทำให้นักศึกษาชาว
อเมริกันสนใจในตัวนายปรีดี พนมยงค์เป็น
อันมาก และแล้ววันหนึ่งนายปรีดี พนมยงค์
ก็ได้รับการเชื้อเชิญจากเพื่อนนักศึกษา
ชาวอเมริกันให้ไปร่วมการประชุมกับคณะของเขา
ด้วยความรู้สึกที่ว่า จำต้องหาความรู้ให้กว้าง
ขวางและด้วยการที่เพื่อนนักศึกษาเหล่านั้น
เป็นชาวเอเชียด้วยกัน นายปรีดี พนมยงค์
ได้ไปในการประชุมของนักศึกษาชาวอเมริกัน
2 ครั้ง ครั้งแรกไปกับหลวงวิจิตรวาทการ
ข้าราชการสถานทูต และครั้งสุดท้ายไปกับ
นายประยูร ภมรมนตรี จากการไปสังเกตการ
ประชุมของนักศึกษาชาวอเมริกันนี้ทำให้นาย
ปรีดี พนมยงค์ ได้ความรู้และความคิดใหม่ๆ
ขึ้นหลายประการ

ร.ท.แปลก ขีตตะสังคะได้รับเลือก
เป็นประธานสมาคมต่อจากนายปรีดีพนมยงค์
ต่อมา และในปี พ.ศ. 2469 สามเดือนก่อนที่
นายปรีดี พนมยงค์จะทำวิทยานิพนธ์เพื่อรับ
ปริญญาเอกเตอร์อังก์วัตน์นั้น ได้มีการประชุม
ของสมาคมนักเรียนไทยขึ้น นักเรียนไทยใน
ประเทศฝรั่งเศส ในประเทศสวีเดนและนอร์เวย์
และจากประเทศอื่นๆ ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแล
ของอัครราชทูตไทยประจำกรุงปารีสได้เข้า
ร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน นายปรีดี
พนมยงค์ได้ทำเรื่องเสนอต่อประธานสมาคม
เพื่อให้ที่ประชุมได้พิจารณาถึงความไม่เป็น
ธรรมต่างๆ ที่นักเรียนไทยได้รับจากทูต
ที่ประชุมได้พิจารณาและลงมติให้ทำฎีกาทูล
เกล้าฯ ถวายพระปกเกล้าฯ นายปรีดี พนมยงค์

เจ้าของความคิดลงมือเขียนฎีการ้องทุกข์และ
ให้นักเรียนไทยลงชื่อในฎีกานั้น นักเรียน
ส่วนมากได้ลงชื่อ นอกจากนักเรียนที่เป็นคน
สามัญแล้ว นักเรียนที่เป็นพวกเจ้า อาทิเช่น
พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคลก็ลงพระนามด้วย
ส่วนโอรสของพระองค์เจ้าจรัญศักดิ์ แม้จะได้
เห็นฟ้องด้วย แต่ก็ขอตัวที่จะลงนามฟ้องบิดา
ของตน

ขณะเดียวกันนั้น สมาคมนักเรียน
ไทยในอังกฤษได้เชิญผู้แทนนักเรียนไทยใน
ฝรั่งเศสไปประชุมร่วม ที่ประชุมของสมาคม
นักเรียนไทยในฝรั่งเศสได้ลงมติให้นายปรีดี
พนมยงค์ไปเข้าประชุมแทน นายปรีดี พนมยงค์
รู้สึกพอใจในโอกาสอันนี้อย่างยิ่ง แต่แล้วก็
ผิดหวัง เพราะเมื่อทำรายงานแจ้งทูตขอเบิก
เงินเป็นค่าเดินทางและค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ทูต
ไม่ยอมเห็นด้วย ไม่อนุมัติเงิน ซ้ำไม่ทำวีซ่า
หนังสือเดินทางให้ นายปรีดี พนมยงค์หมด
ทางที่จะไปโดยตนเอง ในเมื่อทูตเป็นเสียเช่นนี้
อย่างไรก็ตามนายปรีดี พนมยงค์ได้ขอให้
นายประยูร ภมรมนตรี ไปประชุมแทน และให้
รับทราบนโยบายของเขาที่จะหาเพื่อนร่วม
ตายในอังกฤษ นายประยูร ภมรมนตรีออกเดิน
ทางจากปารีส ย้อนไปเบลเยียมแล้วข้ามเรือ
ไปอังกฤษเข้าประชุมร่วมจนได้ ในลอนดอน
นายประยูรได้เพื่อนใหม่หลายคน เพื่อน
นักเรียนไทยซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกับ
ความคิดเห็นของนายปรีดี พนมยงค์และของ
เขาอยู่แล้ว

การกระทำของนายปรีดี พนมยงค์ใน
เรื่องที่ทำให้นายประยูร ภมรมนตรีไปประชุม
ร่วมกับนักเรียนไทยในอังกฤษนั้น เมื่อ

พระองค์เจ้าจรรยาศักดิ์ทราบเข้าก็มีความโกรธมาก และเมื่อทราบต่อไปอีกว่านายปรีดีพนมยงค์ได้เป็นเจ้าของความคิดให้นักเรียนไทยในฝรั่งเศสยื่นฎีกาฟ้องตนก็ยิ่งเพิ่มความเดือดดาลให้แก่ตนอย่างที่สุด พระองค์เจ้าจรรยาศักดิ์ลืมนึกว่า เป็นผู้ปกครองดูแลนักเรียนซึ่งในลักษณะเช่นนั้นนักเรียนย่อมไม่เป็นศัตรูกับตน แต่แล้วเพราะความโกรธนั่นเอง พระองค์เจ้าจรรยาศักดิ์ได้โทรเลขรายงานเข้ามายังกรุงเทพฯ กราบทูลพระปกเกล้าฯ ให้เรียกตัวนายปรีดี พนมยงค์กลับประเทศไทย โดยไม่พิจารณาถึงเรื่องการศึกษาของนายปรีดี พนมยงค์ เลยว่าจะสำเร็จหรือไม่ ในโทรเลขนั้นกล่าวว่

“.....ปรีดีเป็นหัวหน้าชักชวนนักเรียนก่อการขัดคำสั่งทูตเป็นหัวหน้าสหบาล (syndicate) นักเรียนไทย เป็นคนฝึกไฟในประชาธิปไตย เห็นจะเป็นภัยต่อราชบัลลังก์.....”

แต่โทรเลขฟ้องของทูตและให้เรียกตัวกลับนั้น แม้ทูตจะพยายามปกปิดมิให้รั่วไหลถึงขุนนายปรีดี พนมยงค์ หรือนักเรียนไทยคนอื่นๆ ก็ตาม แต่ในเวลานั้น ก่อนที่โทรเลขของทูตจะถูกส่งหลวงสิริราชไมตรี เลขานุการทูตนั่นเอง ได้แจ้งให้นายปรีดี พนมยงค์ทราบถึงการกระทำของทูต หลวงสิริราชไมตรีเป็นสมาชิกของสมาคมนักเรียนไทยและยิ่งกว่านั้นก็ถือเป็นเพื่อนร่วมตายคนหนึ่ง ที่จะทำการปฏิวัติร่วมกับนายปรีดี พนมยงค์ นายปรีดี พนมยงค์ทราบอยู่ว่า พระปกเกล้าฯ เป็นกษัตริย์ที่มีพระมหากรุณาธิคุณต่อราษฎร จึงได้โทรเลขดักฟ้องทูตเข้ามาเสียก่อนและกราบทูลว่าฎีกาจะตาม

มาภายหลังโดยเร็วที่สุด แต่พระปกเกล้าฯ ในชั้นต้นได้ทรงอนุมัติตามคำเสนอของทูต คือ ให้เรียกตัวนายปรีดี พนมยงค์กลับประเทศไทยโดยทันที แต่พระยาวิฑูรธรรมพิเนต ซึ่งอยู่ในกรมราชเลขาการในพระองค์เวลานั้นได้แจ้งไปให้บิดาของนายปรีดี พนมยงค์ทราบให้ทำฎีกาทูลเกล้าถวายขอพระบรมราชานุญาตเพื่อให้ นายปรีดี พนมยงค์ทำวิทยานิพนธ์เสียก่อนและด้วยการช่วยเหลือของเจ้าพระยายมราช พระปกเกล้าฯ ได้ทรงอนุญาตและให้แจ้งไปให้พระองค์เจ้าจรรยาศักดิ์ทราบ นายปรีดี พนมยงค์ผู้ซึ่งเกือบหมดหวังในปริญญาอดออกเตอร์อังกฤตนั้นจึงมีโอกาสได้ศึกษาต่อไป ทำวิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยและแล้วก็พร้อมที่จะรับปริญญา

วันในปารีสสำหรับดำเนินการตามความคิดของนายปรีดี พนมยงค์มีเหลือน้อยเต็มที เพราะหลังจากรับปริญญาแล้ว ในต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2469 นั้น เขาจะต้องเดินทางกลับประเทศไทย ฉะนั้นนายปรีดี พนมยงค์ จึงจัดให้มีการประชุมครั้งแรกของคณะร่วมตายที่จะทำการปฏิวัติขึ้น ตอนนั้นสมาชิกเก่ามีนายปรีดี พนมยงค์ นายประยูร ภมรมนตรี ร.ต.ทัศนัย มิตรภักดี ร.ท.แปลก ชิตตะสังคะ สมาชิกใหม่มีหลวงสิริราชไมตรี นายด้วลพานุกรม นายแนบ พหลโยธินและคนอื่นๆ คณะร่วมตายนี้ได้จัดวางแนวทางหน้าที่และแผนการณ์ดำเนินการของคณะไว้สำหรับผู้ที่จะกลับเมืองไทย และสำหรับผู้ที่อยู่ในยุโรปเพื่อปฏิวัติ นั่นคือให้แสวงหาพรรคพวกให้มากยิ่งขึ้น

นายปรีดี พนมยงค์ พร้อมด้วย
ปริญญาดอกเตอร์อังเดรวัตต์ และประกาศนียบัตร
ชั้นสูงทางเศรษฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัย
กรุงปารีส พร้อมด้วยความคิดคือการปฏิวัติ เพื่อ
นำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ราษฎรและประเทศ
ชาติกลับมาถึงกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 2 เมษายน

2470 ส่วนทางยุโรป นายประยูร ภมรมนตรี
ได้สมัครพรรคพวกอีกหลายคน อาทิ นายทวี
บุญยกฤต นายบรรจง ศรีจรูญ นายสินธุ์
กมลนาวิน และคนอื่นๆ ซึ่งได้เป็นแต่ทาบตาม
ยังไม่ตกลงแน่ชัดประการใด

ตอนที่ 2

เศรษฐกิจภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช

การประกอบเศรษฐกิจของประเทศ
ต่างๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นขั้นๆ ในขั้นแรก
กล่าวโดยทั่วไป มีการประกอบการกสิกรรม
และการเลี้ยงสัตว์ ต่อมาก็เปลี่ยนจากระบบ
กสิกรรมและเลี้ยงสัตว์นั้นไปสู่ระบบกสิกรรม
เลี้ยงสัตว์และอุตสาหกรรม และที่สุดมีหลาย
ประเทศที่เปลี่ยนจากระบบนี้ไปสู่ระบบ
อุตสาหกรรมแต่อย่างเดียว ทั้งสามระบบนี้
ระบบที่สองคือ กสิกรรม, เลี้ยงสัตว์และ
อุตสาหกรรม นำความเจริญอย่างถาวรมาสู่
ประเทศนั้นๆ เป็นอย่างมาก ส่วนระบบ
อุตสาหกรรมแต่อย่างเดียวแม้จะประสบกับ
ความเจริญทางเศรษฐกิจแต่ก็ยังคงอยู่ภายใต้
อิทธิพลของวัตถุดิบอันต้องอาศัยประเทศอื่น
และสำหรับระบบที่ 1 คือระบบกสิกรรมและ
เลี้ยงสัตว์นั้น พิจารณาเผินๆ อาจจะเห็นว่าย่อม
จะมีความเจริญได้ เพราะวัตถุดิบอันเป็น

ผลิตผลกสิกรรมย่อมขายให้ประเทศอุตสาหกรรม
ได้ตามที่เป็นจริง ผลิตผลกสิกรรมเช่น
นั้นไม่อาจรอเวลา ยกตัวอย่างเช่น ยางพารา
เมื่อโรงงานอุตสาหกรรมผลิตวัตถุดิบจากยาง
ออกมาเต็มตลาดแล้ว ก็ย่อมจะลดการผลิตลง
และนั่นก็คือต้องลดซื้อยางดิบ พ่อค้ายางก็จะ
ขายยางได้ลดน้อยลง เพราะเจ้าของสวนยาง
หรือผู้ปลูกยางก็จะขายยางได้น้อยลง เมื่อมี
ผู้เสนอขายหลายรายและมีผู้ซื้อน้อยรายก็จะ
มีการแย่งขายราคายางก็จะต่ำลง ถ้าโรงงาน
หยุดซื้อผู้มียางก็ขายไม่ได้เลย จะเอาอย่างไร
ทำอะไร ที่ยกตัวอย่างยางนี้ย่อมจะไม่ถูกกับ
ข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิ
ราชนัก เพราะในสมัยนั้นการปลูกหรือการซื้อ
ขายยางมีน้อยเต็มที่ แต่ตัวอย่างในเรื่อง
วัตถุดิบทำนองนี้ย่อมใช้ได้สำหรับกรณีของ
ประเทศไทย ประเทศกสิกรรม

ประเทศไทยในระบอบสมบูรณาญา- สิทธิราช ราษฎรไทย 99 ใน 100 คน ประกอบการกสิกรรมคือทำนาข้าวเป็นส่วน ใหญ่ ทำไร่ ทำสวนผัก ทำสวนผลไม้ต่างๆ เลี้ยงสัตว์ จับปลา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ได้เป็นการ ประกอบการอย่างใหญ่หรือประสบความสำเร็จ รุ่งเรืองแม้ตามสมควรแก่ระยะเวลาที่ เป็นมา ผลผลิตเหล่านี้ นอกจากข้าวแล้วก็มี การซื้อการขายภายในท้องถิ่น หรือท้องถิ่น อันอยู่ใกล้เคียงกันเท่านั้น ส่วนท้องถิ่นที่อยู่ ห่างไกลกันออกไป แม้ในจังหวัดเดียวกัน ก็ไม่มีการซื้อขาย เพราะสภาพการขนส่ง ไม่อำนวยให้ และยิ่งกว่านั้นการประกอบการ กสิกรรมและการซื้อขายผลผลิตกสิกรรม เหล่านี้ต้องเผชิญกับอุปสรรคอย่างใหญ่ หลวงคือ ภาษี อากร ขนอน ซึ่งรัฐบาล สมบูรณาญาสิทธิราชบังคับให้ผู้เป็นเจ้าของ ผลผลิตหรือผู้ประกอบการกสิกรรมนั้นๆ ต้องเสีย

นอกจากการประกอบการกสิกรรม และอื่นๆ บนพื้นดินและในน้ำแล้ว ประเทศไทยซึ่งอุดมสมบูรณ์ด้วยแร่โลหะธาตุต่างๆ เช่น ดีบุก วุลแฟรม ทองคำ ฯลฯ ก็มิได้รับการเอาใจใส่ค้นคว้าหรือขุดค้นขึ้นมาใช้ให้ เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติอย่างแท้จริง แต่อย่างใด ความมั่งคั่งของประเทศไทยส่วนใหญ่จึงยังคงถูกฝังดินตลอดมา จริงอยู่มีการ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ในภาคใต้ของประเทศ อยู่บ้าง แต่ก็มียุ่่น้อยเต็มที และก็มีใช้ เป็นของคนไทย และเช่นเดียวกัน อุตสาหกรรม ป่าไม้ก็ตกอยู่ในมือชาวต่างประเทศทั้งสิ้น ส่วนการทำสวนยางนั้นแทบจะไม่รู้จักกันเลย

อุตสาหกรรมอื่นๆ กล่าวได้ว่าไม่มี ไม่มี โรงงานผลิตภัณฑ์ใดๆ นอกจากโรงสีข้าวซึ่งเป็น ของคนจีน และโรงเลื่อยจักรซึ่งไม่ใช่ของ คนไทย คนไทยส่วนมากประกอบอุตสาหกรรม ในครอบครัว เช่น ทอผ้าที่เชียงใหม่ หรือใน ภาคอีสาน หรือที่นครศรีธรรมราช ทำร่วม ทำเครื่องเงินในภาคเหนือ เหล่านี้มีใช้ เป็นอุตสาหกรรมที่จะนำไปสู่การค้าอย่างใหญ่เลย

การค้าภายในและกับนอกประเทศ อยู่ในมือของคนต่างด้าว คนไทยถูกอบรม ให้เป็นข้าราชการตั้งแต่เกิด พอเกิดออกมา พ่อหรือญาติพี่น้อง เอากระดาดดินสอใส่ ให้ในเบาะเสียแล้ว คนต่างด้าวหรือชาวต่าง ประเทศที่อยู่ในเมืองไทยและที่เป็นผู้ค้านี้ ก็คือ ชาวยุโรป ชาวจีน และอินเดีย แม้ คนไทยจะเคยรู้จักการค้าต่างประเทศมาก่อน ก็เป็นเรื่องประวัติศาสตร์ยุคกรุงศรีอยุธยา และยุคต้นแห่งกรุงรัตนโกสินทร์เท่านั้น ชาว ไทยยุคนี้ถูกอบรมให้รู้จักเคารพบนอบ รู้จัก ฝากเนื้อฝากตัวเพื่อจะได้เป็นนายเสมียน แทบทั้งสิ้น หรือไม่ อย่างดีก็เป็นลูกจ้างหรือ ลูกมือของคนต่างด้าวเหล่านั้น สภาพที่เป็น อยู่ดังนี้ ความร่ำรวยอันเกิดจากการค้าหรือ การอุตสาหกรรมก็ตกอยู่ในมือของชาวต่างชาติ เหล่านั้น ส่วนรัฐบาลคงได้แต่ภาษีขาเข้าและ ภาษีขาออกเท่านั้น

เหตุใดคนไทยจึงไม่รู้จักทำการค้า และการอุตสาหกรรม สำหรับการค้าเหตุ ข้างต้นขัดแย้งอยู่แล้ว ถ้าจะถามว่าเป็นความ ผิดของราษฎรไทยเหล่านั้นหรือ แน่นอนเขา ไม่ผิด แต่การที่คนไทยไม่รู้จักทำการค้านี้เอง ทำให้ฐานะของประเทศไทยอ่อนแอทั้งทาง

การเมืองและการเศรษฐกิจตลอดมา ถ้าเป็นความผิดก็ต้องเป็นความผิดของผู้ปกครองบริหารประเทศชาตินั้นเอง

สำหรับการอุตสาหกรรมก็เช่นเดียวกัน การอุตสาหกรรมอันจัดเป็นการประกอบอย่างใหญ่โตต้องอาศัยทุนชาวไทยโดยทั่วไปมีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ คือแบบพริมิตีฟ ในระยะครึ่งศตวรรษที่แล้วมานี้ คนไทยส่วนมากนอกนครหลวงเกือบไม่มีการเปลี่ยนแปลงในชีวิตและความเป็นอยู่เลย และโดยที่ประกอบกรกสิกรรมตามแบบพริมิตีฟ ไม่ได้ทำการค้าเอง คนไทยจึงยากจนคนแค่น จริยอยู่ โดยปรกติเราอาจกล่าวทั่วไปได้ว่า ไม่มีการอดตาย ความจริงก็มีอยู่บ้าง และโดยที่ราษฎรต้องเสียภาษีอย่างแรง ความยากจนคนแค่นนั้นก็ยิ่งทวีหนักขึ้น ราษฎรจึงไม่มีทุนเป็นเงินหรือแม่ทุนเป็นของ นอกจากวัว หรือควายสองสามตัว แห 1 ปาก เรือ 1 ลำ หรือครกช้อมข้าวเท่านั้น

ความเป็นจริงสมัยนั้นประเทศไทยมิได้อยู่ในฐานะยากจน เช่นที่ราษฎรส่วนมากซึ่งเป็นกสิกรเป็นอยู่ มีบุคคลบางประเภทที่มั่งคั่งสุขอย่างมหาศาล บุคคลเหล่านั้นคือ

1. ชาวต่างประเทศที่อยู่ในประเทศไทย และส่งทรัพย์สินของชาติไทย เช่น ข้าวไม้สัก แร่และอื่น ๆ ออกไปขายต่างประเทศ ส่วนเงินที่ขายได้นั้น เขาจะจำแนกออกไปดังนี้

ก. ลงทุนในต่างประเทศ หรือเก็บไว้ใน ต่างประเทศ

ข. ส่งเงินออกนอกประเทศ เช่น ชาวจีนซึ่งประมาณว่าปีหนึ่งๆ ส่งออกไปไม่ต่ำกว่า 20 ล้านบาท

2. เจ้าบางองค์ ที่มีทรัพย์สินมั่งคั่งมาแต่กำเนิด โดยมิต้องออกแรงงาน แม้ทุกวันนี้เราก็มองตราบอยู่ว่า ทรัพย์สินในหัวเมืองและโดยเฉพาะในนครหลวงเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าเหล่านั้นเพียงไร เท่าใดถึงกับต้องมีสำนักงานจัดการผลประโยชน์ มีเจ้าหน้าที่คอยรวบรวมเงินค่าเช่ารายได้จากทรัพย์สินเหล่านั้น สำนักเหล่านั้นเช่นสำนักงานจัดการผลประโยชน์รังสิต (กรมขุนชัยนาทฯ) สำนักงานจัดการผลประโยชน์กรมพระนครสวรรค์ฯ สำนักงานจัดการผลประโยชน์พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ สำนักงานพระคลังข้างที่และแม้สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสำนักงานกลางจัดการผลประโยชน์ของเจ้าทั่วๆ ไป สำนักงานเหล่านี้ส่วนมากเป็นที่รวบรวมเก็บดอกผลจากทุน ซึ่งทุนนี้เกิดขึ้นโดยมากมิต้องออกแรงอย่างกสิกรชาวไร่ชาวนาเลย หลักธรรมของพระพุทธเจ้ามีว่า “การศึกษาเป็นบ่อเกิดของความรู้ ความรู้เป็นบ่อเกิดของการงาน การงานเป็นบ่อเกิดของทรัพย์ และทรัพย์เป็นบ่อเกิดของความสุข” ฉะนั้นเราพอจะพิจารณาตามหลักธรรมนี้ได้ว่า บ่อเกิดของทรัพย์นั้นควรจะมาจากการงาน มิใช่มาจากการรับมรดก หรือได้มาโดยมิต้องออกแรงงาน ราษฎรสามัญกว่าจะมีทุนได้ก็ต้องออกแรงเหงื่อท่วมกาย โดยอาศัยหลักที่ว่า “พระเจ้า

แผ่นดิน” ทรัพย์สินสมบัติของชาติ จึงถูกแจกจ่ายไปยังบุคคลบางคนบางจำพวกบางคนเช่น พระบรมวงศานุวงศ์ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏยิ่งกว่านั้น บุคคลเหล่านี้เมื่อเกิดมาก็มีเงินสำหรับเลี้ยงชีพอยู่แล้ว ตามชั้นของเจ้าคือชั้นทั่วไปอย่างต่ำ 80 บาท อย่างสูง 800 บาทต่อเดือน ไม่จำเป็นต้องทำงาน และเงินนั้นก็ได้อาจมาจากภาษีอากร ที่เก็บไปจากราษฎรผู้ต้องทำงานนั่นเอง

นอกจากเจ้าบางองค์แล้ว เงินทุนก็มีอยู่ในมือขุนนางบางคน ส่วนเงินในมือราษฎรทั่วๆ ไปเป็นเงินก็จริง แต่ไม่ใช่ทุน เพราะเป็นเบี้ยต่อไส้ และเพื่อเสียภาษีอากรเท่านั้นเอง ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเจ้าเหล่านั้นและขุนนางบางคนได้ส่งเงินของตนไปไว้ในต่างประเทศเป็นจำนวนหลายร้อยล้านบาท แทนที่จะเก็บไว้ในประเทศและใช้ในการลงทุนสร้างบ้านเมือง นายแลนดอน เขียนไว้ในหนังสือชื่อ System of Taxation ว่า “มีเจ้าบางองค์ได้ลงทุนในการประกอบกิจการในต่างประเทศคือ พระเจ้าอยู่หัวอานันท์มหิตล ผู้ซึ่งพระราชบิดาของพระองค์ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณบริจาคเงินเป็นทานแก่สาธารณประโยชน์ในประเทศไทยอย่างมหาศาล กรมพระกำแพงเพชรฯ กรมพระนครสวรรค์ฯ กรมพระยาดำรงฯ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ซึ่งองค์สุดท้ายนี้ประทับอยู่ในอังกฤษตั้งแต่เยาว์วัย มาจนกระทั่งบัดนี้”

3. ยังมีบุคคลที่ร่ำรวยอีกหนึ่งคือ รัฐแต่สมัยนั้น ภายหลังจากที่ขูดเลือดเก็บภาษีจากราษฎรโดยตรงและจากอย่างอื่น ๆ มาแล้ว ก็

กันเงินส่วนหนึ่งไว้สำหรับพวกเจ้าทั้งหลาย เงินนี้เรียกในปัจจุบันนี้ว่า เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์” เหลือจากนั้นจึงจัดสรรไปใช้ในประการต่างๆ ในการปกครอง กล่าวได้ว่ามิได้มีการลงทุนเพื่อก่อให้เกิดอุตสาหกรรมอย่างใดเลย ทั้งมิได้มีการแสดงออกให้ปรากฏว่า ได้มีความคิดเพื่อจะมีการลงทุนเพื่อสร้างการอุตสาหกรรมจากบรรดวัตตุดิบที่มีอยู่ในประเทศไทยเป็นเอกอนันต์แต่อย่างใด

จึงเห็นว่า ปัญหาเรื่องทุนที่ชาติไทยจะใช้เพื่อประกอบการเศรษฐกิจ อันเป็นทางที่จะนำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประเทศชาตินั้นไม่มี เราจะโทษใคร นอกจากผู้บริหารมิได้มีความคิดหรือไม่มีความสามารถหรือไม่แสดงความสามารถออกมาเท่านั้นเอง

ข้อที่ควรพิจารณาอีกประการหนึ่งก็คือ ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชชนั้น ภาษีอากร ขนอน มีภาษีชั้นนอกแล้วก็ภาษีชั้นใน ภาษีอากรขนอนทั้งมวลที่มีอยู่ในสมัยนั้น กล่าวได้ว่า ไม่มีระบบภาษี (System of Taxation) และภาษีส่วนมาก ไม่เป็นไปตามความสามารถของผู้เสีย จึงไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสีย และไม่เป็นธรรมแก่สังคม เป็นการถูกต้องอย่างที่สุด เพราะการเก็บภาษีอากรขนอนในสมัยนั้นต้องการแต่ “เงิน” อย่างเดียว ไม่ต้องการผลอย่างอื่น อย่างที่รัฐบุรุษในปัจจุบันนี้ได้ใช้ภาษีอากรเป็นเครื่องมือสร้างความเป็นธรรมให้เกิดในสังคมแห่งชาติของตน หรือให้เกิดภาวะการจำแนกทรัพย์ที่ดีดูเหมือนว่า หลักภาษีอากรของอดัมสมิทที่ว่า “เก็บให้ได้มากและเสียค่าเก็บให้น้อย

ที่สุด” ได้รับการนิยมและนำมาใช้อย่างเต็มที่ ยิ่งกว่านั้น ถ้าเรากลับหลักการภาษีของ คอลแบร์ตที่ว่า “ถอนขนห่านให้ได้มากที่สุด และให้หนวหมู (เพราะห่านร้อง) น้อยที่สุด” และนำมาปรับแก้กรณีการเก็บภาษีของ รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราช ก็เป็นการ ถูกต้องอีกเหมือนกัน แต่ทว่าแม้ราษฎรไทย จะรู้สึกเรื่องภาระอันหนักของภาษีอากรใน สมัยนั้นสักเท่าใด และอยากจะร้อง แต่ก็ร้อง ไม่ออกเพราะถูกปิดปากไม่ให้ร้อง แต่อย่างไร ก็ตาม เมื่อถึงจุดสุดท้ายที่ราษฎรจะตายด้วย ประการหนึ่งประการใด คือแบกภาระภาษี อากรจนตาย หรือตายเพราะรับโทษทัณฑ์ ราษฎรก็ได้เลือกเอาในทางที่จะตายโดยการ รับโทษทัณฑ์ คือร้อง ร้องฎีกาโดยหลักการที่ ต้องการจะให้ได้เงินมากนั่นเอง ภาษีอากร ของรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราช จึงเป็นภาษี อากรมากประเภทและแต่ละประเภทก็ได้เงิน น้อย กล่าวได้ว่า เป็นภาษีที่จุกจิกอย่างที่สุด และโดยที่ประเทศไทยเป็นประเทศกสิกรรม ที่ดินและพืชผลกสิกรรมจึงกลายเป็น เครื่องกำหนดการเสียภาษีอากร เช่น อากร สมพัตรสร เก็บจากกสิกรผู้ปลูกต้นไม้ล้มลุก อากรส่วนใหญ่เก็บจากกสิกรผู้ทำสวน ราษฎรผู้ปลูกต้นตาลตะโหนด ปลูกยาสูบ ทำสวนจากทำไร่อ้อย ทำนาเกลือ ฯลฯ ต้อง เสียภาษีอากรค่าต้นตาลตะโหนด ค่าต้น ยาสูบ ค่าสวนยาง ค่าไร่อ้อย และค่านาเกลือ ฯลฯ ไม่มีพืชผลใดที่จะหลุดพ้นไม่ต้อง เสียภาษีอากรไปได้ โดยเฉพาะกสิกร ชาวนาต้องเสียค่านาซึ่งเก็บตามชั้นของนา

นาเอก นาโท นาตรี นาจัตวา นาเบ็ญจ นาโคคู นาฟางลอย ราษฎรผู้มีที่ดินต้อง เสียภาษีที่ดิน ราษฎรผู้มีเรือไม่ว่าเล็กหรือ ใหญ่ต้องเสียภาษีเรือ ราษฎรผู้มีสัตว์ พาหนะแม้ที่ใช้ทำนา ต้องเสียค่าธรรมเนียม ทำตัวรูปพรรณสัตว์

เมื่อราษฎรผลิตหรือทำผลกสิกรรม หรืออื่นใดออกมาได้ เมื่อจะขนย้ายเคลื่อนที่ พืชผลเหล่านั้น จากแหล่งกำเนิดไปขายยัง ท้องที่อื่นก็ต้องเสียภาษีอากรขนอน ตัวอย่าง ที่ข้าพเจ้ายังจำได้ก็คือ เมื่อยังเยาว์วัยอยู่ ผู้ปกครองได้นำมะพร้าว ปลาเค็ม จาก บ้านแหลมตลุมพุกอำเภopakพนังไปยังตลาด อำเภopakพนัง และไปขายที่อำเภomeung ซึ่งอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชเดียวกันนั้น ต้องเสียภาษีอากรหรือขนอนสิ่งเหล่านี้ทั้งสิ้น จึงจะนำเคลื่อนที่ไปได้

แต่ร้ายที่สุดก็คือภาษีหัว (Poll Tax หรือ Head Tax) คือ รัชชูปการ กับ เงิน ศึกษาลี รัชชูปการ กับ เงินศึกษาลี รัชชูปการในเขตต์กรุงเทพฯ เก็บหัวหนึ่ง 6 บาท นอกกรุงเทพฯ หัวหนึ่ง 4 บาท ศึกษาลีหัวหนึ่ง 2 บาท ทั้งนี้ต่อ 1 ปี เจ้าพระยาพระเสด็จฯ เขียนไว้ในหนังสือชื่อ “พลเมืองดี” บทที่ว่า “นายเมือง เป็นหนี้ แผ่นดิน” ว่า

นายเมือง (ถามคนทำสวน) “วันนี้แก จะไปไหน ไม่ทำงานดอกหรือ”

คนทำสวน “วันนี้ผมต้องหยุดประเดี๋ย เพราะต้องเอาเงินไปเสียค่าราชการ”

นายเมือง “เสียให้ใคร และทำไมจึง ต้องเสียล่ะ”

คนทำสวน “ก็เสียให้แก่นายอำเภอ นะ
ซี ถึงปีใหม่ผมต้องไปเสียทุกปี”

และยังกล่าวต่อไปว่า ถ้าไม่ไปเสียจะ
ต้องถูกปรับหรือถูกเกาะตัวไปทำงานโยธา
เมื่อนายเมืองถามนายมันผู้เป็นลุง นายมัน
ก็อธิบายให้ฟังว่า ที่ต้องเสียภาษีหัวนี้ก็เพราะ
ราษฎรเป็นหนี้แผ่นดินอยู่ และคนที่ เป็นหนี้
แผ่นดินนั้นต้องเสียภาษีหัวนี้ทุกคน อันที่จริง
คำว่า รัชชูปการนั้น ชื่อก็บอกอยู่แล้วว่า พระ
เจ้าแผ่นดินทรงอุปการะ (แก่ราษฎร) ราษฎร
ผู้เป็นหนี้ค่าอุปการะนั้นต้องเสียค่าอุปการะ
ชำระหนี้ตอบแทนและถ้าจะแปลอีกนัยหนึ่งว่า
ราษฎรเป็นผู้อุปการะพระเจ้าแผ่นดิน ก็คงจะ
ไม่ผิด

ไม่ต้องสงสัยเลย ภาษีหัวหรือรัชชูปการ
เงินศึกษาพลีนี้เป็นภาษีที่อยู่ดีธรรมที่สุด
เพราะทุกคนไม่ว่ายากดีมีจนต้องเสียภาษีนี้
เท่ากัน ถ้าพระยาดำมีเงินปีละ 10,000 บาท
เมื่อเสียภาษีหัวนี้แล้วจะมีเงินเหลืออยู่ 9,992
บาท ส่วนราษฎรเขี้ยวปีหนึ่งทำนา ถ้าโชคดี
ฝนไม่แล้งหรือน้ำไม่ท่วม ภายหลังเก็บเกี่ยว
แล้วขายข้าวได้เงิน 100 บาท เสียภาษีหัว
8 บาท เหลือเงิน 92 บาท พอดีวัวออกลูกมา
อีก 2 ตัวต้องไปเสียค่าทำตัวรูปพรรณอีก 4
บาท เหลือ 88 บาท เสียค่านาอีก 12 บาท
เหลือ 76 บาท ลองคิดดูว่าถ้าครอบครัวของ
พระยาดำมี 10 คน ครอบครัวของนายเขี้ยวมี
10 คน ครอบครัวทั้งสองนี้จะมีชีวิตและความ
เป็นอยู่ต่างกันอย่างไรร ครอบครัวนายเขี้ยวก็
ต้องเก็บผักพินเก็บหอยเก็บปูตามหนองน้ำ
และท้องนามากิน ไม่มีหวังได้ลิ้มหมูเนื้อแดง
อย่างครอบครัวพระยาดำ และถ้าเมียนาย

เขี้ยวเกิดอยากได้ผ้าม่วงขึ้นมาสักผืนหนึ่ง
ก็เห็นจะต้องทะเลาะกับนายเขี้ยวโดยแน่นอน
เว้นแต่ นายเขี้ยวจะเป็นราษฎรภายใต้ เป็ดโค็ด
กอลเวอร์เมนต์อย่าง ที่เรียกกันในทุกวันนี้ ชีวิต
ของราษฎรที่เป็นอยู่อย่างนี้ เป็นชีวิตแบบ
พริมิตีฟ เป็นชีวิตในระบอบสมบูรณาญาสิทธิ
ราชซึ่งมีคำว่า เจ้า กับ ข้า ราษฎรทั่วไปได้
ประสบกับภาวะภาษีอากรนี้อย่างทารุณโหด
ร้าย หลายครั้งที่ข้าพเจ้าได้ประสบมา เมื่อ
พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องออกไปทำการยึดทรัพย์
ขายทอดตลาด เพื่อเอาเงินชำระค่าภาษีอากร
ราษฎรต้องหลบหนีอพยพครอบครัว วัวควาย
ลูกเมียเข้าป่าไป ภาษีอื่น ๆ ยังมีอีกแต่ที่น่าจะ
มีและก็ไม่มียกมืออยู่มาก เช่น ภาษีมรดก ซึ่ง
นักการคลังและรัฐบุรุษในนานาประเทศเห็น
ว่าเป็นภาษีที่จะนำความเป็นธรรมมาสู่สังคมได้
เพราะเป็นภาษีที่เก็บจากทรัพย์สินของผู้ตาย
เมื่อจะตกไปถึงมือทายาท หรือภาษีการรับ
มรดกซึ่งเก็บแก่ทรัพย์สินที่ตกไปถึงมือของ
ทายาทแล้ว หากจะมีภาษีนี้ในเวลานั้น
ก็คงจะไม่มีประโยชน์ หรือเก็บไม่ได้เลย
ถ้าเก็บให้ได้เงินก็ต้องเก็บจากเจ้าหรือชาว
ต่างประเทศเท่านั้น

สุนทรภู่กล่าวไว้ในนิราศของเขาว่า
“มาถึงโรงภาษีมั่งตังค์ ได้ไผ่หนึ่งแจ่มแจ้งด้วย
แสงเทียน ไว่หางเปี้ยเมียสาวชาวสล้าง เป็น
จินตต่างเมืองมาไม่พาเหียร แต่ความรู้สิ่งไร
ไม่ได้เรียน ยังพากเพียรเป็นได้ถึงใหญ่โต” นี้
คือพฤติการณ์ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช
จริงอยู่แม้พฤติการณ์เช่นนี้จะได้ถูกยกเลิกไป
เสียบ้าง แต่ก็ยังคงมีอยู่ไม่น้อยในระยะหลัง
ของระบอบนั้นนั่นเอง คือ มีวิธีการให้เงิน

ผูกขาดภาษีไปจัดเก็บเอาเงิน โดยเสียค่า
ภาษีที่ผูกขาดนั้นให้แก่เจ้าขุนมูลนายแล้วจึง
จะไปเข้าคลังอีกต่อหนึ่ง จึงทำให้เงินเจ้าภาษี
ร่ำรวย เจ้าขุนมูลนายร่ำรวย ส่วนรัฐบาล
ได้เงินน้อย สำหรับราษฎรนั้นก็กลายเป็น
เครื่องมือให้เงินเจ้าภาษีและบริวารข่มขู่รีด
เอาเงิน

**รายได้ รายจ่ายของ
รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชมีดังนี้**

ปี	รายได้	รายจ่าย
2472-2473	107,117,934	170,102,488
2473-2474	96,323,219	96,304,915
2474-2475	78,948,233	87,482,123

ตัวเลขรายได้รายจ่ายแสดงให้เห็นผล
ในการที่รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชได้บริหาร
และปล่อยให้ระบอบการเศรษฐกิจของชาติ
ดำเนินไปโดยเสรี อันมีหลักปล่อยให้ทำไป
ปล่อยให้ผ่านไป หลักนี้ใช้แก่ราษฎรไทย
ผู้ประกอบการกิจกรรมแบบพหุมีตีฟซึ่งไม่ถูก
ต้องนัก เพราะหลักนั้นควรใช้แก่ระบอบการ
เศรษฐกิจที่มีการประกอบการอุตสาหกรรม
อย่างใหญ่มากกว่า แต่ก็ไม่มีหลักอื่นที่จะนำ
มาปรับแก้พฤติการณ์ที่กสิกรไทยประสบอยู่ใน
เวลานั้นได้มีอยู่หลักเดียวคือหลัก “*ยถากรรม*”

เท่านั้น และหลักนี้ไม่มีประเทศใดในโลกที่ใช้
อยู่ นอกจากในประเทศหรือชุมชนอันอยู่ภายใต้การปกครองของชาติอื่น และก็เกือบไม่มี
เช่นเดียวกัน เพราะดินแดนเหล่านั้นได้รับการบำรุงส่งเสริมแล้วแทบทั้งสิ้น เช่น ชาว
อินโดจีน หรือสิงคโปร์ มลายู หลักยถากรรมนี้
นอกจากใช้แก่ราษฎรไทยแล้ว ก็มีใช้อยู่ใน
ชุมชนในใจกลางทวีปอาฟริกาในยุคนั้นเท่านั้น
ประเทศไทยนอกจากไม่มีเอกราชใน
ทางเศรษฐกิจตั้งกล่าวแล้ว เอกราชอื่นๆ เช่น
เอกราชทางการศาลก็ไม่มี เพราะในสมัย
สมบูรณาญาสิทธิราชนั้น ยังมีศาลกงสุล หรือ
ศาลต่างประเทศอยู่ และข้อใหญ่ใจความคือ
บรรดาสัญญาทางพระราชไมตรี การค้าขาย
และการเดินเรือซึ่งรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราช
ได้ทำไว้กับนานาประเทศนั้น เป็นสัญญาที่
ผูกมัดประเทศไทยอย่างหนาแน่น ประเทศชาติ
และราษฎรไทยถูกผูกมัดด้วยสัญญา เพราะ
การกระทำของรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราช
ให้มีสภาพไม่ต่างอะไรกับคนง่อยเปลี้ยเสีย
แขนและเสียขาทั้งสิ้น อีกนัยหนึ่ง ก็คือ
ประเทศไทยอยู่ในฐานะกึ่งเมืองขึ้น นั่นเอง
ทั้งเมื่อเวลาล่วงเลยมานานเท่านาน รัฐบาล
สมบูรณาญาสิทธิราชก็ไม่แก้ไขหรือไม่สามารถ
แก้ไขสัญญาเหล่านั้นเพื่อให้ประเทศชาติ
ได้มาซึ่งเอกราชและอธิปไตยที่แท้จริงอย่าง
สมบูรณ์ได้

ตอนที่ 3

คำสารภาพของรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราช

ตั้งแต่เริ่มปี 2472 เป็นต้นมา สภาพการทางเศรษฐกิจของโลก ซึ่งเคยเจริญรุ่งเรือง และเจริญรุ่งเรืองจนถึงขีดสุด ก็เริ่มมีความโน้มเอียงไปในทางต่ำลง ตกต่ำลงทุกๆ นาที จนกระทั่งเริ่มปี 2475 การตกต่ำของเศรษฐกิจนั้นก็เริ่มมีความปั่นป่วนเกิดขึ้น และทวียิ่งขึ้นตามระยะเวลา อันที่จริงการตกต่ำและปั่นป่วนของเศรษฐกิจนี้มีโซ่มีครังนี้ เป็นครั้งแรก แต่ได้มีและได้เกิดขึ้นมานานแล้ว ถ้าสถานการณ์ของโลกเป็นปรกติ ไม่มีการสงครามอย่างรุนแรง เช่นมหาสงครามโลกแล้ว นักเศรษฐศาสตร์มีชื่อหลายนายได้ให้ระยะเวลาที่ความปั่นป่วนของเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นไว้ต่างๆ กัน แต่ระยะเวลานี้ก็ไม่ห่างกันนัก และอย่างน้อยที่สุดได้กำหนดไว้ 10 ปี ประเทศต่างๆ ที่รัฐบาลใส่ใจในการเศรษฐกิจของชาติ ต่างก็ได้มีแผนการณ์ต่างๆ ในการดำเนินการเศรษฐกิจให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และระยะเวลา เมื่อความตกต่ำและปั่นป่วนของเศรษฐกิจเกิดขึ้นก็หาทางแก้ไขได้โดยสะดวกและรวดเร็ว อย่างเช่นในสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศกสิกรรมและอุตสาหกรรม แม้ในขั้นต้นประชาชนและชาติได้ประสบเศรษฐกิจอันร้ายแรงนี้ก็ตาม แต่เมื่อมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีใหม่ และแฟรงคลิน ดี. โรสเวลท์

ได้รับเลือกนั้น ด้วยความสามารถทั้งในทางเศรษฐกิจและการเมืองของรัฐบาลผู้นี้ ได้นำชาติอเมริกาให้พ้นภัยพิบัติและไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้อย่างรวดเร็วที่สุด

สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ภายใต้รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราช ได้เป็นมาอย่างไรนั้น ได้กล่าวมาแล้วในตอนก่อน และจะเห็นว่ารัฐบาลไม่ได้เตรียมตัวในอันที่จะเผชิญกับสถานการณ์อันจะเกิดขึ้น ไม่ได้เตรียมที่จะเผชิญกับเศรษฐกิจ และยิ่งกว่านั้นก็คือ ไม่ได้บอกกล่าวแก่ราษฎรไทยให้เตรียมตัวที่จะเผชิญกับภัยอันตรายอันเกิดจากเศรษฐกิจนั้นอีกด้วย เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำและความปั่นป่วนเกิดขึ้น ผลที่ราษฎรไทยผู้เป็นกสิกรได้รับก็คือ การรู้สึกในขั้นต้นว่า **ข้าวยากหมากแพง** นี่เป็นคำสามัญที่ราษฎรไทยใช้พูดกัน แต่อันแท้จริง ข้าวมิได้หายากหมากแพงก็มีได้แพง ความเป็นจริงกลับตรงข้าม กล่าวคือ ราษฎรมีข้าวมีหมากมีปลูและผลิตผลกสิกรรมเป็นจำนวนมากมาย และขายไม่ได้บางส่วน จนวาระที่สุดก็คือ **ขายไม่ได้เลย ราษฎรจนอย่างที่สุด ไม่มีเงิน เงินไปไหนเสียหมด บัดนี้เงินไม่ได้ทำหน้าที่ของมันทุกประการแล้ว เงินทำหน้าที่อย่างเดียว คือ เป็นสิ่งสำหรับเก็บและ**

ใครเล่าเป็นผู้เก็บ ผู้ที่เก็บเงินในเวลานี้ก็คือ นายทุน ซึ่งเป็นคนต่างประเทศที่แสวงหาและขายทรัพย์สินสมบัติของประเทศไทยเพื่อความร่ำรวยของตน โดยปราศจากการตัดทอนขีดขวางจากรัฐบาล และอีกพวกหนึ่งก็คือเจ้าหรือขุนนางซึ่งมีเงินมากเงินในมือราษฎรทั่วๆ ไปเกือบไม่มี และที่มีอยู่ก็จำต้องถูกบังคับให้เสียภาษีอากรนานาชนิดดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สภาพการณ์ที่เป็นอยู่นี้ ย่อมนำความยากจนข้นแค้นมาสู่ประชาราษฎรอย่างหนักที่สุด ลักษณะอาการของคนที่กำลังจะจมน้ำตายมีฉันใด ลักษณะอาการของราษฎรไทยส่วนมากในขณะนี้ก็มีอยู่เป็นฉันนั้น รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิเมื่อประสบสภาวะเช่นนี้ เข้าก็ตะลึงงัน ไม่อาจเรียกเก็บภาษีอากรต่างๆ ที่ตั้งขึ้นไว้ก่อนแล้วให้มีรายได้พอแก่งบประมาณแผ่นดินและเมื่อภาษีอากรเก่าเก็บไม่ได้เงิน ไม่พอ รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชก็เริ่มตั้งภาษีอากรขึ้นใหม่ จะเป็นธรรมเนียมแก่ผู้เสียหรือไม่ก็ช่าง ขอให้ได้เงินก็แล้วกัน ราษฎรผู้เสียจะเหลือแต่หนังหุ้มกระดูกหรือตายไม่ใช่สิ่งที่จะต้องคำนึงถึง

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยต้องประสบอยู่ขณะนั้น เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลมีความรู้สึกที่จะต้องหาสาเหตุการตกต่ำและปั่นป่วน และคิดที่จะหาทางแก้ไขต่อไป ถ้ารัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชมิได้คำนึงว่า การตกต่ำและปั่นป่วนของเศรษฐกิจอันนำความทุกข์เข็ญอย่างสาหัสมาสู่ประชาราษฎรจะทำให้ราษฎรคิดปฏิวัติ อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อรูปการปกครองและสิทธิของเจ้าหรือขุนนาง

แล้ว รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชก็มีทางคิดอยู่ทางเดียว คือ หารายได้ให้พอแก่งบประมาณแผ่นดิน รัฐบาลได้จ้างชาวต่างประเทศเข้ามาสำรวจเศรษฐกิจ 2 ครั้ง คือ ครั้งแรก เซอร์เอ็ดเวิร์ด คูก เข้ามาสำรวจและให้คำแนะนำแก่รัฐบาลว่า **ข้าราชการของรัฐบาลมีมากมายนัก และเกินไป ควรปลดออกเสียบ้าง เพื่อตัดทอนรายจ่ายงบประมาณ** และในครั้งต่อมา รัฐบาลได้จ้างโปรเฟสเซอร์ คาร์ล ซี ชิม เมอร์แมน เข้ามาสำรวจ เมื่อ พ.ศ. 2473 นายชิมเมอร์แมนได้สำรวจแล้วทำรายงานสมุดเล่มใหญ่ เสนอต่อรัฐบาล รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชพิจารณารายงานของนายชิมเมอร์แมนแล้วพอใจในคำรายงานที่ว่า **“ความเป็นอยู่ของราษฎรไทยยังดีกว่าความเป็นอยู่ของราษฎรในประเทศอื่นๆ ในเอเชียหลายประเทศนัก”** แต่รัฐบาลลืมนึกไปกระมังว่า ราษฎรส่วนมากในประเทศต่างๆ ในเอเชีย นั้น นอกจากจีนและญี่ปุ่นแล้ว ก็เป็นข้าของฝรั่งอยู่ทั้งนั้น ดูช่างจะมีความรู้สึกที่จะปล่อยให้ราษฎรไทยเป็นข้าเช่นนั้นด้วย

ต่อมารัฐบาลได้ให้กรมพระกำแพงเพชรฯ เสด็จไปดูภาวะเศรษฐกิจการค้าและตลาดในประเทศและดินแดนต่างๆ ในเอเชีย คือ ประเทศจีน อินโดจีน อินเดีย มลายู การเดินทางของเจ้านายพระองค์นี้ปรากฏว่าได้ใช้จ่ายเงินแผ่นดินไปมากมาย แต่ผลของงานที่ได้นั้นก็คือรายงานที่ว่า **“ประเทศอื่นๆ เหล่านั้นอยู่ในอาการหนักกว่าประเทศไทยเสียอีก”** และยิ่งปรากฏต่อไปอีกว่า เจ้านายพระองค์นี้ได้ทรงถ่ายและ

ฉายภาพยนตร์เกี่ยวกับการเดินทางของ พระองค์แทบทั้งสิ้น เป็นการท่องเที่ยวเพื่อ หาความสนุกสนานเพลิดเพลิน ราษฎรไทย ไม่ได้รับอะไรเลยจากการนี้ ยิ่งกว่านั้นขณะที่ ประเทศและราษฎรกำลังตกถลึงไปในความ หายนะ เจ้าพระองค์นี้ได้ซื้อรถจักรดีเซล 13 คันในราคาที่แพงเกินสมควร และไม่เหมาะ แก่สถานการณ์

เมื่ออังกฤษออกจากมาตราทองคำในเดือนกันยายน 2474 ราษฎรไทยต้องได้รับ ผลกระทบกระเทือนจากเศรษฐกิจหนักยิ่งขึ้น กว่าเก่าอีก รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราช ได้พยายามหาทางออกและพยายามหลีกเลี่ยงผลร้ายอันนี้ จึงได้ประกาศออกจาก มาตราทองคำเมื่อ 11 พฤษภาคม 2475 ด้วย และแก้ไขพระราชบัญญัติเงินตราพุทธศักราช 2471 คำแถลงการณ์ของรัฐบาลสมบูรณา ญาสิทธิราช ที่ได้ออกมาเกี่ยวกับเรื่องนี้ พิจารณาเห็นได้ว่า เสมือนหนึ่งคำสารภาพ ฉบับที่ 1 คำแถลงการณ์นั้นมีว่า

“รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัวได้ตกลงออกจากมาตราทองคำและ กำหนดค่าของเงินตราตามปอนด์สเตอร์ลิงก์ ในอัตรา เมื่อเงินตราทั้งสองอยู่ในมาตรา ทองคำ คือ 11 บาทต่อปอนด์

เหตุที่บังคับให้วินิจฉัยเช่นนี้ คือ โภคกิจของประเทศ รายได้ของประเทศ สยามเกิดจากกิจกรรมแทบทั้งสิ้น ราคาสินค้า ได้ตกต่ำอย่างมากมาย แต่ค่าใช้จ่ายในการ ทำให้บังเกิดผลและการส่งจำหน่ายมิได้ลดลง ตามส่วน จึงกระทำให้เกิดภาวะแก่ชาวนา และลูกหนี้ซึ่งจะเกินกว่าที่ทนได้

รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัวมิได้หลงไปว่า การเปลี่ยนราคาเงิน เป็นการแก้โศกกิจตกต่ำได้อย่างถาวรและ สมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ดี เหตุการณ์ตั้งแต่เดือน กันยายนที่ล่วงมาเมื่อประเทศอังกฤษออก จากมาตราทองคำแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ราคาบาทโดยอัตราทองคำที่สูงอยู่นั้นเป็น เหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่กระทำให้รายได้ของ ชาวนาตกต่ำลงอีก สถิติต่อไปนี้แสดงว่าการ ค่าของประเทศสยาม คือ ทั้งสินค้าขาออก และสินค้าขาเข้า กระทำติดต่อดูโดยมากกับ ประเทศที่ใช้เงินตราอันมีค่าเป็นไปตาม ราคาสเตอร์ลิงก์

การค้ากับต่างประเทศ ที่ใช้เงินตรา	ยอดรวม	สินค้าขาเข้า	สินค้าขาออก
ตามสเตอร์ลิงก์	52.1%	43.3%	56.1%
ตามมาตราทองคำ	20.2%	28.0%	13.8%
ตามมาตราเงิน	27.5%	24.3%	30.1%

นอกจากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วนี้ราคา เงินตราเป็นปัจจัยในพฤติการณ์ที่เป็นอยู่บัดนี้ อย่างเดียว ซึ่งรัฐบาลจัดทำได้ทันที ส่วน ปัจจัยอื่นๆ นั้นอยู่นอกอำนาจของรัฐบาลที่จะ บังคับไปถึงได้ หรือมีฉะนั้นจะเปลี่ยนแปลง ได้ก็ด้วยวิธีการซึ่งถ้าจัดทำต้องใช้เวลานาน

รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัวรู้สึกว่าการเปลี่ยนราคาเงินตรากระทบ กระเทือนบุคคลทั่วทุกชั้นต่างกันไป แต่ใน ที่สุดความเจริญแห่งผู้ประกอบการงาน ทำการค้าและพวกเจ้าหนี้ และความมั่นคงใน การเงินของรัฐบาลเองย่อมจะได้รับผล อัน

เนื่องจากความเจริญมั่งคั่งของผู้ก่อกำเนิด
สินค้า

ในการทำงานงบประมาณประจำปีให้
เข้าสู่ดุลยภาพ รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวจำเป็นต้องดำเนินนโยบาย
ตัดทอนรายจ่ายอย่างเข้มงวด และทั้งออก
พระราชบัญญัติเก็บภาษีอย่างใหม่ๆ การ
เปลี่ยนใช้มาตราใหม่จะกระทบกระเทือน
งบประมาณเป็นส่วนน้อยเพราะรายจ่ายทาง
ต่างประเทศได้ตั้งตามราคาทองคำเดิม”

การกระทำของรัฐบาลสมบูรณาญา
สิทธิราช ปรากฏชัดเจนอยู่ในคำแถลงการณ์
นั้นแล้ว และมีได้มีอะไรอีก นอกจากได้
ดำเนินการตั้งภาษี เพิ่มภาระภาษีขึ้นใหม่ให้แก่
ราษฎร โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือข้าราชการ
ผู้ซึ่งมีรายได้ประจำเป็นรายเดือน และใน
สถานการณ์เช่นนั้นนับว่า เป็นผู้มียาได้ดีกว่า
คนอื่น แต่ไม่ใช่ดีในความหมายทั่วๆ ไปที่
เข้าใจกัน คือเป็นแต่อยู่ในฐานะขัดสนจนน้อยกว่า
ราษฎรผู้มียาได้ไม่ประจำ เช่น กสิกร
เป็นอาทิ

ภายหลังที่ได้ออกกฎหมายภาษี
เงินเดือน เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2475 แล้ว
รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราช ก็ได้ออกประกาศ
อธิบายความประสงค์ของรัฐบาลให้ทราบว่

“ความจำเป็นที่ต้องมีภาษีขึ้น คง
จะสังเกตเห็นกันแล้วว่าระหว่างนี้รัฐบาลได้
ออกกฎหมายภาษีอากรหลายฉบับ รวมทั้ง
พระราชบัญญัติภาษีเงินเดือนด้วย การที่รัฐ
บาลได้ขึ้นอัตราภาษีหรือจัดเก็บภาษีอากร
ใหม่บางอย่างเช่นนี้ ก็ด้วยความมุ่งหมายจะ
เก็บเงินมาชดเชยจำนวนเงินในประเภทต่างๆ

ที่ลดน้อยลง ให้งบประมาณสู่ดุลยภาพ แม้รัฐ
บาลได้พยายามตัดทอนรายจ่ายลงอย่าง
มากที่สุดแล้ว ฐานะการเงินของประเทศก็ยัง
ไม่ปลอดภัย ด้วยระหว่างปีที่แล้วมารายได้
ลดน้อยลงเป็นลำดับ ประกอบกับเหตุการณ์
อันพึงคาดคะเนได้ว่า จำนวนเงินรายได้ใน
ระหว่างปีนี้จะยังจะลดลงอีก เช่น การเงิน
ฝืดเคืองและสินค้าสำคัญบางอย่างมีราคาและ
จำนวนลดลง รัฐบาลจึงต้องตกอยู่ในความ
จำเป็นต้องขึ้นภาษี และจัดเก็บภาษีใหม่
บางอย่างเช่นภาษีเงินเดือนนี้ เหมือนอย่าง
ประเทศเจริญแล้วได้จัดแก่”

นี่ก็เป็นคำสารภาพฉบับที่ 2 ของ
รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราช และคำที่รัฐบาล
ได้แถลงในตอนท้ายว่า “เหมือนอย่างประเทศ
เจริญแล้วได้จัดแก่” นั้น เป็นการถูกต้องตาม
สถานะของประเทศไทยแล้วหรือ เปล่าเลย
ถ้าประเทศที่เจริญแล้วนั้นเป็นประเทศอังกฤษ
หรือสหรัฐอเมริกา หรือฝรั่งเศส หรืออื่นใด
ในยุโรปแล้วก็เป็นการผิด ความเจริญของ
ประเทศไทยในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช
ที่จะเรียกหรือนับได้นั้น ก็คือความเจริญของ
ราษฎรไทยในด้านวัฒนธรรมหรือภูมิธรรม
เท่านั้นหาใช่ความเจริญในด้านเศรษฐกิจ
อย่างประเทศที่เจริญแล้วทั้งหลายไม่ แต่
คำแถลงรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชนั้น เป็น
คำแถลงเพื่อปลอบใจประชาราษฎรเท่านั้น
เป็นทางออกของรัฐบาลที่จะต้องออกเพราะ
รัฐบาลไม่มีทางใดแล้วที่จะหาเงินมาให้พอ
แก่รายจ่ายของตน

ภายหลังที่ได้ออกกฎหมายเก็บภาษี
เงินเดือนแล้ว สถานการณ์เศรษฐกิจ และ

ฐานะการคลังของรัฐบาลก็ไม่มีที่ท่าว่าจะกระเตื้องขึ้นกว่าเก่าอย่างไร ตรงข้ามผลของภาษีเงินเดือนนี้ ได้ก่อความยากจนคนแค้นให้แก่ข้าราชการยิ่งขึ้นกว่าเก่า และราษฎรไทยก็ยิ่งได้รับความยากจนคนแค้นแสนสาหัสยิ่งขึ้นๆ ชาวสวนต้องทิ้งนา ทิ้งสวน ความยากเข็ญของราษฎรไทยในวาระนี้มีสุดที่จะกล่าวได้

ในวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๔๗๕ รัฐบาลได้ออกประกาศแก่ประชาราษฎร เรื่องความอึดอัดฝืดเคือง ว่า

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แก่ประชาชนทั้งปวงได้ทราบทั่วกัน ด้วยได้ทรงรับฎีการาชฎาทูลเกล้าถวายมาแต่ที่ต่าง ๆ หลายฉบับ กราบบังคมทูลร้องทุกข์ถึงความอึดอัดฝืดเคืองซึ่งเกิดขึ้นแต่ปีหลังมาจนปีนี้เป็นเหตุให้ขัดสนทรัพย์ ทำมาหาได้ไม่พอเลี้ยงชีพและเสียภาษีอากรไม่สะดวกเหมือนแต่ก่อน พวกกันขอให้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนด้วยประการต่างๆ เช่น ขอให้ทบทวนภาษีอากร เป็นต้น กล่าวตามความคิดเห็นของผู้ถวายฎีกาเป็นอันมาก เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงทราบความตามฎีกาก็ส่งสารด้วยทรงทราบตระหนักอยู่แล้วว่า ความลำบากของประชาชนมีอยู่แพร่หลาย จึงมีพระราชประสงค์ใครจะให้ทราบความตามจริงทั่วกันว่า บุคคลที่รับความลำบากในเวลานี้ ไม่เฉพาะแต่พวกราษฎรที่ถวายฎีกาเท่านั้น ถึงที่เป็นคฤหบดีและพ่อค้าตลอดจนข้าราชการและเจ้านาย ก็ได้รับความลำบากด้วยกันทั้งนั้น เพราะ

มูลเหตุแห่งความอึดอัดฝืดเคืองครั้งนี้มิได้เกิด ขึ้นในพระราชอาณาเขต อันพึงจะป้องกันได้ด้วยพระบรมเดชานุภาพ หรือรัฐบาลนโยบายของรัฐบาล เหตุเกิดขึ้นในประเทศอื่น ๆ ก่อนแล้วลามมาโดยลำดับจนถึงประเทศนี้ ความเดือดร้อนมีแก่ชาวประเทศอื่น ๆ ก็อย่างเดียวกัน แต่ประเทศของเรานี้ยังเบากว่าประเทศอื่นอยู่โดยมาก ด้วยเป็นอึดอัดขัดสนไม่ถึงต้องอดอยากมากเหมือนเขา ถึงกระนั้นความลำบากก็กระเทือนถึงบ้านเมืองด้วยกันทุกประเทศ เพราะเมื่อประชาชนยากจนลงเงินภาษีอากรที่รัฐบาลเคยเก็บเฉลี่ยจากคนทั้งปวงมาใช้ในการปกครองบ้านเมือง ก็ได้น้อยลงไม่พอแก่การตั้งแต่ก่อน ว่าเฉพาะประเทศเราเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ เงินภาษีอากรและผลประโยชน์แผ่นดินเก็บได้กว่าเก้าสิบล้านบาท ใน พ.ศ. ๒๔๗๔ จำนวนเงินเก็บได้ตกต่ำลงกว่าสิบล้านบาท มาถึง พ.ศ. ๒๔๗๕ ประมาณจำนวนเงินจะตกลงไปอีกสักยี่สิบล้านบาท รวมเงินแผ่นดินตกต่ำลงในสองปีนี้ถึงสามสิบล้านบาท ก็เป็นเหตุให้เกิดความลำบากแก่รัฐบาลเป็นอย่างมาก

ถ้าจะสงเคราะห์ราษฎรด้วยการเลิกภาษีอากรเงินแผ่นดินก็จะยิ่งขาดมากไปเหมือนตัดกำลังที่จะปกครองราษฎรให้อยู่เย็นเป็นสุขให้อ่อนหนักลงไป อาจจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ราษฎรยิ่งกว่าที่ต้องเสียภาษีอากรเสียอีก ฐานะการเงินแผ่นดินที่เป็นอยู่ในบัดนี้ ถึงจะไม่ลดภาษีอากรลงเลยรัฐบาลก็จะต้องขอความช่วยเหลือเงินจากทางอื่นมาชดใช้ให้พอจำนวนเงินที่ขาด มิฉะนั้นก็จะเกิดภัยพิบัติถึงบ้านเมืองด้วย เมื่อความ

จำเป็นมืออยู่อย่างนี้ จึงต้องโปรดฯให้ตัดเงิน
รายจ่ายราชการลง ด้วยเลิกทบวงการและลด
จำนวนข้าราชการ ตัดรายจ่ายทางเงินเดือน
และค่าใช้จ่ายให้น้อยลง เพียงเท่านั้นก็ยังไม่พอ
ชดใช้เงินที่ขาดถึงต้องตั้งภาษีอากรขึ้นใหม่
อีกหลายอย่าง แต่ภาษีอากรต่างๆ ที่ตั้งขึ้น
ใหม่คราวนี้คิดเก็บเฉลี่ยในบุคคลจำพวกอื่น
อันเป็นชั้นผู้มีทรัพย์พอจะเสียได้เป็นพื้น
แม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็สู้สละเงิน
ซึ่งเคยได้สำหรับใช้สอยส่วนพระองค์ ออก
ช่วยราชการแผ่นดินส่วนใหญ่ และยอมให้
เก็บภาษีทรัพย์สินส่วนพระองค์อันต้องพิกัด
เหมือนประชาชนทั้งปวง แต่ราษฎรทั้งหลาย
นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้โปรดฯ
ให้ผ่อนผันมิให้ต้องลำบากมากขึ้นด้วยภาษี
อากรที่ตั้งขึ้นใหม่ดังกล่าวมาแล้ว ว่าโดยย่อ
ครั้งนี้เป็นเวลาที่เขาวยามทุกจำพวกนับ
แต่พระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ลงไปถึงราษฎรพลเมือง จะต้องช่วยกันรักษา
บ้านเมืองให้พ้นอันตรายด้วยโรคภัยเกิด
วิปริตทั่วทั้งโลก จำต้องยอมทนความลำบาก
ด้วยกันไปชั่วคราว และหวังใจด้วยกันว่าจะ
พ้นความอึดอัดขัดสนได้ในไม่ช้า นาน ด้วย
ชาวประเทศอื่นๆ ก็เดือดร้อนในเรื่องนี้เหมือน
กับเรา รัฐบาลต่างๆ ประเทศก็พากันร้อนใจ
และคิดแก้ไขอยู่ด้วยกันทั้งนั้น หากเป็นการ
ใหญ่หลวงด้วยความอึดอัดเกี่ยวเนื่องถึงกัน
ไปหมด ประเทศหนึ่งประเทศใดจะแก้ไข
แต่โดยลำพังไม่ไหว จึงยังปรึกษาหารือกัน
ช้อยู่ ส่วนประเทศของเราก็ต้องอนุโลมตาม
ถึงกระนั้นการอย่างไรซึ่งทรงสามารถจะ
บรรเทาความเดือดร้อนได้ พระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวก็ได้โปรดฯให้จัดการนั้น ๆ
ดังเช่นให้ลดค่านาเรียกน้อยลงกว่าแต่ก่อน
และลดราคาเงินบาทให้ราษฎรซื้อขายได้ผล
ประโยชน์มากขึ้นเป็นต้นการอย่างไรที่รัฐบาล
จะพึงกระทำเพื่อบรรเทาความลำบากได้ก็ยัง
จะทำต่อไป ในส่วนประชาชนก็อาจจะช่วยรัฐ
บาลได้ด้วยอุตุสำหรับประกอบกิจการให้เกิด
โภคทรัพย์ยิ่งขึ้น และพยายามสงวนทรัพย์สิน
ซึ่งมีอยู่ อย่าใช้จ่ายให้เปลืองไปเสียในการ
ที่ไม่เป็นประโยชน์ ก็จะบรรเทาความลำบาก
ลงได้ ส่วนการเสียภาษีอากรนั้นก็ควรพยายาม
ตั้งใจช่วยรัฐบาลโดยเต็มใจตามความสามารถ
เพื่อจะได้เป็นกำลังสำหรับรัฐบาลปกครอง
บ้านเมือง และคิดการแก้ไขเหตุร้ายต่างๆ
ให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข ถ้าหากรัฐบาล
ไว้ทุกข์และรายได้แล้ว ก็ยอมไม่สามารถ
จะดำเนินการใดๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชน
ได้ ขอให้ประชาชนทั้งหลายเห็นแก่บ้านเมือง
เป็นสำคัญจงทั่วกัน

ประกาศมา ณ วันที่ 2 มิถุนายน
พุทธศักราช 2475 เป็นปีที่ 8 ในรัชกาล
ปัจจุบัน”

ประกาศฉบับนี้ มีข้อความชัดเจน
อยู่ทุกๆ ตัวอักษรแล้ว การกระทำของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ตัดทอน
รายได้จากงบประมาณแผ่นดินสำหรับใช้จ่าย
ส่วนพระองค์นั้น นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณ
แก่ประชาราษฎรอย่างที่สุด ทั้งได้ทรงรับความ
ทุกข์ยากเช่นเดียวกับประชาราษฎรทั้งปวง
แต่อันที่จริงข้อความอื่นๆ ในคำประกาศนี้
เป็นคำสารภาพ และเป็นคำสารภาพฉบับที่ 3
ของรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราช และเป็น

โบว์ดำยิ่งกว่าบรรดาโบว์ดำทั้งหลายที่ได้มีมาแล้วจนถึงปีนี้

รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชได้โยนความรับผิดชอบในสถานการณ์ที่เป็นอยู่นี้ไปให้แก่ชาติอื่นๆ และเป็นการยอมรับนโยบาย “ยถากรรม” ว่าเป็นนโยบายที่รัฐบาลได้ใช้ในการบริหารประเทศชาติและประชากรราษฎร

อย่างไรก็ตามประกาศฉบับนี้ ราษฎรผู้ที่ไม่รู้เรื่องราวอะไร ก็ถือว่าเป็นเสมือนหนึ่งไอศถที่ทำความชุ่มชื้นชั่วคราวหนึ่งให้แก่ตน แต่แล้วความชุ่มชื้นนั้นก็อันตรธานไป ความ

ทุกข์ยากความคั่นแค้นเชิงใจได้เข้ามาแทนที่ตามเดิม และทวีหนักขึ้น หนักขึ้น แม้จะปราศจากภัยอันตรายอื่นๆ เช่น โจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย พยาธิภัยต่างๆ ก็ตามเกิด แต่เมื่อเศรษฐกิจเกะกิ่น และกำลังคร่ำชีวิตประชากรราษฎร ไปสู่ความตายอยู่ทุกวาระแห่งลมหายใจเข้าออกอยู่เช่นนี้แล้ว อะไรเล่าที่จะช่วยชีวิตของบรรดาประชากรราษฎรไทยไว้ได้ เมื่อรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชก็ไม่สามารถที่จะช่วยได้



เมื่อถูกจับ ผู้หญิงบางคนมีความอับอาย, บางคนร้องบอกตำรวจ, บางคนสาบาน, บางคนกัดตอ, แต่ที่แย่มากที่สุดได้แก่ผู้หญิงที่หัวเราะออกมา

(ของเก่า)

โอ้ว! เสรีภาพ! ไม่ทราบว่ ก็ครั้งที่หนมาแล้วที่มีการประกอบอาชญากรรมในนามของเจ้า!
คำพูดประโยคสุดท้ายก่อนผู้พูดจะถูกประหารชีวิตด้วยกิโยติน

มาตามจินน์ โรลด์ (ค.ศ.1754-1793)

จงมอบเสรีภาพแก่ข้า! เพื่อที่ว่าจะได้รู้, ได้คิด, ได้มีความเชื่อมั่น, และได้เปล่งเสียงออกมาอย่างเสรีตามแต่มนธรรมของตนจะนำไป เสรีภาพดังกล่าวนี้ขอให้ให้มีเหนือเสรีภาพทั้งหลาย!

มิลตัน (ค.ศ.1608-1674)

ความบกพร่องผิดพลาดทั้งหลายทั้งปวงของประชาธิปไตยจะสามารถแก้ไขเยียวยาได้ก็แต่โดยการให้ความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

อัลเฟรด ฮีสมิธ (ค.ศ.1873-1944) นักการเมืองอเมริกัน

สถาบันธนาคารต่างๆ นั้นเป็นอันตรายยิ่ง เสียกว่ากองทัพประจำการเป็นไหนๆ

โรมาส เจฟเฟอร์สัน (ค.ศ.1743-1826) ประธานาธิบดีคนที่สามของสหรัฐอเมริกา

เมื่อคนเราได้รับความเชื่อถือจากสาธารณชนแล้ว เขาก็สมควรจะถือว่าตนเป็นสมบัติของสาธารณชน

โรมาส เจฟเฟอร์สัน

อำนาจโน้มเอียงไปสู่ทุจริตคอร์รัปชัน อำนาจสิทธิขาดที่ปราศจากขอบเขตย่อมทุจริตคอร์รัปชันอย่างปราศจากขอบเขต

ลอร์ด แอ็คตัน (ค.ศ.1834-1902)

“นายหมึก” ราบราม

ท่านปริตีกับศาลปกครอง*

โดย "ดร.โกศิน พลกุล"



นายปริตี พนมยงค์ มอบครุฑวิทยฐานะให้แก่
จอมพล ป.พิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
และการเมือง ปี พ.ศ.2482

บทนำ

ท่านปริตี (นายปริตี พนมยงค์) เกิดเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2443 ณ บ้านริมคลองเมืองฝางเหนือ ตำบลท่าवासูกรี อำเภอรุ่งเก่า (อำเภอพระนครศรีอยุธยา) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นบุตรคนที่สองจากจำนวนพี่น้องทั้งหมด 8 คนของนายเสียงและนางลูกจันทน์ ซึ่งมีอาชีพทำนา ท่านปริตีเริ่มเรียนหนังสือครั้งแรกเมื่ออายุ 5 ขวบ จบชั้นมัธยมปีที่ 6 จากโรงเรียนตัวอย่างมลทลกรุงเก่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แล้วไปศึกษาต่อที่โรงเรียนสวนกุหลาบอีก 6 เดือน จึงลาออกเพื่อกลับไปช่วยบิดาทำนาใน พ.ศ.2460 ได้เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม และสอบไล่วิชากฎหมายชั้นเนติบัณฑิต ได้

* บทความนี้เป็นกรสรุปย่อจากบทความเรื่องท่านปริตีกับศาลปกครอง ซึ่งจะลงพิมพ์ในวารสารวิชาการศาลปกครอง ปีที่ 1 เล่มที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2544

** รองประธานศาลปกครองสูงสุด

เมื่อ พ.ศ.2462 ขณะมีอายุได้ 19 ปี และ
ในระหว่าง พ.ศ.2463-2469 ได้รับทุน
นักเรียนหลวงของกระทรวงยุติธรรมไป
ศึกษาวิชากฎหมาย ณ ประเทศฝรั่งเศส
จนได้รับปริญญาแห่งรัฐเป็น “นิติศาสตร์
ดุษฎีบัณฑิต” (Docteur en Droit) และ
ได้รับประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง
ทางเศรษฐศาสตร์การเมือง (Diplome
d'Etudes Superieures d' Ecomomie
Politique) จากมหาวิทยาลัยปารีส

อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาที่ประเทศ
ฝรั่งเศสนี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการวาง
รากฐานการศึกษาวิชากฎหมายปกครองและ
แนวคิดของท่านปรีดีเกี่ยวกับการจัดตั้งศาล
ปกครองในเวลาต่อมา อันเป็นการสานต่อ
พระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระจุล
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในเรื่อง
สถาบันที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน (Council of
State) ซึ่งได้ทรงริเริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ.2417

หลังจากจบการศึกษาจากประเทศ
ฝรั่งเศสเมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2470
ท่านเริ่มรับราชการในตำแหน่งผู้พิพากษา
ชั้น 6 กระทรวงยุติธรรม ในระหว่างที่ทำงาน
อยู่ที่กระทรวงยุติธรรม ท่านได้รวบรวม
กฎหมายไทยซึ่งอยู่ในสภาพกระจัดกระจาย
ให้มารวมเป็นเล่มเดียวใช้ชื่อว่า “**ประชุม
กฎหมายไทย**” ต่อมาได้เข้าทำงานในตำแหน่ง
เลขานุการกรมร่างกฎหมาย (พ.ศ.2470)
และในปีเดียวกันนี้ได้เป็นผู้สอนกฎหมาย ณ
โรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม โดย

สอนวิชาห้างหุ้นส่วน บริษัท และสมาคม
ท่านได้รับแต่งตั้งเป็นรองอำมาตย์เอกหลวง
ประดิษฐ์มนูธรรม (พ.ศ.2471) และเลื่อน
เป็นอำมาตย์ตรีในปีต่อมา ใน พ.ศ.2474 ท่าน
ได้สอนวิชากฎหมายระหว่างประเทศแผนก
คดีเมืองและวิชากฎหมายปกครอง ซึ่งนับ
เป็นผู้สอนคนแรก ลูกศิษย์ของท่านในช่วง
นั้นได้แก่ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายจิตติ
ติงศภัทิย์ นายดิเรก ชัยนาม นายเสริม
วิจิฉัยกุล นายเสวต เปี่ยมพงษ์สานต์ นาย
ไพโรจน์ ชัยนาม นายจินดา ชัยรัตน์ และ
นายประยูร กาญจนดุล เป็นต้น¹

เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475
ท่านปรีดีได้ร่วมกับข้าราชการ ทหารและ
พลเรือนในนามของ “คณะราษฎร” ทำการ
เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบ
สมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง
เป็นประมุข มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมาย
สูงสุด ท่านเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากในการ
จัดวางรูปแบบการปกครองระบอบใหม่ และ
เนื่องจากเป็นคนไทยคนแรกที่สำเร็จดุษฎี
บัณฑิตทางกฎหมายจากมหาวิทยาลัยปารีส
ประเทศฝรั่งเศส ท่านจึงให้ความสำคัญกับ
งานด้านนิติบัญญัติและการปกครองเป็นพิเศษ
นอกจากจะเป็นผู้ร่างแถลงการณ์ในการ
เปลี่ยนแปลงการปกครอง และผู้ร่างพระราช
บัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม
ชั่วคราว เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2475
แล้ว ท่านยังเป็นผู้หนึ่งที่ร่างรัฐธรรมนูญแห่ง

¹ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ “ประชุมกฎหมายมหาชนและเอกชนของปรีดี พนมยงค์”, 2526, หน้า 77-79

ราชอาณาจักรสยามที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2475 ซึ่งใช้เป็นบรรทัดฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และยังเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.2476 ที่มีเนื้อหาจัดรูปแบบการปกครองออกเป็นสามส่วน ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น² และพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ.2476 รวมทั้งผลักดันให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อเป็นองค์กรที่ปรึกษากฎหมายของรัฐบาลและให้มีหน้าที่พิจารณาตีปกรองด้วย

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ท่านปรีดีได้ดำรงตำแหน่งสำคัญๆ เช่น เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (คนแรก) กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เป็นผู้ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการราษฎรให้เป็นผู้ร่างหลักการเศรษฐกิจประจำชาติ (เค้าโครงเศรษฐกิจ) ในทางการเมืองท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในระหว่างสงครามโลก ครั้งที่ 2 ท่านได้ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นหัวหน้าขบวนการ “เสรีไทย” เพื่อรักษาเอกราชและอธิปไตยของประเทศ เป็นรัฐบุรุษอาวุโสและดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีถึง 3 ครั้ง แต่

เป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ ในช่วงปลายเดือน มีนาคม พ.ศ.2489 ถึงปลายเดือนสิงหาคม พ.ศ.2489 ต่อมาเกิดรัฐประหารซึ่งส่งผลกระทบต่อท่านปรีดีอย่างรุนแรงเป็นเหตุให้ท่านต้องลี้ภัยการเมืองไปพำนักอยู่ที่ประเทศจีน และใน พ.ศ.2513 ได้ย้ายไปพำนักอยู่ ณ ประเทศฝรั่งเศส จนกระทั่งถึงแก่อสัญกรรม เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2526

การวางรากฐานการศึกษากฎหมายปกครองและการจัดตั้งศาลปกครอง

หากจะกล่าวว่า ท่านปรีดีผู้วางรากฐานการศึกษากฎหมายปกครองและการจัดตั้งศาลปกครองของไทยก็คงจะไม่เกินความเป็นจริง เพราะท่านได้แสดงวิสัยทัศน์ในเรื่องดังกล่าวและดำเนินการต่างๆ เพื่อนำความคิดนั้นมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นผู้บรรยายวิชากฎหมายปกครองหรือเป็นผู้ผลักดันให้จัดตั้งองค์กรที่คณะกรรมการกฤษฎีกาโดยให้มีอำนาจชี้ขาดข้อพิพาททางปกครอง ซึ่งทั้งสองบทบาทนี้มีความเชื่อมโยงและเกี่ยวพันกัน

บทบาทของผู้วางรากฐานการศึกษากฎหมายปกครอง เริ่มจากการที่โรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรมเปิดสอนวิชากฎหมายปกครองเมื่อ พ.ศ.2474 ท่านปรีดีได้เป็นผู้จัดทำคำอธิบายกฎหมายปกครอง

² คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสืองานฉลอง 100 ปีชาตกาล รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 145/2541, คือวิญญูณณเสรี ปรีดี พนมยงค์ จัดพิมพ์เนื่องในวาระครบรอบ 100 ปี รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ 11 พฤษภาคม 2543, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543, หน้า 17.

และบรรยายวิชานี้เป็นคนแรก ท่านกำหนด
เค้าโครงการสอน โดยอธิบายถึงหลักการแบ่ง
อำนาจอธิปไตย หลักการบริหารราชการ
หลักการกระทำทางปกครอง รวมทั้งลักษณะ
ของคดีปกครอง ซึ่งการสอนลักษณะเช่นนี้
เป็นการนำเอาแนวคิดกฎหมายปกครองของ
ประเทศฝรั่งเศสมาใช้ และในการ
บรรยายยังแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดในเรื่อง
“ศาลปกครอง” ของท่านที่ต้องการให้ราษฎร
สามารถตรวจสอบฝ่ายปกครองได้ และมี
สิทธิในทางการเมืองเท่าเทียมกับข้าราชการ
อย่างแท้จริง³ และเมื่อได้มีการจัดตั้ง
มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองใน
พ.ศ.2477 ท่านปรีดีในฐานะผู้ประศาสน์การ
เป็นผู้วางหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัย
วิชากฎหมายปกครองได้รับการบรรจุเป็น
วิชาบังคับในหลักสูตรภาคที่ 6 ของชั้น
ปริญญาตรี และเมื่อได้มีการจัดตั้งแผนกวิชา
นิติศาสตร์ขึ้นในคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย วิชากฎหมายปกครองก็ถูกจัด
เข้าเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรวิชานิติศาสตร์
ด้วย ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและ
เอกชนได้เปิดสอนวิชากฎหมายมหาชนเพิ่ม
มากขึ้น

กล่าวกันว่า วิชากฎหมายปกครองนี้
เป็นวิชาที่สร้างชื่อเสียงให้ท่านปรีดีเป็นอย่างมาก
ทั้งนี้ เพราะสาระของวิชาเป็นส่วนหนึ่ง
ของวิชากฎหมายมหาชนที่อธิบายถึงหลัก

การแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยอันเป็นหัวใจ
ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่ง
ท่านปรีดีต้องอาศัยความกล้าหาญและความ
มุ่งมั่นทางการเมืองเป็นอย่างมากที่รับหน้าที่
สอนวิชานี้ เพราะขณะนั้นประเทศไทยยัง
ปกครองอยู่ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์⁴
การสอนวิชากฎหมายปกครองดังกล่าวจึง
เป็นการวางรากฐานการศึกษาและพัฒนา
ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายมหาชนและคดี
ปกครองให้เจริญงอกงามและสร้างนัก
กฎหมายมหาชนรุ่นใหม่ ซึ่งท่านเหล่านั้นได้
มีบทบาทสำคัญต่อการจัดตั้งศาลปกครองใน
เวลาต่อมา

จุดเริ่มต้นของศาลปกครองนั้นเริ่ม
จากการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวทรงตราพระราชบัญญัติเคาน์ซิลออฟ
สเตตคือ ที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เมื่อวันที่
14 มิถุนายน พ.ศ.2417 โดยกำหนดให้
“เคาน์ซิลออฟสเตต” (Council of State)
หรือ “สถาบันที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน”
ประกอบด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน
เป็น “เพรสซิเดนท” (President) และ
“เคาน์ซิลเลอร์ออฟสเตต” (Councillors of
State) จำนวน 10-20 คน มีอำนาจหน้าที่
สองประการ คือ เป็นที่ปรึกษาในการบริหาร
ราชการแผ่นดินและการร่างกฎหมาย กับ
พิจารณาเรื่องที่ราษฎรได้รับความเดือดร้อน⁵
ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวตรงกับสถาบันที่

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 24.

⁴ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, อ้างแล้ว 1, หน้า 79.

⁵ สำนักวิจัยและวิชาการสำนักงานศาลปกครอง, “ความเป็นมาของศาลปกครอง”, วารสารวิชาการศาลปกครอง
(ปีที่ 1 เล่มที่ 1), พ.ศ.2544

เรียกว่าสภาแห่งรัฐ (Conseil d'Etat หรือ Council of State) ในประเทศฝรั่งเศสและในอีกหลายประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law เช่น เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก อิตาลี กรีซ อียิปต์ ตุรกี โคลัมเบีย เป็นต้น อำนาจหน้าที่ส่วนหนึ่งของ “สถาบันที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน” ก็คือ ภารกิจของศาลปกครอง⁶ แต่เนื่องจากข้าราชการไทยในสมัยนั้นยังไม่มีความรู้และความเข้าใจในหน้าที่และวัตถุประสงค์อย่างแท้จริงของ “สถาบันที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน” การดำเนินงานของคณะที่ปรึกษาราชการแผ่นดินยังไม่เป็นไปตามพระราชประสงค์จึงทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปลี่ยนมาใช้วิธีทำงานด้วยพระองค์เองเมื่อทรงเห็นว่ามิชอบปกครองอย่างไรก็จะมีพระราชหัตถเลขา และพระราชดำริไปยังเสนาบดีโดยตรง จนกระทั่ง ร.ศ.113 (พ.ศ. 2437) ได้โปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติเคาน์ซิลออฟสเตต จ.ศ.1236 (พ.ศ. 2417) และตราพระราชบัญญัติรัฐมนตรีสภา ร.ศ.113 (พ.ศ.2437) ขึ้น ซึ่งยังคงมีอำนาจหน้าที่แบบเดิม เพียงแต่จำนวนและบุคคลแตกต่างกันไปจากเดิม ส่วนการร้องทุกข์เรื่องในกระทรวงหรือที่เรียกว่าคดีปกครองยังคงให้ว่ากล่าวในกระทรวงนั้นๆ เช่นเดิม⁷ จึงอาจกล่าวได้ว่าการวางรากฐานศาลปกครองใน

ประเทศไทยได้เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ.2417 ในรูปของสถาบันที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน

ท่านปริติเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมีศาลปกครองแยกจากศาลยุติธรรมด้วยดังปรากฏในข้อความเบื้องต้นของคำอธิบายกฎหมายปกครองว่า “...เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเข้าทำสัญญาในกิจการเพื่อสาธารณประโยชน์ (เช่น การตัดถนน สร้างสะพาน) หรือสั่งให้ส่งของที่ต้องการเหล่านี้ ฝ่ายตุลาการ มีอาชญาฟ้องต่อศาลยุติธรรมในเรื่องหน้าที่อันเกิดมีแก่ตนจากสัญญานั้นๆ เพื่อจะวินิจฉัยคดีเหล่านี้ จึงได้มีศาลปกครองขึ้น ประกอบด้วยผู้พิพากษาซึ่งไม่เป็นตุลาการในศาลยุติธรรม แต่เป็นตุลาการของฝ่ายปกครอง ดังนี้จึงเป็นฝ่ายปกครองมิใช่ฝ่ายตุลาการที่จะวินิจฉัยการอันฝ่ายปกครองกระทำไปและถ้าคำพิพากษาของศาลปกครองบังคับให้ฝ่ายปกครองกระทำการใดๆ แล้ว ก็เท่ากับฝ่ายปกครองได้รับคำสั่งจากตนเองและมีใช้จากฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

อนึ่ง กฎหมายปกครองอนุญาตให้บุคคลผู้มีส่วนได้เสียร้องขอให้เพิกถอนคำสั่งบางอย่างของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้ คำสั่งเพิกถอนนี้มีแต่ศาลปกครองเท่านั้นที่จะสั่งได้ศาลยุติธรรมไม่มีอำนาจจะสั่งได้เลย...”⁸ แนวคิดดังกล่าวถือเป็นจุดเริ่มต้นของการวาง

⁶ อักษรารท จุฬารัตน, “สารจากประธานศาลปกครองสูงสุด”, วารสารวิชาการศาลปกครอง (ปีที่ 1 เล่มที่ 1), พ.ศ.2544 หน้า 2

⁷ สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง, “ความเป็นมาของศาลปกครอง”, พ.ศ.2544, หน้า 8.

⁸ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, “อ้างแล้ว 1 หน้า 146.

รากฐานและพัฒนาความคิดที่จะจัดตั้งศาลปกครองเป็นศาลอีกระบบหนึ่งแยกจากระบบศาลยุติธรรม

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 รัฐบาลในขณะนั้นโดยดำริของท่านปรีดี ประสงค์ให้มีการจัดองค์กรที่มีหน้าที่เป็นทั้งที่ปรึกษากฎหมายของรัฐบาลและเป็นองค์กรชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชนตามรูปแบบของ “สถาบันที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน” ในสมัยรัชกาลที่ 5 ท่านปรีดีจึงเป็นผู้ริเริ่มให้มีการร่างกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยกำหนดแนวคิดและหลักการให้พระสารสาสน์ประพันธ์เป็นผู้ร่างโดยปรึกษาหารือกับนายอาร์กียองที่ปรึกษารมร่างกฎหมาย โดยยกฐานะของกรมร่างกฎหมายเป็น “คณะกรรมการกฤษฎีกา” เพื่อทำหน้าที่ร่างกฎหมาย เป็นที่ปรึกษากฎหมายแผ่นดิน และทำหน้าที่ “ศาลปกครอง” เพื่อชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างรัฐบาลกับเอกชนอีกด้วย⁹ ซึ่งปรากฏแนวคิดและหลักการดังกล่าวจากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 39/2476 (วิสามัญ) วันพุธที่ 6 ธันวาคม 2476 ดังนี้

“หลวงประดิษฐมนูธรรมแถลงว่าเรื่องคณะกรรมการกฤษฎีกานี้เป็นเรื่องค้างมาตั้งแต่รัฐบาลที่ได้ตั้งขึ้นภายหลังพระราชทานรัฐธรรมนูญแล้วว่า เราจะยกฐานะของกรมร่างกฎหมายให้มีสภาพเป็นศาลปกครอง

อย่างที่เขาได้กระทำมาแล้วหลายประเทศ ความคิดอันนั้นมาภายหลังนี้เราก็ได้กลับมาใช้อีกในเวลาปัจจุบันนี้ คือ เรามีประสงค์อยากให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง ให้มีหน้าที่จัดทำร่างกฎหมายสำหรับหน้าที่อื่นๆ ทั่วไปจะให้มีความพิจารณาพิพากษาคดีปกครอง ข้อนี้เป็นปัญหาสำคัญอยู่ อะไรที่เราเรียกว่า คดีปกครอง เวลานี้เรายังไม่มีกฎหมายวางไว้ เราเพียงแต่ทำเช่นนี้ให้เป็นรูปขึ้นว่า ถ้ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นคดีปกครองที่จะให้ว่ากล่าวทางคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกาก็มีหน้าที่ต่อไป ถ้ายังไม่มีกฎหมาย คณะกรรมการกฤษฎีกาก็ทำหน้าที่จัดทำร่างกฎหมาย หน้าที่พิจารณาคดีปกครองจะทำเมื่อมีกฎหมายอีกอันหนึ่ง ตลอดจนวิธีการพิจารณาที่ศาลปกครอง ที่เราใช้ว่าคณะกรรมการกฤษฎีกานี้ก็เพราะสัญญาทางพระราชไมตรีวางอำนาจศาล ถ้าเราเรียกศาลปกครองแล้วอาจเปิดช่องให้เขามีหนทางเกี่ยวข้องได้แต่ความจริงถึงแม้ว่าจะเรียกตรงๆ ก็เกี่ยวข้องไม่ได้ แต่เพื่อป้องกันไม่เปิดโอกาสให้เขายื่นมือเข้ามา เราจึงให้นามว่า “คณะกรรมการกฤษฎีกา” วิธีนี้เราประสงค์อยากให้ราษฎรได้รับความยุติธรรมจริงๆ ถ้าคำสั่งการปกครองเป็นคำสั่งผิดแล้ว มีหนทางร้องเรียนไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ญี่ปุ่น อังกฤษ และเยอรมันเขากันคือ เขาไม่เกรงขามอันใด ทำผิดแล้วยอมรับผิด

⁹ คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือระลึกงานฉลอง 100 ปี รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 145/2541, คือ วิทยุญาณเสรี ปรีดี พนมยงค์, 2543, หน้า 24

นอกจากนั้น มีรายละเอียดที่ว่า ควรมีการกรรมากรชนิดใดบ้าง และผู้ที่จะต้องเป็นกรรมากรนั้น จะมีคุณสมบัติอย่างไร.....”¹⁰

เนื่องจากสภาพการเมืองระหว่างประเทศในขณะนั้นยังไม่อำนวยดังที่ท่านปรินตีได้แถลงต่อสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้นท่านจึงได้เสนอให้จัดตั้งองค์กรใหม่ใช้ชื่อว่า “คณะกรรมการกฤษฎีกา” แทนที่จะเป็น “ศาลปกครอง” เพื่อทำหน้าที่วางรากฐานและพัฒนาคติปกครองไปพลางก่อน จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา พุทธศักราช 2476 กำหนดให้มีคณะกรรมการกฤษฎีกาที่มีอำนาจหน้าที่และโครงสร้างเช่นเดียวกับ “สถาบันที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน” และสภาแห่งรัฐ” (Conseil d’Etat) ของประเทศฝรั่งเศส คณะกรรมการกฤษฎีกานี้ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการ มีผู้ทรงคุณวุฒิและเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นกรรมการ คณะกรรมการกฤษฎีกาแบ่งกรรมการออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 กรรมการกฤษฎีกามีหน้าที่จัดทำร่างกฎหมายรับปรึกษาให้ความเห็นในทางกฎหมายแก่ทบวงการเมืองของรัฐบาล และมีอำนาจพิจารณาคติปกครอง และประเภทที่ 2 กรรมการร่างกฎหมายมีหน้าที่จัดทำร่างกฎหมายและรับปรึกษาให้ความเห็นในทางกฎหมายแก่ทบวงการเมืองของรัฐบาล แต่ในความเป็นจริงคณะกรรมการกฤษฎีกามีได้

ปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาคติปกครองแต่อย่างใด เพราะพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวกำหนดให้ต้องมีการตรากฎหมายเพื่อกำหนดว่าอะไรเป็นคติปกครองและกำหนดวิธีพิจารณาคติปกครองเสียก่อน

ในส่วนการเตรียมการร่างกฎหมายเพื่อให้คณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นศาลปกครองนั้นได้มีการร่างกฎหมายว่าด้วยอำนาจของคณะกรรมการกฤษฎีกาและกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคติปกครองเสร็จตั้งแต่วันที่ 10 กันยายน พ.ศ.2478 แต่ก็มีได้มีการตรากฎหมายดังกล่าว ภายหลังจากนั้น ได้มีความพยายามในการตรากฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาพิพากษาคติปกครองและการจัดตั้งศาลปกครองอยู่หลายครั้งแต่ก็ไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ ดังนั้น ความประสงค์ของท่านปรินตีที่ต้องการให้มีคณะกรรมการกฤษฎีกาทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคติปกครองจึงไม่สัมฤทธิ์ผล

ความสำเร็จในการจัดตั้งศาลปกครอง

แม้แนวคิดของท่านปรินตี ที่ต้องการให้มีการจัดตั้งศาลปกครองแยกออกจากศาลยุติธรรมที่เรียกว่าระบบ “ศาลคู่” ในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ.2476 ไม่อาจสำเร็จลุล่วงไปด้วยเหตุปัจจัยต่างๆ ก็ตาม แต่ต่อมาก็ได้รับการยอมรับโดยรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.2517 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ได้บัญญัติให้มีศาล

¹⁰ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 39/2476 (วิสามัญ) วันพุธที่ 6 ธันวาคม 2476, หน้า 784-785 อ้างในสำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง, “ความเป็นมาของศาลปกครอง”, วารสารวิชาการศาลปกครอง, พ.ศ.2544, หน้า 8-9.

ปกครองขึ้น และได้มีการตราพระราชบัญญัติ 5 ฉบับ เพื่อบริหารจัดการตั้งศาลปกครอง คือพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ.2518 พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.2521 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518 (พระราชบัญญัติ 2 ฉบับหลังได้ถูกยกเลิกและประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับใหม่โดยมิได้บัญญัติเรื่องศาลปกครองไว้)

ต่อมาแทนที่จะดำเนินการออกกฎหมายเพื่อให้คณะกรรมการกฤษฎีกาทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีปกครองตามเจตนารมณ์ตั้งแต่เริ่มแรก ได้มีการตราพระราชบัญญัติเรื่องราร้องทุกข์ พ.ศ.2492 ขึ้นโดยจัดตั้งคณะกรรมการเรื่องราร้องทุกข์สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อคณะกรรมการเรื่องราร้องทุกข์ได้วินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์แล้ว จะต้องแจ้งนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป ระบบร้องทุกข์ตามกฎหมายเรื่องราร้องทุกข์ พ.ศ.2492 ที่กล่าวมาไม่ประสบความสำเร็จดังวัตถุประสงค์ เพราะการพิจารณาใช้หลักกฎหมายแพ่งจนเกินไป มีความล่าช้าในการพิจารณา ขาดการวางระบบการพิจารณาที่ถูกต้อง และบางครั้งนายกรัฐมนตรีก็เก็บเรื่องที่คณะกรรมการเสนอขึ้นมา

จนกระทั่งใน พ.ศ.2522 ด้วยวิสัยทัศน์ที่ยาวไกลของศาสตราจารย์ ดร.อมร จันทรมบูรณ์ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและโดยการสนับสนุนของศาสตราจารย์ ดร.สมภพ โหตระกิตย์ รองนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น จึงได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติเรื่องราร้องทุกข์ พ.ศ.2492 และปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกาเสียใหม่ โดยรวมคณะกรรมการกฤษฎีกาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา พุทธศักราช 2476 และคณะกรรมการเรื่องราร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติเรื่องราร้องทุกข์ พ.ศ.2492 เข้าด้วยกันเป็นพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ.2522 และจัดตั้ง “คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์” ซึ่งเป็นคณะกรรมการกฤษฎีกาประเภทหนึ่ง ขึ้นมาทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาททางปกครองเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนเสียหายของประชาชนที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ระบบดังกล่าวเป็นการนำเอารูปแบบองค์กรและวิธีพิจารณาแบบ “ศาลปกครอง” มาใช้เป็นองค์กรกลั่นกรองงานแต่อำนาจสั่งการยังเป็นของหัวหน้าฝ่ายบริหารอยู่ หรือที่เรียกกันว่าองค์กรกึ่งตุลาการ การดำเนินการดังกล่าวเป็นประโยชน์มากในขณะที่มีการจัดตั้งศาลปกครองของไทยยังไม่พร้อม¹¹ ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างหลักกฎหมายปกครองและพัฒนา

¹¹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “125 ปี Council of State สถาบันที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน” วารสารกฎหมายปกครอง (เล่ม 18 ตอน 3), 2542, หน้า 38

สถาบันร้องทุกข์ไปสู่การจัดตั้งศาลปกครองต่อไปตามแนวทางของท่านปรีดีที่มีมาตั้งแต่ พ.ศ.2476

นับตั้งแต่ พ.ศ.2522 เป็นต้นมา รัฐบาลในแต่ละสมัยได้พยายามเสนอกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งศาลปกครองซึ่งเป็นศาลปกครองในระบบ “ศาลเดี่ยว” ทั้งสิ้น แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ ต่อมาใน พ.ศ.2532 กระทรวงยุติธรรมได้เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง พ.ศ. ตามระบบ “ศาลเดี่ยว” เช่นเดิม ต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งมี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2532 ไม่รับหลักการร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวและมอบให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเข้าไปพิจารณาปรับปรุงคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ให้เป็นศาลปกครองที่สมบูรณ์ต่อไป

แม้รัฐบาลในสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จะได้ตัดสินใจเลือกแนวทางการจัดตั้งศาลปกครองในระบบ “ศาลคู่” ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญก็ตาม แต่จุดเชื่อมต่อที่สำคัญก็คือหากนโยบายของรัฐบาลต่อๆ มาไม่มีความต่อเนื่องและไม่มีความตื่นตัวในทางวิชาการที่จะทำให้สาธารณชนได้ทราบข้อมูลที่ถูกต้องแล้ว ก็อาจต้องรอศาลปกครองต่อไปอย่างไม่มีกำหนด

ใน พ.ศ.2535 ได้เกิดการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปทางการเมืองขึ้นและในส่วนของศาลปกครองก็ได้มีความตื่นตัวทั้งจากนักกฎหมาย นักวิชาการทั่วไป ฝ่ายรัฐบาลและ

ฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจครั้งสำคัญของรัฐบาลที่จะกำหนดทิศทางของศาลปกครองว่าจะป็นรูปแบบใด นับเป็นช่วงสำคัญที่สุดที่นำไปสู่ความสำเร็จของการจัดตั้งศาลปกครองรัฐบาลในช่วงนั้นซึ่งมีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายที่จะพัฒนาบุคลากร และกระบวนการวินิจฉัยเรื่องราวร้องทุกข์ ตลอดจนเตรียมปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้พร้อมเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งศาลปกครองให้ทันภายใน 4 ปี ซึ่งได้มีการยกร่างกฎหมายที่สำคัญ 3 ฉบับ คือ กฎหมายจัดตั้งศาลปกครองในระบบ “ศาลคู่” โดยกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับผิดชอบงานธุรการของศาลปกครอง ร่างกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และร่างกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ จนกระทั่งใน พ.ศ.2538 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534 (ใช้บังคับเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2538) โดยกำหนดให้มีศาลปกครองเป็นองค์กรตุลาการอีกองค์กรหนึ่ง ซึ่งนับได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติถึงระบบ “ศาลคู่” แยกต่างหากจากศาลยุติธรรมไว้ในมาตรา 195-195 เบญจ แต่ก็ไม่ได้มีการเสนอร่างกฎหมายเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภาและได้มีการยุบสภาเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ.2538

รัฐบาลต่อมา ซึ่งมีนายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นนายกรัฐมนตรีมีนโยบายในเรื่องศาลปกครองว่าจะปรับปรุงกระบวนการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางปกครอง ทางแพ่ง

และทางอาญาให้มีประสิทธิภาพรวดเร็วเป็นระบบและทั่วถึง รวมทั้งพัฒนาให้ทันสมัยเป็นระบบที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ในส่วนที่เกี่ยวกับการปรับปรุงกระบวนการอำนวยความสะดวกทางปกครองให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เป็นระบบและทั่วถึงนั้น รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายโกคิน พลกุล) ซึ่งได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นว่ามีกฎหมายที่สำคัญหลายฉบับ ซึ่งค้างการพิจารณามาตั้งแต่รัฐบาลชุดก่อนๆ คือ ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. จึงได้มีคำสั่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกานำร่างกฎหมายดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป ซึ่งในรัฐบาลนี้ได้มีการตรากฎหมายดังกล่าว 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ส่วนกฎหมายฉบับอื่นยังไม่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา เพราะได้มีการยุบสภา เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2539

ต่อมารัฐบาลซึ่งมีพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรีมีนโยบายในเรื่องศาลปกครองว่าจะเร่งรัดผลักดันให้มีศาลปกครองขึ้นเป็นเอกเทศจาก

ระบบศาลยุติธรรม โดยสอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นครั้งแรกที่นโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภามีความชัดเจนในเรื่องการจัดตั้งศาลปกครองในระบบ “ศาลคู่” ในรัฐบาลนี้ได้มีการตรากฎหมายที่สำคัญอีก 1 ฉบับ ซึ่งค้างมาตั้งแต่รัฐบาลที่แล้ว คือ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 จึงทำให้มีกฎหมายที่สำคัญครบ 3 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ซึ่งถือเป็นส่วนเสริมสำคัญที่ทำให้รัฐสภาได้เห็นถึงความสำคัญและความเร่งด่วนของกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองทั้งยังมีส่วนสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองในด้านการพิจารณาคดีปกครอง และให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชน

ในส่วนของกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองนั้น รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายโกคิน พลกุล) ได้มอบให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ โดยให้มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นเป็นระบบ “ศาลคู่” ในขณะเดียวกันกระทรวงยุติธรรมก็ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ในระบบ

“ศาลเดี่ยว” ซึ่งไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2538 และนโยบายของรัฐบาล คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2540 ให้นำร่างกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ ไปพิจารณาให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและนโยบายของรัฐบาลแล้วให้ดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งหมายถึงการยืนยันให้มีการจัดตั้งศาลปกครองในระบบ “ศาลคู่” อีกครั้งหนึ่ง ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2540 ให้เสนอร่างกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองฯ ในระบบ “ศาลคู่” และกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวม 3 ฉบับ ต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2540 และสภาผู้แทนราษฎรได้บรรจุร่างกฎหมายดังกล่าวไว้ในระเบียบวาระ

ต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (ใช้บังคับเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540) รัฐธรรมนูญฯ ฉบับนี้ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน ได้บัญญัติยืนยันให้มีศาลปกครองในระบบ “ศาลคู่” เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2538 แต่ในเรื่องของระบบงานธุรการนั้น ได้กำหนดให้จัดตั้งสำนักงานศาลปกครองที่เป็นอิสระขึ้นเป็นการเฉพาะ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล โดยนายชวน หลีกภัย มาเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลก็ได้ขอถอนร่างกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2541 ด้วยเหตุผลที่ว่า เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเข้าไปพิจารณาปรับปรุงให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญใหม่ในรายละเอียดและได้เสนอ

สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาอีกครั้งเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2541 ต่อมาจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม 2542 นับแต่นั้นมาจึงมีศาลปกครองเกิดขึ้นในประเทศไทยโดยสมบูรณ์ และเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2544 ศาลปกครอง (ศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองกลาง) ก็ได้เปิดทำการเพื่อทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีปกครองอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก อันเป็นการสิ้นสุดการรอคอยเป็นระยะเวลา 68 ปี นับแต่วันที่ท่านปรีดีพลักดันให้มีกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกาใน พ.ศ.2476 เพื่อให้คณะกรรมการกฤษฎีกาทำหน้าที่เป็นศาลปกครอง

อำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง

ศาลปกครองเป็นองค์กรตุลาการที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองที่เป็นข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้งระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชนหรือระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน ซึ่งข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้งดังกล่าวต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. คดีพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำทางปกครองฝ่ายเดียว อันได้แก่การใช้อำนาจที่หน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถดำเนินการได้เองฝ่ายเดียวโดยไม่จำเป็นต้องให้เอกชนยินยอมเสียก่อน ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ เช่น กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่

มีผลบังคับเป็นการทั่วไป หรือการออกคำสั่งทางปกครอง เช่น คำสั่งอนุญาต อนุมัติคำสั่ง แต่งตั้ง ฯลฯ

2. คดีพิพาทอันเนื่องมาจากสัญญาทางปกครอง เช่น สัญญาสัมปทาน สัญญาที่หน่วยงานของรัฐจ้างให้เอกชนสร้างสะพาน สร้างถนน

3. คดีพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิดทางปกครองหรือความรับผิดชอบอื่น ของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ เช่น ทางราชการออกคำสั่งปิดโรงงานและก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของโรงงาน หรือเจ้าหน้าที่ละเลยหรือต่อใบอนุญาตให้ผู้ประกอบการล่าช้าเกินสมควร จนเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการได้รับความเสียหาย

4. คดีพิพาทอันเนื่องมาจากการละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร เช่น ในเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดเวลาให้เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการให้เสร็จภายใน 30 วัน หรือแม้กระทั่งในเรื่องที่กฎหมายไม่ได้กำหนดเวลาเอาไว้ แต่โดยปกติสามารถดำเนินการให้เสร็จในระยะเวลาหนึ่ง แต่ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ไม่ได้ดำเนินการใดๆ จนเวลาล่วงเลยไปหลายเดือน

5. คดีพิพาททางปกครองอื่นๆ เช่น คดีที่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะว่าให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง หรือให้หน่วยงานทางปกครองต้องฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับบุคคลให้กระทำหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด

คดีปกครองใน 5 ลักษณะข้างต้นนี้ กฎหมายกำหนดว่า ให้อยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของ ศาลปกครองชั้นต้น สำหรับศาลปกครองสูงสุดนั้น กฎหมายกำหนดให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ดังต่อไปนี้

1. คดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

2. คดีพิพาทเกี่ยวกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทตามที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดประกาศกำหนด

3. คดีพิพาทเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของพระราชกฤษฎีกา หรือกฎที่ออกโดยคณะรัฐมนตรี หรือโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

4. คดีที่กฎหมายกำหนดไว้เฉพาะให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด

กล่าวอย่างง่าย ๆ ก็คือ ศาลปกครองชั้นต้นจะเป็นศาลที่มีอำนาจทั่วไปในการพิจารณาพิพากษาคดีปกครอง โดยเป็นศาลแรกที่คู่กรณีจะนำคดีมาฟ้อง ส่วนศาลปกครองสูงสุดก็จะเป็นศาลสูงที่คอยตรวจสอบคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นอีกครั้งหนึ่งหากคู่กรณียังไม่พอใจคำพิพากษาหรือคำสั่งใดของศาลปกครองชั้นต้น และเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีบางประเภทที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ

กฎหมายกำหนดให้เรื่องต่อไปนี้ไม่ให้อยู่ในอำนาจศาลปกครอง ได้แก่ เรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร การ

ดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ และคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลล้มละลาย หรือศาลชำนาญพิเศษอื่น

ประโยชน์ของการมีศาลปกครอง

ศาลปกครองเป็นศาลที่มีระบบการดำเนินงานที่เรียบง่าย รัดกุมและให้ประโยชน์แก่ประชาชน ซึ่งการดำเนินงานของศาลปกครองก่อให้เกิดผลดีแก่ประชาชน ดังนี้

1. การฟ้องคดีปกครองถือหลักว่าให้กระทำได้โดยง่ายไม่มีข้อยุ่งยาก กล่าวคือ ผู้ประสงค์จะฟ้องคดีปกครองสามารถยื่นฟ้องได้เองโดยไม่จำเป็นต้องมีทนายความ การเขียนคำฟ้องไม่มีแบบฟอร์มบังคับเป็นการเฉพาะ เพียงแต่ต้องมีสาระสำคัญและหลักฐานอื่นๆ เท่าที่มีแนบท้ายด้วย และคดีส่วนใหญ่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ยกเว้นกรณีฟ้องเรื่องละเมิด หรือเรื่องสัญญาทางปกครอง มีค่าธรรมเนียมศาลในอัตราร้อยละ 2.5 ของทุนทรัพย์แต่ไม่เกิน 200,000 บาท

2. ระบบวิธีพิจารณาคดีปกครองมุ่งที่จะให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและปกป้องประโยชน์ของส่วนรวมให้ได้ดุลยภาพโดยไม่ให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบกันเพียงเพราะเหตุที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีความสามารถในการต่อสู้คดีมากกว่าหรือน้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะฝ่ายปกครองซึ่งอยู่ใน

ฐานะที่ได้เปรียบกว่าเอกชน ดังนั้น ศาลปกครองจึงใช้ระบบไต่สวนในการแสวงหาข้อเท็จจริงซึ่งตุลาการศาลปกครองจะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ใช่คู่กรณี หรือทนายความของคู่กรณี และในการพิจารณาพิพากษาคดีจะมีระบบตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างตุลาการเจ้าของสำนวน องค์คณะและตุลาการผู้แถลงคดีทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปโดยถี่ถ้วนและรอบคอบ อีกทั้งคำพิพากษาจะต้องพิมพ์เผยแพร่ทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

3. คำพิพากษาของศาลปกครองจะเป็นการวางบรรทัดฐานให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย อันส่งผลให้มีการพัฒนาระบบราชการไปในทิศทางที่ดีขึ้น

บทส่งท้าย

ท่านปรีดี เป็นสามัญชนที่มาจากครอบครัวเกษตรกร เป็นผู้ใฝ่ใจในการศึกษาจนกระทั่งได้รับปริญญาเอกทางกฎหมายจากประเทศฝรั่งเศส เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ.2475 เป็นรัฐมนตรีว่าการหลายกระทรวงเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นผู้นำขบวนการเสรีไทยเป็นรัฐบุรุษอาวุโส และเป็นนายกรัฐมนตรีบทบาทดังกล่าวเป็นที่กล่าวขานกันอย่างแพร่หลายถึงคุณูปการที่ท่านได้สร้างไว้ให้แก่ชาติบ้านเมือง แต่อีกบทบาทหนึ่งซึ่งแม้จะไม่แพร่หลายเท่ากับบทบาทที่

กล่าวมาข้างต้นก็ตาม ก็มีส่วนสำคัญในการอำนวยความสะดวกและพัฒนาประเทศได้ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน นั่นคือท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการวางรากฐานการจัดตั้งศาลปกครอง ทั้งยังเป็นบุคคลแรกที่นำความรู้เกี่ยวกับกฎหมายปกครองมาสอนและเผยแพร่ในประเทศไทย จนทำให้ประเทศไทยมีศาลปกครองที่เป็นองค์กรตุลาการอีกองค์กรหนึ่งในปัจจุบัน

จากภารกิจที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าท่านปรีดีเป็นผู้สร้างคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศไทยอย่างเอนกอนันต์ จนองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ประกาศยกย่องและบรรจุชื่อปรีดี พนมยงค์ ไว้ในประวัติบุคคลสำคัญของโลก ปี ค.ศ.2000-2001 ขณะเดียวกันประชาชนชาวไทยที่มีจิตใจเป็นธรรม มีความกตัญญูต่อผู้มีคุณต่อแผ่นดินรุ่นแล้วรุ่นเล่า ก็เทิดทูนยกย่องท่านปรีดีไว้เป็นพิเศษ ในฐานะ “สามัญชนผู้ยิ่งใหญ่”



พระเจ้าชาร์แห่งรัสเซีย

พระเจ้าชาร์ นิโคลาสที่สอง แห่งราชอาณาจักรรัสเซียราชวงศ์โรมานอฟได้ชื่อว่า ทรงเป็นกษัตริย์ที่มีพระทัยลึกลับ เปลี่ยนไปเปลี่ยนมาตลอดเวลา แล้วแต่ผู้ที่มาทูลแสดงความเห็นจะมีความสามารถในการชี้แจงแสดงเหตุผลเพียงไร ครั้งหนึ่ง เมื่อตอนใกล้จะเกิดสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ทรงเรียกเสนาบดีว่าการกระทรวงสำคัญๆ มาเฝ้า แล้วถามความเห็นว่าจะสมควรตัดสินพระทัยทำสงครามเข้าข้างเกรต บริเตนกับฝรั่งเศส รบกับเยอรมันและออสเตรีย-ฮังการีหรือไม่

ผู้ที่ชาร์ทรงถามเป็นเสนาบดีกระทรวงกลาโหมและก็เป็นนายทหารใหญ่ไม่มีปัญหาที่จะเห็นสมควรให้เข้าทำสงคราม พระเจ้าชาร์ทรงฟังเหตุผลในด้านดีของการทำสงครามจนเพลิน ผลที่สุดก็สรุปว่า “ทำสงครามจะต้องเกิดผลดีอย่างที่ท่านบอก เอลละ เราบรเลย”

ครั้นเสนาบดีกลาโหมออกไปแล้ว ทรงเรียกเสนาบดีต่างประเทศมาเฝ้า ไม่มีปัญหาที่ว่า เสนาบดีคนนี้เป็นนักการทูต ย่อมจะพยายามหลีกเลี่ยงสงครามอย่างเต็มความสามารถ พอเสนาบดีต่างประเทศทูลจบ ชาร์ก็รับสั่งว่า “เออดี, ฉันทว่า เราต้องรักษาสันติภาพไว้ ไม่ทำสงครามจะเป็นประโยชน์แก่อาณาจักรรัสเซียมากกว่า”

พระเจ้าชาร์ทรงเรียกเสนาบดีมาเฝ้าคนแล้วคนเล่า และเมื่อทรงฟังความเห็นของเสนาบดีแต่ละคนจนจบ ก็ทรงเห็นคล้ายตามเสนาบดีแต่ละคน พอดี วันนั้น มีชาрина มหาราชินีรัสเซียนั่งฟังอยู่ด้วย เมื่อทรงเห็นว่า พระเจ้าชาร์มีความเห็นในเรื่องสงครามหรือสันติภาพโอนไปเอียงมาอยู่เช่นนี้ ก็ทูลชาร์ขึ้นว่า “พระองค์ทรงเป็นชาร์ผู้ยิ่งใหญ่ มีอำนาจสูงสุดเหนือราชอาณาจักร ทำไม่ถึงไม่มีความเห็นเป็นตัวของตัวเองอย่างแท้จริง เอียงไปข้างโน้นแล้วก็เอียงมาข้างนี้ อย่างนี้ จะทรงเป็นพระเจ้าชาร์ผู้ยิ่งใหญ่ต่อไปได้อย่างไร?”

“เอออจริงซี,” พระเจ้าชาร์รับสั่งแสดงความเห็นด้วย “ความเห็นของเรอถูกต้อง ฉันทเห็นด้วยจริงๆ”

“นายหมึก” ราบราม



ทรราชกับนักหนังสือพิมพ์

เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการกองทัพบกนำคณะทหารยึดอำนาจจากรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามสำเร็จนั้น ได้กล่าวกับทง ศรัทธาทิพย์บรรณาธิการหนังสือพิมพ์สารเสรีซึ่งเป็นของจอมพลสฤษดิ์เอง และก็มีบทบาทสำคัญในการเปิดโปงคดีฆาตกรรมต่างๆ ของตำรวจอัศวินสมนคนสนิทของพลต.อ.เผ่า ศรียานนท์ อาทิ คดีแก๊งดำ ผีนุช ฯลฯ จอมพลสฤษดิ์ก็ได้กล่าวยกย่องทง ศรัทธาทิพย์ว่า “อ้าวไม่มีวันลืมผลงานของลื้อยิ่งกว่า ทหารสักกองพลหนึ่ง”

แต่ในการยึดอำนาจครั้งที่สองในปีพ.ศ.2501 จอมพลสฤษดิ์ก็กลับกลายเป็นโรคอัลไซเมอร์อย่างรวดเร็ว ในการกวาดล้างครั้งใหญ่ซึ่งมีการปิดหนังสือพิมพ์สิบหรือยี่สิบกว่าฉบับ และจับนักหนังสือพิมพ์หลายสิบคน ตามหมายจับของตำรวจก็ได้มีชื่อทง ศรัทธาทิพย์อยู่ด้วย ข้อหากระทำความผิดฐานกบฏภายในและภายนอกราชอาณาจักรและมีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ปรากฏว่า พล ต.อ.ประเสริฐ วุจิรวงศ์ รองอธิบดีกรมตำรวจก็ได้ถามจอมพลสฤษดิ์ขึ้นว่า “แล้วนายทง นี่ท่านจะจับด้วยหรือครับ?” จอมพลสฤษดิ์ตอบทันทีโดยไม่ต้องหยุดคิดว่า “จับมันเลย อ้ายนี่ปากดีนัก”

ผลที่สุด ทง ศรัทธาทิพย์ก็เข้าไปนอนสงบสติอารมณ์ในห้องขังอยู่นานเอากการ ในที่สุดคำหนึ่ง ก็มีตำรวจมาเบิกตัวไปพบจอมพลสฤษดิ์ตามคำสั่ง เมื่อพบหน้าทง จอมพลสฤษดิ์ก็ทักขึ้น

“ว่าไงนายทง ศรัทธาทิพย์”

“ผมไม่มีอะไรจะว่า” ทงตอบ “ว่าแต่ท่านมีอะไร จะว่ากับผม”

จอมพลสฤษดิ์หัวเราะหึหึ “นายทงมันทงสมชื่อ” ว่าแล้วก็ปล่อยให้ทงนอนอยู่ในห้องขังต่อไปอีกนานเอากการ ถึงได้มีคำสั่งปล่อยโดยไม่มีเงื่อนไข เท่าๆ กับเมื่อตอนทงถูกจับ ก็ถูกจับโดยไม่มีเงื่อนไขเช่นกัน

บทเรียนบทนี้สอนให้รู้ว่า คำพูดของเผด็จการทรราชนั้น ต้องเอาสิบลบาทและเมื่อหารแล้วเหลือเท่าไร ลบออกเสียครึ่งหนึ่งถึงจะเชื่อได้

“นายหมึก” ราบราม

เศรษฐกิจการตลาดของทุนนิยม

ครั้งหนึ่งเมื่อเกิดเศรษฐกิจตกต่ำในสหรัฐอเมริกา แล้วลูกกลมเป็นระบอบาตไปสู่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก ภายในห้องเช่า เล็กๆ ของคนงานคนหนึ่ง มีคำพูดโต้ตอบกันระหว่างเมียของคนงานกับลูกวัย 5 ขวบ ดังต่อไปนี้

“แม่จ๋า ลูกหนาวเหลือเกิน”

“อดทนเอาเถอะลูก, เราไม่มีถ่านหินเลย” แม่ปลอบลูกน้อย

“ทำไมเราถึงไม่มีถ่านหินล่ะแม่?” ลูกถาม

“เพราะเราไม่มีเงินซื้อนะซี, ลูกเอ๋ย”

“ทำไมเราไม่มีเงินล่ะแม่?” ลูกถามต่อ

“เพราะพ่อของเจ้าว่างงาน ไม่มีงานทำ”

“ทำไมพ่อถึงต้องว่างงานล่ะ?” ลูกถามต่อไปอีก

“ก็เพราะถ่านหินมันมีมากเกินไปนะซี ลูกเอ๋ย”

“นายหมึก” ราบราม

ยุทธการท่าสายธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2490-2495

โดย “สมผัส พึ่งประดิษฐ์”

หลังจากการอภิวัฒน์ 24 มิถุนายน 2475 ที่คณะราษฎรได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตย เพื่อเป็นการวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้พัฒนาก้าวหน้าและมั่นคงสืบไป มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองจึงได้ถูกสถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2477 ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ.2476 โดยมีหลักการและวัตถุประสงค์ตามที่หลวงประดิษฐ์มนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์) ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยได้รายงานต่อประธานในพิธีสถาปนามหาวิทยาลัยว่า “สมัยที่ประเทศเราดำเนินการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญเช่นนี้แล้ว ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมิมหาวิทยาลัยสำหรับประศาสน์ความรู้ในวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เปิดโอกาสให้พลเมืองใช้เสรีภาพทางการศึกษาได้ กว้างขวางยิ่งขึ้น”

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (ม.ธ.ก.) เป็นสถาบันการศึกษาที่มีกำเนิดควบคู่และเกื้อกูลระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนไทยมีความรู้ในระบอบประชาธิปไตย ตามปณิธานของหลวงประดิษฐ์มนูธรรม ผู้นำคณะราษฎรเปลี่ยนแปลงการปกครอง ที่ปรารถนาให้ประเทศไทยก้าวไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (ม.ธ.ก.) ได้เปิดให้การศึกษาแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่าทุกชนชั้นเป็นตลาดวิชาที่ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพเข้าศึกษาได้อย่างกว้างขวาง มหาวิทยาลัยได้ผลิตนักกฎหมาย นักปกครอง นักเศรษฐศาสตร์ และนักการเมือง ออกไปทำงานรับใช้ประเทศชาติตามกระทรวง ทบวง กรม และประชาชนทั่วประเทศ ซึ่งเป็นรากฐานอันสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและความตื่นตัวในทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ ความเรียกร้องต้องการในสิทธิเสรีภาพขึ้นในหมู่ประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง

แน่นอน! วิวัฒนาการของสังคมหรือการปกครอง ย่อมไม่อาจพัฒนาหรือก้าวหน้าไปอย่างราบรื่น โดยปราศจากการขัดขวางต่อสู้ช่วงชิง ระหว่างผู้ที่ต้องการผลักดันประวัติศาสตร์หรือสังคมให้ก้าวหน้ากับผู้สูญเสียอำนาจ หรือระหว่างผู้มีความคิดก้าวหน้ากับผู้มีความคิดอนุรักษ์ที่ต้องการรักษาไว้ซึ่งระบอบเก่า การเปลี่ยนการปกครองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยก็เช่นกันย่อมไม่อาจพัฒนาหรือบรรลุสู่เป้าหมายโดยปราศจากอุปสรรคขัดขวาง นับตั้งแต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 24 มิถุนายน 2475 หลวงประดิษฐมนูธรรม ซึ่งเป็นรัฐมนตรีที่มีพระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นนายกรัฐมนตรีถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ บีบบังคับให้เดินทางออกนอกประเทศ และในกรณีกบฏบวรเดช ที่ก่อการกบฏเพื่อยึดอำนาจคืนด้วยการใช้กำลังทหารเมื่อตุลาคม 2477 แต่กระทำไม่สำเร็จ ระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยได้พัฒนาไปบนพื้นฐานของการรณรงค์ต่อสู้ ทั้งทางการเมือง ทางความคิด กระทั่งการใช้กำลังตลอดมา

จนเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองยุติลง ประเทศกลับสู่ภาวะสันติและการบูรณะฟื้นฟูประเทศ การปกครองประเทศด้วยอำนาจทหารภายใต้กฎอัยการศึกสิ้นสุดลง ประชาธิปไตยที่ซบเซา ได้ส่องแสงผลิดอกออกผล มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2489 ที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคการเมืองที่มีความคิดก้าวหน้า มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยอันได้แก่พรรคแนวรัฐธรรมนูญ

พรรคสหชีพ พรรคอิสระ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยร่วมเป็นพลพรรคขบวนการเสรีไทยที่มีนายปรีดี พนมยงค์ เป็นหัวหน้าขบวนการเสรีไทยขณะการเลือกตั้งได้จัดตั้งรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคอนุรักษนิยมหรือศักดินานิยม พ่ายแพ้การเลือกตั้ง

นายปรีดี พนมยงค์ ได้รับการยกย่องสรรเสริญในฐานะผู้นำขบวนการเสรีไทยที่ได้กอบกู้ประเทศชาติให้รอดพ้นจากการสูญเสียเอกราชอธิปไตยที่ได้เข้าร่วมสงครามกับญี่ปุ่น ประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรคือสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรอังกฤษ และได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยกย่องให้เป็นรัฐบุรุษอาวุโส

ภายใต้สถานการณ์ที่ประเทศไทยกำลังก้าวสู่ความเป็นประชาธิปไตยด้วยความแซ่ซ้องสรรเสริญจากประชาชนผู้รักชาติ รักประชาธิปไตยต่อเกียรติภูมิของนายปรีดี พนมยงค์ ผู้นำทางความคิดและทางการเมืองที่รักชาติรักประชาธิปไตย ซึ่งได้รับการยกย่องเชิดชูจากประชาชนอย่างสูงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่นายปรีดี พนมยงค์ ให้การสนับสนุนการต่อสู้เพื่อเอกราชและคัดค้านลัทธิล่าอาณานิคมของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศในย่านแหลมอินโดจีนและเอเชีย

สถานการณ์เช่นนี้ย่อมไม่เป็นที่พึงประสงค์ของพวกปฏิกิริยาทั้งในและต่างประเทศ หากปล่อยให้สถานการณ์ขยายตัวต่อไปเช่นนี้ย่อมไม่เป็นที่พอใจต่อพวกตนแน่

รัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490 ยึดอำนาจการปกครองล้มล้างรัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งมี พลโทผิน ชุณหะวัณ เป็นหัวหน้ากับคณะทหารกลุ่มหนึ่งร่วมด้วยบุคคลของพรรคประชาธิปไตยขณะนั้น จึงได้อุบัติขึ้น ทำให้ทิศทางของระบอบประชาธิปไตยที่กำลังพัฒนาก้าวหน้าต้องขาดสะบั้นและหันไปสู่การปกครองด้วยอำนาจเผด็จการและวงจรรอบาทรอันเลวร้ายในกาลต่อมา

เพื่อความมั่นคงและการดำรงอยู่ของอำนาจเผด็จการรัฐประหารก็คือ การกำจัดกวาดล้าง ปราบปรามฝ่ายตรงข้ามกับคณะรัฐประหารและคัดค้านอำนาจเผด็จการให้หมดไป

บุคคลซึ่งอยู่ในข่ายที่จะต้องกำจัดของคณะรัฐประหารอันดับแรกได้แก่รัฐบุรุษอาวุโสปรกติ พนมยงค์ โดยการนำของ ร.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้นำรถถังหรือยานเกราะบุกเข้าทำเนียบทำช่างอันเป็นที่นำพักโดยมุ่งประสงค์ต่อชีวิต แต่เดชะบุญที่หลบหนีไปได้ แต่ถึงกระนั้นก็ยัง ให้อภัยเสียเสียความว่ามีส่วนร่วมในคดีลอบปลงพระชนม์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 อันเป็นข้อกล่าวหาอุกฤษฏ์ด้วยการปลุกปั่นพยานเท็จ เพื่อเหยียบย่ำทำลายชีวิต ชื่อเสียงเกียรติภูมิของท่านให้จมธรณีมิให้ได้ผุดได้เกิดจนต้องหลบหลีกหนีภัยไปอยู่ต่างแดนจนวาระสุดท้ายของชีวิต

อันดับต่อไปที่อยู่ในข่ายที่คณะรัฐประหารต้องกำจัดกวาดล้างได้แก่ แกนนำทางการเมืองหรือบุคคลสำคัญที่รักชาติรักประชาธิปไตยที่ใกล้ชิดรัฐบุรุษอาวุโสปรกติ

พนมยงค์ ด้วยการสั่งฆ่าอดีตรัฐมนตรี นายทองอินทร์ ภูมิพัฒน์ นายถวิล อุดลย์ นายจำลอง ดาวเรือง และดร.ทองเปลว ชลภูมิ ซึ่งถูกสังหารหมู่ในขณะที่อยู่บนรถยนต์ภายใต้ความควบคุมของเจ้าพนักงานตำรวจ ที่ถนนพหลโยธิน ก.ม. 14 และอดีต ส.ส.พรหมลิขิต ดร.ทวี ตะเวทิกุล ซึ่งถูกสังหารในระหว่างถูกควบคุมตัวอย่างโหดเหี้ยมทารุณ และยังมีอีกหลายคนที่ถูกจับกุมกวาดล้างในครั้งนั้น

เมื่อเสร็จสรรพจากการกำจัดกวาดล้างบุคคลที่ไม่พึงปรารถนาแล้ว อันดับต่อไปที่เป็นเป้าหมายของการกำจัดปราบปรามของคณะรัฐประหารก็คือ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งเป็นฐานกำลังของพลังประชาธิปไตยและการเมืองของรัฐบุรุษอาวุโสปรกติ พนมยงค์ ซึ่งเป็นที่เคารพรักของนักศึกษาประชาชน ทำไมต้องกำจัดปราบปรามมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง คงเป็นคำถามที่ไม่ต้องตอบเลยว่าทำไม

การกำจัดจัดการกับมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเป็นไปอย่างไร?

ตอบได้ว่า เป็นแผนการที่มุ่งกำจัดปราบปรามอย่างชนิดที่เรียกว่า เป็นไปอย่างเบ็ดเสร็จทำลายสถาบัน ความคิดชื่อเสียง ศรัทธาและขบวนการนักศึกษาทั้งด้วยความรุนแรงและไม่อ่อนทั้งลับและเปิดเผยทุกรูปแบบอย่างครบวงจร

ต่อการทำลายสถาบันหรือมหาวิทยาลัย

1. เริ่มด้วยการส่งกำลังทหารกอง
การรักษาดินแดนเข้าไปตั้งในมหาวิทยาลัย
ด้านที่ติดกับคณะกรรมการกฤษฎีกา มีทหาร
ยืนยามถืออาวุธปืนเฝ้าประตู กลางคืนก็มี
ทหารสพายอาวุธเดินลาดตระเวนตรวจตรา
เป็นที่หวาดหวั่นของนักศึกษาที่เลิกเรียน
เวลาค่ำคืน หรือที่ต้องทำกิจกรรมหรือประชุม
ถึงกลางคืนอย่างยิ่ง

2. ต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัย ถอดถอน
ผู้บริหารชุดเดิมที่มีนายปรีดี พนมยงค์ เป็น
ผู้ประสานการออก เปลี่ยนเอาบุคคลในคณะ
รัฐประหารเข้ามาควบคุมและบริหารมหาวิทยาลัย
อาทิ พลโท สวัสดิ์ ส.สวัสดิเกียรติ รักษาการ
ผู้ประสานการ จอมพล ป.พิบูลสงคราม
นายกิตติมศักดิ์สภามหาวิทยาลัย พลเอกมังกร
พรหมโยธี เป็นนายกสภามหาวิทยาลัย และ
นายฉัตร ศรียานนท์ น้องพล.ต.อ.เผ่า ศรียา
นนท์ เป็นเลขาธิการมหาวิทยาลัย รวมทั้ง
ตำแหน่งสำคัญๆ ของมหาวิทยาลัย เพื่อ
ควบคุมนักศึกษาและเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัย
อย่างเข้มงวดกดขี่ผู้บริหารชุดเดิมที่ใกล้ชิด
ผู้ประสานการปรีดี พนมยงค์ อาทิ ดร.เดือน
บุณนาค ผู้รักษาการผู้ประสานการหลัง
จากที่ผู้ประสานการต้องหลบหนีภัยไป นาย
วิจิตร ลุลิตานนท์ เลขาธิการมหาวิทยาลัยและ
ดร.อุไทย พิณฑุโยธิน อาจารย์และผู้บริหาร
มหาวิทยาลัยได้ถูกจับกุมด้วยข้อหากบฏ

3. ออกกฎหมายแก้ไข พ.ร.บ. จัด
มหาวิทยาลัย ยกเลิกตำแหน่งผู้ประสานการ
ที่นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ประสานการ
เปลี่ยนเป็นอธิการบดี เอาบุคคลในคณะ

รัฐประหารเข้ามาเป็น โดยมีจอมพล ป.พิบูล
สงคราม เข้าเป็นอธิการบดีคนแรก

เปลี่ยนชื่อมหาวิทยาลัยจากมหา-
วิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เป็น
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยตัดคำว่า การ
เมืองออกเหลือเพียงคำว่า “ธรรมศาสตร์”
เพื่อกำจัดความคิดมิให้นักศึกษาเกี่ยวข้อง
หรือเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต่อต้านอำนาจ
เผด็จการซึ่งเป็นการขัดต่อสิทธิเสรีภาพตาม
ระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาและ
ประชาชน

เปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษาซึ่ง
เดิมมีอยู่สองคณะคือคณะธรรมศาสตร์ กับ
คณะบัญชีซึ่งคณะธรรมศาสตร์เรียนทั้งวิชา
นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ลัทธิ
เศรษฐกิจและการเมืองตามหลักสูตรปริญญา
ตรี ธรรมศาสตร์บัณฑิต โดยแบ่งแยกออกเป็น
5 คณะ ตามหลักสูตรวิชาที่เรียนอยู่เดิม
ทั้งนี้ก็เพื่อแบ่งแยกหรือสลายการรวมตัวของ
นักศึกษาที่รวมกันอยู่ในคณะเดียวออกเป็น
5 คณะ ทั้งนี้ก็เพื่อแบ่งแยกแล้วปกครองตาม
วิธีการปกครองของนักล่าอาณานิคมกระทำ
ต่อประเทศเมืองขึ้น ด้วยการแบ่งแยกแล้ว
ปกครอง

4. การทำลายที่สำคัญอีกประการ
หนึ่งต่อสถาบันแห่งนี้ได้แก่ การยึดธนาคาร
แห่งเอเชียเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและ
พาณิชย์กรรม ที่ผู้ประสานการปรีดี พนม
ยงค์ให้นำเงินของมหาวิทยาลัยไปซื้อหุ้นจาก
ธนาคารโยโกฮาม่าซึ่งเลิกกิจการเมื่อปี พ.ศ.
2483 แล้วมาจดทะเบียนใหม่เป็นธนาคาร

เอเซียซังกล่าว เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนทาง เศรษฐกิจและการเงินหล่อเลี้ยงมหาวิทยาลัย ให้สามารถเลี้ยงตนเองและพัฒนาต่อไป ด้วยการนำหุ้นไปขายให้แก่องค์การสงเคราะห์ ทหารผ่านศึก ซึ่งเป็นแผนการทำลาย มหาวิทยาลัยอีกประการหนึ่ง

5. ปล่อยข่าวให้ร้ายป้ายสีว่าผู้ประศาสน์ การปริดี พนมยงค์ เป็นคอมมิวนิสต์ และมี ส่วนร่วมในคดีลอบปลงพระชนม์พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 เพื่อให้ ประชาชนที่หลงเชื่อเกลียดชัง และเสื่อม ศรัทธาต่อมหาวิทยาลัย และหันมาให้การ สนับสนุนคณะรัฐประหารทำลายมหาวิทยาลัย

6. อนุมัติขายมหาวิทยาลัยให้แก่ กองทัพบกในจำนวนเงิน 5 ล้านบาท เพื่อใช้ประโยชน์ทางทหารด้วยมติคณะ รัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2494 ภายหลังจากที่ได้ส่งกำลังทหารเข้ายึด ครอบครองและสั่งปิดมหาวิทยาลัยหลังจาก กรณีกบฏแมนฮัตตัน 29 มิถุนายน 2494 ซึ่งเป็นการทำลายอย่างชนิดชุตรากถอน โคนไม่ให้เหลือ

ในขณะที่ชบวนการทำลายสถาบัน หรือมหาวิทยาลัยแห่งนี้ด้วยวิธีการต่างๆ ดัง ที่ได้กล่าวมา การบ่อนทำลายนักศึกษาได้ ดำเนินควบคู่กันไปด้วยวิธีการทุกรูปแบบ อย่างเบ็ดเสร็จ และครบวงจรเช่นเดียวกัน

1. ด้วยการริดรอนสิทธิและผล ประโยชน์นักศึกษาเริ่มด้วยการฟื้นฟูโรงเรียน กฎหมายของกระทรวงยุติธรรมที่ยุบเลิกไป แล้ว มาก่อตั้งสำนักอบรมศึกษากฎหมาย แห่งเนติบัณฑิตยสภาขึ้นจำกัดสิทธิปริญญา

ตรีธรรมศาสตร์บัณฑิตยสภาให้มีสิทธิ สมัครเข้าเป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตย เพื่อประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย ผู้พิพากษา อัยการหรือทนายความตามสิทธิที่พึงมีแต่เดิม หากแต่จะต้องผ่านการศึกษาจากสำนักอบรม กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาที่ตั้งขึ้นใหม่ อีก 1 ปีก่อนจึงสมัครเข้าเป็นสามัญสมาชิก แห่งเนติบัณฑิตยสภาได้ อันเป็นการริดรอน สิทธิผลประโยชน์ของนักศึกษา ซึ่งนักศึกษา ได้ชุมนุมคัดค้านกระทั่งมีการสไตรค์ไม่ยอม เข้าฟังคำบรรยายถึงขนาดกรีดเลือดประท้วง ในครั้งนั้น

ในระหว่างการต่อสู้คัดค้านการริดรอน สิทธิมิให้เข้าเป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติ บัณฑิตยสภายังไม่ทันจะยุติลง กระทรวง มหาดไทยก็ได้ออกกฎ ก.พ.ที่ 110 จำกัด สิทธิปริญญาตรีธรรมศาสตร์มิให้เข้ารับ ราชการปกครองในอัตราชั้นตรี ตามสิทธิ ที่พึงมีแต่เดิม โดยให้สิทธิผู้สำเร็จปริญญา ตรีธรรมศาสตร์บัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยได้รับการบรรจุในอัตราชั้นตรี และมีเงินเพิ่มค่าวิชาอีก 30 บาท ส่วนผู้ที่จบ ปริญญาตรีธรรมศาสตร์บัณฑิตถูกจำกัด สิทธิว่าต้องรับผู้ที่สำเร็จจากจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยเสียก่อน หากมีตำแหน่งเหลือ อยู่จึงจะบรรจุผู้ที่สำเร็จจากธรรมศาสตร์ และ ได้ให้บรรจุเพียงชั้นจัตวาอันดับ 3 ชั้น 70 บาทเท่านั้น ซึ่งเป็นการไม่ยุติธรรมเหลือมล้ำ ต่ำสิทธิในการเข้ารับราชการอันเป็นการ ข้ำเดิมการจำกัดสิทธิที่กระทำต่อนักศึกษา ไม่แต่เพียงเท่านั้น การจำกัดริดรอนสิทธิ นักศึกษายังได้ขยายออกไปถึงการเข้ารับ

ราชการตำรวจของผู้ที่ได้รับปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิตซึ่งเคยได้รับการบรรจุเป็นชั้นสัญญาบัตรยศร้อยตำรวจตรีลงเหลือได้รับเป็นจ่านายสิบตำรวจตรี ยศ จ.ส.ต. เท่านั้น อันเป็นการตอกย้ำซ้ำเติมความไม่พอใจให้แก่นักศึกษายิ่งขึ้น

2. มาตรการในการลงโทษเพื่อกำราบปราบปรามนักศึกษาในการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิของนักศึกษาที่ไม่เคยใช้ ก็ได้ถูกนำมาใช้แก่นักศึกษาเพื่อกำจัดหรือกำราบปราบปรามการเคลื่อนไหวของนักศึกษาที่ขัดคำสั่งหรือนโยบายของรัฐบาล ได้แก่การลงโทษนักศึกษาที่เข้าร่วมมรณงค์เข้าชื่อเรียกร้องสันติภาพคัดค้านสงครามสนับสนุนการจัดตั้งคณะกรรมการสันติภาพนักศึกษา ม.ธ.ก. คัดค้านคำสั่งของมหาวิทยาลัยที่จะทำการสอบสวนนักศึกษาในกรณีดังกล่าวด้วยการลงโทษลบชื่อออกจากทะเบียนนักศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้นำการเคลื่อนไหวของนักศึกษา คือนายอาทร พุทธิสมบูรณ์ นายประจวบ อัมพะเสวต นายลิวัลล่ง บุณนาค นายทวีป วรดิลก และนายปริญญา ลีละสร นอกจากนี้ก็ยังมีผู้ที่ถูกลงโทษห้ามเข้าฟังคำบรรยาย มีกำหนดเวลา 1 ปี และนอกจาก 5 คน ดังกล่าวก็มีนายมารุต บุณนาค นายไวฑูรย์ สินธุวิช นายอารีย์ อิมสมบัติ และนายพรชัย แสงซัชจ ซึ่งถูกลงโทษห้ามเข้าฟังคำบรรยาย ซึ่งนักศึกษาเห็นว่า เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพและไม่เป็นธรรม ซึ่งขณะนั้นมีการมรณงค์เรียกร้องสันติภาพคัดค้านสงครามของประชาชนอย่างกว้างขวาง

นักศึกษาจึงได้ต่อสู้เรียกร้องขอให้เพิกถอนคำสั่ง ถึงกับนำคดีขึ้นฟ้องต่อศาล

3. บ่อนทำลายความสามัคคีด้วยการแบ่งแยกนักศึกษาออกเป็น 5 คณะ ซึ่งขณะนั้นมีการมรณงค์เรียกร้องสันติภาพคัดค้านสงครามอย่างกว้างขวาง ปลุกปั่นนักศึกษาให้เกิดความแตกแยกด้วยการให้ร้ายป้ายสีนักศึกษาที่ยืนหยัดต่อสู้หรือผู้นำนักศึกษาว่าเป็นคอมมิวนิสต์หรือเป็นพวกผู้ประศาสน์การปริดี พนมยงค์ ที่ถูกกล่าวหาดังที่ได้กล่าวข้างต้นเพื่อก่อให้เกิดการแตกแยกแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย เป็นฝ่ายขวา-ฝ่ายซ้าย เพื่อบั่นทอนความสามัคคีในการต่อสู้ของนักศึกษาอันเป็นที่มาของคำขวัญที่ว่า “รวมกันเราอยู่ แยกกันเราตาย” เพื่อเรียกร้องความสามัคคีผืนีกำลังการต่อสู้ของนักศึกษา

4. วิธีการอีกประการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อทำลายหรือบั่นทอนการเคลื่อนไหวต่อสู้ของนักศึกษาได้แก่การส่งสายลับเข้าไปปะปนหรือทำตัวเป็นคนก้าวหน้าสนับสนุนการต่อสู้ของนักศึกษาเพื่อหาข่าวหรือติดตามการเคลื่อนไหวของนักศึกษา จนกระทั่งคุกคามข่มขู่นักศึกษาให้เกิดความหวาดกลัวหรือให้เป็นที่หวาดระแวงซึ่งกันและกันขึ้นในขบวนการต่อสู้ บางคนถึงขนาดมีสายลับติดตามถึงบ้านที่เดียว แม้แต่นักศึกษาที่จับกลุ่มพบปะสนทนากันได้ร่วมจำปี ผังเจ้าพระยาที่ยังถูกเพ่งเล็งสงสัยว่าต้องสมุคิดการร้ายถึงกับต้นจำปีต้องถูกโค่นไประบบและวิธีการของสลายสายลับเป็นภัยมืดที่คุกคามข่มขู่ นักศึกษาที่น่าสะพึงกลัวอย่างยิ่ง

หัวหน้านักศึกษาหญิง นายสัมผัส ฝั่งประดิษฐ์
เลขานุการคณะกรรมการนักศึกษา นาย
ประเสริฐ สมรรถจันทร์ หัวหน้าคณะรัฐศาสตร์
นายอารีย์ ลีสมบัติ บก.ธรรมจักรฉบับ
นักศึกษา นายชาญ แก้วชูใส ประธานแผนก
ปาฐกถา นายประจวบ อัมพะเสวต อดีต
ประธานนักศึกษา นายสุวิทย์ เติมชิต
บรรณกร และอีกหลายคนที่ถูกสอบสวน
สำหรับบุคคลสำคัญที่ถูกจับในคราวเดียวกัน
ข้อหาเดียวกันนี้ ได้แก่ท่านผู้หญิงพูนศุข
พนมยงค์ พลทหารปาล พนมยงค์ นายกุหลาบ
สายประดิษฐ์ นักเขียนนักประพันธ์ นายเจริญ
สีบแสง ส.ส.ปัตตานี ประธานคณะกรรมการ
สันติภาพแห่งประเทศไทย นายสมัคร
บูราวาส ราชบัณฑิตย นายฟัก ฌ สงขลา
ทนายความ นายอารี วีระ นายสุภา ศิริมา
นนท์ นักหนังสือพิมพ์อาวุโส นายอุทธรณ์
พลกุล นายเปลื้อง วรรณศรี นายฉัตร
บุญยศิริชัย นายสุพจน์ ด้านตระกูล นัก
หนังสือพิมพ์ ฯลฯ เป็นต้น

การต่อสู้กับแผนการทำลายปราบ
ปรามกับอำนาจเผด็จการในยุคเผด็จการ
พฤศจิกายน 2490 แม้จะผ่านไปถึง 50 ปี
กว่าปี ก็มีใช่เป็นเพียงประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้น
แล้วก็ผ่านไปเท่านั้น หากแต่ได้เป็นสมรภูมิที่
หล่อหลอมจิตใจที่เสียสละ จิตใจที่ร่วมรัก
สามัคคีในการต่อสู้เพื่อความ เป็นธรรม
คัดค้านเผด็จการ เป็นการให้การศึกษาบท
เรียนของการต่อสู้แก่นักศึกษาประชาชนก่อ
ให้เกิดความตื่นตัวทางการเมือง ความรักชาติ
รักประชาธิปไตย รักความเป็นธรรมในหมู่
นักศึกษาและประชาชนให้แพร่ขยายกว้างขวาง
ออกไป เป็นขบวนการนักศึกษาประชาชนที่
ได้สืบทอดและพัฒนามาจนตราบเท่าทุกวันนี้
หรืออีกนัยหนึ่งก็เป็นการสืบทอดเจตนารมณ์
เพื่อชาติเพื่อประชาชนของรัฐบุรุษอาวุโสปรีดี
พนมยงค์ ที่ท่านได้บุกเบิกและพัฒนา
ก้าวหน้ามาจนถึงบัดนี้ ซึ่งปัจจุบันคนอาจจะ
ลืมท่านผู้นี้หรือมองไม่เห็นบุคคลผู้กล้า ใน
อดีตไปเสียแล้วหรือ!

13 เมษายน 2544

ด้วยอภิธานนาการ

จาก

ต.ม.ธ.ก. รุ่น 1

ด้วยอภิธานวิชาการ
จาก

ต.ม.ธ.ก. รุ่น 2

ด้วยอภิธานวิชาการ

จาก

ต.ม.ธ.ก. รุ่น 3

ด้วยอภินันทนาการ

จาก

ต.ม.ธ.ก. รุ่น 4

ด้วยอภินันทนาการ

จาก

ต.ม.ธ.ก. รุ่น 5

ด้วยอภิธานนาการ

จาก

ต.ม.ธ.ก. รุ่น 6

ด้วยอภิธานวิชาการ

จาก

ต.ม.ธ.ก. รุ่น 7

ด้วยอภิธานนาการ

จาก

ต.ม.ธ.ก. รุ่น 8

ด้วยอภินันทนาการจาก
ศาสตราจารย์มารุต บุณนาค
สำนักกฎหมายมารุต-รุจิระ บุณนาค

16-18 ถนนบุญศิริ แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ
เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
โทร. 221-2191-4, 622-1260-1
โทรสาร 226-3321

และ

บริษัท มารุต บุณนาค
อินเตอร์เนชั่นแนล ลอว์ ออฟฟิศ จำกัด

184/130-136 อาคารฟอรั่ม ชั้น 22
ถนนรัชดาภิเษก เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร
โทร. 645-2556-67 โทรสาร 645-2568-69

ด้วยอภินันทนาการจาก
นายสีก กอแสงเรือง
นายกสภาทนายความ

สภาทนายความ

เลขที่ 7/89 อาคาร 10

ถนนราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. 629-1826, 629-1869

โทรสาร 282-9908

ด้วยอภินันทนาการจาก
นายเดชอุดม ไกรฤทธิ์
นายกสมาคมนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาคารคณะนิติศาสตร์ 2 ถนนพระจันทร์

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. 225-4142, 613-2125, 623-6404

โทรสาร 225-4142

ด้วยอภินันทนาการจาก
นายสมัคร ชาวภานันท์

กรรมการเนติบัณฑิตยสภา

อุปนายกสมาคมนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บริษัท ที่ปรึกษากฎหมายสมัครและเพื่อน จำกัด

122 ถนนบุญศิริ แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. 224-2084, 224-3130, 224-6169

โทรสาร 226-1346

บรรณาธิการแกลง

เหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่ที่ไม่ใครจะมีผู้ทวนนึกไปถึง และที่สำคัญยิ่งไปกว่าก็คือ ไม่มีผู้ใดคิดจะสรุปเป็นบทเรียนสำหรับผู้สันทนุชนประชาธิปไตยและต่อต้านเผด็จการทั้งหลาย เหตุการณ์นี้ก็คือ รัฐประหารเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 ซึ่งคณะนายทหารกลุ่มหนึ่งทำการยึดอำนาจโค่นล้มรัฐบาลพลเรือตรีหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ที่มาจากการเลือกตั้ง ผลจากรัฐประหารครั้งนี้คือ อำนาจปกครองประเทศของคณะก่อการ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ได้หมดสิ้นไปโดยสิ้นเชิง

จอมพล ป. พิบูลสงครามอดีตผู้เผด็จการและอาชญากรสงครามได้กลับคืนมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง ระหว่าง พ.ศ. 2491 ถึง พ.ศ. 2500 ในระยะต้น มีการร่วมมือกันเพื่อกำจัดนายปรีดี พนมยงค์ของนักการเมืองกลุ่มคัดค้านนิยมกับขุนศึกและสมุนของขุนศึกซึ่งเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่กลุ่มหนึ่ง

นับแต่นั้นมาความหวังในระบอบประชาธิปไตยของชาวไทยคล้ายจะดับสิ้นไปจากแผ่นดินไทย ขุนศึกขึ้นมาเผด็จอำนาจคนแล้วคนเล่าจากการปกครองระบอบอัตตาธิปไตย (Autocracy) ของจอมพล ป. ในสมัยแรกที่ตั้งตนเป็นผู้เผด็จการ การปกครองของคณะรัฐประหารระหว่างปลาย พ.ศ. 2490 ถึง 2500 กลายมาเป็นคณะธิปไตย (Oligarchy) มีความขัดแย้งกันเองระหว่างขุนศึกด้วยกันด้วยเรื่องผลประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง

มีทุจริตคอร์รัปชันร้ายแรงใหญ่หลวง ทั้งโดยการปล้นชาติซึ่งหน้าและซ่อนเร้น มีมาตรการมการเมืองมากมาย เสรีไทยผู้เสียชีวิตก็ชาติกลายเป็นอาชญากร คนขายชาติและทรยศต่อชาติกลายมาเป็นคนรักชาติ ฯลฯ และที่สำคัญอย่างยิ่งก็ได้แก่ ความเพียรพยายามที่จะกำจัดหน่ออ่อนของระบอบประชาธิปไตยด้วยการขูดรากถอนโคน เป้าหมายใหญ่ได้แก่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง แม้กระนั้นดวงประทีปประชาธิปไตยที่ผู้ประศาสน์การคนแรกและคนเดียวของมหาวิทยาลัยนี้ได้ชูขึ้นเหนือแผ่นดินไทย ยังคงส่องสว่างให้แก่ประชาชนไทยที่รักชาติและประชาธิปไตยตราบนานวันและตลอดไป

ด้วยความตระหนักในความสำคัญของวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 กองบรรณาธิการปรีดีสารจึงพยายามรวบรวมข้อเขียนที่เกี่ยวกับเหตุการณ์วันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 มาลงพิมพ์เท่าที่เวลาและหน้ากระดาษจะอำนวย ในเมื่อภายหลัง 8 พฤศจิกายน 2490 แล้ว คนไทยยังต้องเผชิญเคราะห์กรรมจากเผด็จการทหารคนแล้วคนเล่า จนกระทั่งถึงเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2514 นับแต่นั้นมาเผด็จการทหารก็ค่อยๆ เสื่อมอิทธิพลลงเป็นลำดับ แม้ว่าประวัติศาสตร์จะยังไม่ได้ฝังศพของมันให้จมดินไปตลอดกาล

เราต้องไม่ลืมว่า จุดกำเนิดของเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2514 อยู่ที่ลานโพธิ์ธรรมศาสตร์นี่เอง

บริษัท ชัมมิท โอโต อินดัสตรีส์ กรุ๊ป จำกัด

SUMMIT AUTO INDUSTRIES GROUP CO.,LTD.



บริษัท ชัมมิท โอโตซีท อินดัสตรี จำกัด

Summit Auto Seats Industry Co.,Ltd.

E-mail Address
sagggroup@asiaaccess.net.th

 <p>SAS 1</p>	<p>SAS 1 : 97/2 ช.นาคสุวรรณ, ถ.นนทรี, อ.ยานนาวา, กรุงเทพฯ 10120 ประเทศไทย : 97/2 Naksuwan Lane, Nonsi Rd., Yannawa, Bangkok 10120 Thailand Tel : (662) 2940112-22 Fax : (662) 2941491</p>	<p>Seat Recliner, Seat Slide, Cutting & Sewing Seat cover, P.U. Foam</p>
 <p>SAS 2</p>	<p>SAS 2 : 33/3 หมู่ 17 ถ.บางนา-ตราด, ต.บางพลีใหญ่, อ.บางพลี, สมุทรปราการ 10540 ประเทศไทย : 33/3 Mu 17 Bangna-Trad Rd., Bangpleeyai, Bangplee, Samutprakarn 10540 Thailand Tel : (662) 3162457-62 Fax : (662) 3162455</p>	<p>Seat Assembly</p>
 <p>SAS 3</p>	<p>สำนักงานใหญ่ (SAS 3) : 62 หมู่ 12 ถ.กิ่งแก้ว ต.ราชาเทวะ, อ.บางพลี, สมุทรปราการ 10540 ประเทศไทย Head Office : 62 Mu 12 King-Kaew Rd., Rachathewa, Bangplee, Samutprakarn 10540 Thailand Tel : (662) 7503700-9 Fax : (662) 3124889</p>	<p>Door Panel Headlining, Plastic Injection, Sunvisor, Floor Mat, Under Fender, Seat Belt</p>
 <p>SLAS</p>	<p>SLAS : 201/3 หมู่ 3 นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง, ต.ทุ่งสุขลา, อ.ศรีราชา, ชลบุรี 20230 ประเทศไทย : 201/3 Mu 3 Laemchabang Industrial Estate, Tungsukla, Sriracha, Cholburi 20230 Thailand Tel : (6638) 400719-24 Fax : (6638) 493773</p>	<p>Seat Assembly, Door Trim, Headlining, Sunvisor, Under Fender Liner</p>
	<h3>บริษัท ชัมมิท โอโตบอดี้ อินดัสตรี จำกัด</h3> <h4>Summit Auto Body Industry Co., Ltd.</h4>	<p>E-mail Address sabco@asiaaccess.net.th</p>
 <p>SAB</p>	<p>สำนักงานใหญ่ : 32-33 หมู่ 17 ถ.บางนา-ตราด, ต.บางพลีใหญ่, อ.บางพลี, สมุทรปราการ 10540 ประเทศไทย Head Office : 32-33 Mu 17 Bangna-Trad Rd., Bangpleeyai, Bangplee, Samutprakarn 10540 Thailand Tel : (662) 3168173 Fax : (662) 3168798</p>	<p>Die Making, Press Part, Part Assembly, Door Sash</p>
 <p>SLAB</p>	<p>SLAB : 201 หมู่ 3 นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง, ต.ทุ่งสุขลา, อ.ศรีราชา, ชลบุรี 20230 ประเทศไทย : 201 Mu 3 Laemchabang Industrial Estate, Tungsukla, Sriracha, Cholburi 20230 Thailand Tel: (6638) 491800-18 Fax : (6638) 491819</p>	<p>Press Part, Part Assembly, Door Assembly, Door Sash Assembly, Exhaust System, Window Regulator</p>



แรงม้าจากรถคุณหรือเปล่า?

ยกแรงม้าที่อึดกลับสู่รถ ด้วยพีทีที แมกซ์ 91 จาก ปตท. ที่มีสาร
ความสะอาดเครื่องยนต์ ช่วยให้งานเต็มพลังทุกแรงม้า

